

Nr 268.

Uppläst och godkänd i första kammaren den 22 september 1914.
» » » i andra kammaren den 22 september 1914.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till strafflag för krigsmakten, lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes, lag om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall, lag om ändrad lydelse av 26 § i 8 kap. strafflagen, lag om ändrad lydelse av 9 och 13 §§ i 10 kap. strafflagen, lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen angående villkorlig straffdom den 22 juni 1906 samt lag om ändring i lagen angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad den 14 september 1906, dels ock i anledning därav väckta motioner.

(Lagutskottets utlåtande nr 22 och memorial nr 33.)

Till Konungen.

Genom en den 14 maj 1914 dagtecknad proposition, nr 57, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) strafflag för krigsmakten;
- 2) lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes;
- 3) lag om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 1

den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall;

4) lag om ändrad lydelse av 26 § i 8 kap. strafflagen;

5) lag om ändrad lydelse av 9 och 13 §§ i 10 kap. strafflagen;

6) lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen angående villkorlig straffdom den 22 juni 1906; samt

7) lag om ändring i lagen angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad den 14 september 1906.

Riksdagen har i huvudsak biträtt berörda förslag. Beträffande de särskilda bestämmelserna i förslagen har riksdagen funnit här nedan angivna ändringar och erinringar påkallade.

Förslaget till strafflag för krigsmakten.

1 § 2 mom., 6 § 2 mom.

Med avseende å dessa lagrum har riksdagen funnit, att förslaget icke med tydlighet utmärker, att personer, vilka enligt de av Eders Kungl. Maj:t framställda förslag till upprättande av reservstater vid armén och marinen komma att uppföras å reservstat, äro att likställa med övriga till krigsmaktens reserver hörande personer. Riksdagen har därför givit den avfattning åt förevarande bestämmelser, att endast personal med beställning å *aktiv* stat skall utan den för krigsmaktens reserver stadgade inskränkning innefattas under 1:o) och 2:o) av 1 § samt 2:o) av 6 §.

6 § 1 mom.

Då området för krigslagarnas tillämplighet icke bör utsträckas till andra personer, än förhållandena med nödvändighet kräva, har riksdagen ansett sig böra taga under övervägande, om civilmilitära personer i något större utsträckning, än som skett i förslaget, kunna undantagas från krigslagarnas tillämpning.

Vad då först angår de personer, som finnas upptagna under 2:o) i förevarande paragraf eller civila ämbets- och tjänstemän vid krigsmakten, har riksdagen ansett, att jämte de personer, som redan äro undantagna i förslaget, professorn och krigsarkivarien vid generalstaben på grund av dessa befattningars mera vetenskapliga natur kunna undantagas från lagens tillämpningsområde.

Riksdagen har härefter att övergå till de under 3:o) i 6 § om-

nämnda personer eller dem, som utan att vara att hänföra till ämbets- eller tjänstemän, äro anställda vid krigsmakten i sådan befattning, som finnes uppförd i vederbörligen fastställd stat. Härmed synas vara avsedda vissa civila s. k. betjante, vilka företrädesvis i egenskap av vaktmästare finnas anställda vid arméns förråd samt vid de militära sjukhusen och vissa staber. I den mån dessa personer handhava verkliga vaktmästaresysslor eller förrätta sitt arbete utan närmare sammanhang med den militära tjänstgöringen i övrigt, synes något starkare skäl icke föreligga att låta dem lyda under krigslagarna. Riksdagen har därför icke ansett, att andra hithörande personer böra upptagas i denna punkt än de civila betjante, vilka äro anställda såsom förrådsvaktmästare vid de särskilda truppförbandens och fortifikationens förråd. Vidare finner riksdagen, att icke allenast kvinnliga utan även manliga betjante vid de militära sjukhusen utan olägenhet kunna undantagas från att lyda under lagen.

Under 4:o) i denna paragraf äro bland annat upptagna *månads- och daglönare vid flottan*. Hithörande personer, av vilka flertalet äro anställda vid flottans varv i Stockholm och Karlskrona, kunna enligt riksdagens uppfattning, med hänsyn såväl till sättet för deras anställning som till löneförhållandena och det arbete, som av dem utföres, närmast jämnställas med verkmästare och arbetare vid vanliga industriföretag. De innehava icke heller fasta tjänster vid krigsmakten, utan antagas genom kontrakt i allmänhet på viss uppsägningstid. Den omständigheten, att de understundom i sitt arbete sysselsättas tillsammans med krigsmän, synes knappast i och för sig utgöra tillräcklig grund för deras ställande under krigslag; och annat giltigt skäl därtill torde ej heller föreligga. Enahanda synes förhållandet även vara med de vid truppförbanden anställda manliga hantverkare, maskinister och eldare, vilka jämväl finnas upptagna under denna punkt i 6 §. Hit höra nämligen maskinister och eldare vid belysnings-, värme-, tvätt- och kokinrättningar samt hantverkare vid de verkstäder av olika slag, som finnas inom kasernetablissemanten. Även dessa befattningar äro icke uppförda på stat, utan anställningen grundar sig på kontrakt med vederbörande truppförbands förvaltning, och något militärt intresse av mera väsentlig betydelse synes knappast kräva, att dessa personer lyda under krigslagarne. Riksdagen har därför ansett, att såväl månads- och daglönare vid flottan som nämnda vid truppförbanden anställda manliga hantverkare, maskinister och eldare icke längre böra lyda under krigslagarna. Undantag synes dock böra göras för det fall, att den avdelning, vid vilken de äro i tjänstgöring, blivit mobiliserad.

22—27 §§.

Beträffande disciplinstraffen har riksdagen ansett, att arrest med hårt nattläger lämpligen bör erhålla formen av en särskild straffart, vilken torde kunna benämnas skärpt arrest. Såsom lagrådet påpekat, erbjuder nämligen detta vissa fördelar såväl vid sammanläggningen av straff som i de fall, då skärpning genom hårt nattläger av någon anledning icke kan komma till verkställighet och därför förvandling av straffet till vanlig arrest måste äga rum. Beträffande förhållandet mellan skärpt arrest och vaktarrest har riksdagen ansett, att en dags skärpt arrest bör svara mot två dagars vaktarrest. Om exempelvis någon ådömts 5 dagars skärpt arrest, men den bestraffade av hälsoskäl icke kan undergå detta straff, skall han alltså i stället undergå 10 dagars vaktarrest. Beträffande den skärpta arresten har riksdagen funnit det lämpligt att även i övrigt i viss mån giva detta straff en särskild karaktär, som skiljer detsamma från den vanliga vaktarresten. Så har stadgats, att den arresterade icke får åtnjuta annan kost, än manskapet vanligen består, eller annan dryck än vatten samt att den arresterade icke under arresttiden får delta i tjänstgöring. Såsom villkor för användande såväl av skärpt som av sträng arrest har föreskrivits, att dessa straff icke få åläggas i annat fall, än då det med hänsyn till av den straffskyldige förut undergångna bestraffningar eller andra särskilda omständigheter finnes icke kunna antagas, att lindrigare arreststraff skulle å honom utöva tillbörlig verkan.

Vidare har riksdagen med avseende å disciplinstraffen vidtagit den ändring, att sträng arrest må ådömas endast av krigsdomstol utom i vissa undantagsfall, då det ansetts medföra svårigheter särskilt för målens snabba avgörande, om sträng arrest icke finge åläggas av befälhavare. I enlighet härmed föreslår riksdagen, att sträng arrest skall kunna åläggas *dels* av befälhavare å fartyg på sjötåg ävensom av befälhavare för mobiliserad avdelning, *dels* även i det fall, att målets hänskjutande till krigsdomstol skulle föranleda uppskov med målets avgörande under mer än fyra dagar, efter det befälhavaren med framhållande av målets brådskande beskaffenhet påkallat krigsrättens sammanträde, och det för krigslydnadens eller ordningens upprätthållande finnes vara av särskild vikt, att den felande utan uppskov bestraffas. Med det av riksdagen använda uttryckssättet torde befälhavare vara berättigad att själv ådöma sträng arrest, såvida krigsrättens sammanträde icke kunnat utsättas inom fyra dagar, efter det

befälhavaren avlåtitt begäran till krigsdomaren om att denne skall utsätta tid för sammanträdet. I detta sammanhang vill riksdagen hava uttalat, att det i dylika fall uppenbarligen är av största vikt, såväl att befälhavaren omedelbart och på snabbaste sätt — exempelvis med telegraf eller telefon — sätter sig i förbindelse med krigsdomaren eller, om han skulle vara hindrad, den vice krigsdomare, som må vara förordnad att i sådant fall inträda i krigsdomarens ställe, som även att krigsrätten kallas att sammanträda, så snart detta låter sig göra. För nu ifrågasvarande fall har riksdagen jämväl ansett det böra stadgas, att auditor, om sådan finnes, skall avgiva yttrande före straffets åläggande även då sådant hörande icke eljest behövt äga rum. Vidare har riksdagen ansett särskild bestämmelse böra införas därom, att disciplinstraff, som ådömes av krigsrätt, i regel må verkställas genast utan hinder av anförda besvär. Med hänsyn därtill att krigsrätterna på grund av de av riksdagen antagna bestämmelserna komma att handlägga disciplinmål i betydligt större antal fall än förut beräknats och då det är av särskild vikt, att avgörandet av dylika mål icke fördröjes på grund av hinder för den ordinarie krigsdomaren, har riksdagen föreslagit, att en vice krigsdomare skall, där så anses erforderligt, kunna av Eders Kungl. Maj:t förordnas. Slutligen har riksdagen, till undvikande av vissa svårigheter, som kunna tänkas uppkomma för disciplinens behöriga upprätthållande, om den tilltalade vid svårare disciplinförseelser lämnas på fri fot under avbidan på krigsrättens sammanträde, föreslagit ett nytt stadgande, som berättigar befälhavaren att i sådana fall förordna, att den tilltalade skall hållas i förvarsarrest, till dess krigsrätten sammanträder. I sammanhang därmed har emellertid i 15 § i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes förvarsarrest i fråga om tiden för krigsrättens sammanträde likställts med häktning.

På grund av de nu berörda bestämmelserna angående disciplinstraffen har riksdagen vidtagit härav betingade ändringar i 35, 39, 40, 189, 190, 194 och 204 §§ av förevarande lagförslag.

29 §.

I samband med de ändringar, som riksdagen vidtagit i fråga om disciplinstraffen har riksdagen gjort den ändring i förevarande §, att den här stadgade påföljden — avsättning eller skiljande från tjänsten — oberoende av arresttidens längd skall kunna inträda, så snart ett av de tidigare ådömda straffen varit skärpt arrest.

62 §.

Riksdagen har ansett att straffet i det fall, varom fråga är i sista punkten av förevarande §, bör bestämmas till vaktarrest i minst tio dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller sträng arrest i minst tre dagar. Samma ändring har även skett i de övriga fall, i vilka straffet i gällande lag är bestämt till sträng arrest eller i det remitterade förslaget till vaktarrest i minst 10 dagar.

65 §.

I denna § har riksdagen vidtagit en ändring, som är av utslutande redaktionell betydelse.

73 §.

Efter övervägande av de skäl, som anförts till stöd för de olika förslag rörande denna paragrafs avfattning, vilka blivit framställda, har riksdagen bifallit det av Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget, som är likalydande med det, som ursprungligen framstälts av krigslagstiftningskommittén. Det bör emellertid framhållas, att, på sätt föredragande departementschefen vid remissen till lagrådet yttrat, med ordet »sammankomst» i förevarande § icke avses en rådplägning vilken som helst mellan några personer, tillhörande krigsmakten, utan ett på förhand för visst ändamål planerat sammanträffande av ett mera avsevärt antal personer.

78 §.

Beträffande denna § har riksdagen ansett, att högsta straffet för andra än ämbets- och tjänstemän bör nedsättas till fängelse i 6 månader. Detta motsvarar enligt 2 kap. 17 § allmänna strafflagen det högsta straff, som kan ådömas en ämbets- eller tjänsteman, vilken gjort sig skyldig till nu ifrågavarande förbrytelse men icke längre är i besittning av sitt ämbete eller sin tjänst.

79 §.

I det remitterade förslaget har det mot ifrågavarande paragraf svarande stadgandet i 78 § följande lydelse: »Straff efter 75, 76 eller 77 § må icke ådömas, då den förman, som utfärdade befallningen, därvid uppen-

barligen överskridit sin befogenhet.» Av motiveringen till detta stadgande synes framgå, att anledningen till dess införande i lagen närmast varit, att man på något sätt velat i lagen giva uttryck åt den grundsatsen, att underlydande icke är skyldig att åtlyda förmans befallning, om denna skulle gå ut på utförande av gärning, som otvivelaktigt är brottslig eller moraliskt otillåten. Redan i departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet den 18 juli 1913 har framhållits, att det mötte mycket stora svårigheter att i detta hänseende fastställa fullt tydliga regler. Den form, stadgandet erhållit i det remitterade förslaget, torde icke heller enligt riksdagens mening vara tillfredsställande. Stadgandet inskränker sig nämligen icke till att stadga straffrihet i sådana fall, då befallningen avsåg utförande av brottslig eller moraliskt otillåten gärning, utan paragrafen har erhållit tillämplighet i varje fall, då förmannen uppenbarligen överskridit sin befogenhet. Såsom lagrådet erinrar, skulle emellertid härunder även falla t. ex. det fall, då en befälhavare uppenbarligen handlar i strid mot erhållna order, utan att dock hans befallning går ut på något, som kan för de underlydande föranleda ansvar, eller på något för dem ur moralisk synpunkt förkastligt. Å andra sidan synes åter propositionen hava givit en alltför inskränkt tillämplighet åt den ifrågavarande rättsregeln, då den begränsat densamma till befallning, som avser utförande av gärning, som enligt lag icke är tillåten. Då enligt förslagets motivering med detta uttryck allenast skulle förstås befallning, som avser utförande av ett verkligt brott, täcker den föreslagna lydelsen, såsom även av departementschefen medgives, icke det fall, att befallningen går ut på något ur moralisk synpunkt förkastligt.

De svårigheter, som sålunda gjort sig gällande vid paragrafens avfattning, äro enligt riksdagens mening ägnade att bekräfta den uppfattningen, att det svårigen låter sig göra att genom ett direkt lagstadgande på ett fullt tillfredsställande sätt bestämma gränserna för underlydandes lydndsplikt gent emot förman. Riksdagen har därför funnit det böra överlämnas åt rättsskipningen att i varje fall avgöra, huru långt lydndsplikten sträcker sig, och på grund därav helt och hållet utslutit förevarande paragraf ur lagen. Att lagen icke avser att stadga s. k. »blind» lydnd i den mening, att underlydande skulle vara skyldig att på förmans befallning utföra handling, som uppenbarligen är brottslig eller från moralisk synpunkt förkastlig, är även enligt riksdagens mening uppenbart, och då givetvis en annan mening ej heller kan ifrågasättas hos domstolarne, lärer det skydd för underordnad, som det föreslagna stadgandet avser att giva, på ett bättre och säkrare sätt

vinnas, om åt domstolen lämnas att efter allmänna rättsgrundsatser uppdraga lydnadspliktens gränser.

I sammanhang härmed vill riksdagen uttala önskvärdheten av att uppmärksamhet ägnas däråt att i reglementen och andra föreskrifter, som av Eders Kungl. Maj:t meddelas, den lydnadsplikt, som åligger krigsman, icke så angives, att den för dem, som hava att ställa sig dessa reglementen och föreskrifter till efterrättelse, framstår såsom undantagslös.

96 och 98 §§.

Beträffande 96 § har riksdagen ansett att orden »eller vid krigsmakten anställd civil ämbets- eller tjänsteman, då han uppträder i dylik dräkt» böra uteslutas. I samband därmed har även ändring skett i 98 §, så att mom. 2 i 96 § icke blir tillämplig på andra till reserven hörande personer än sådana, som under sin tjänstgöring äro att hänföra till krigsmän.

97 §.

Det torde enligt riksdagens mening knappast vara av behovet påkallat, att ifrågavarande straffbestämmelse upptages i lagen. Mot anstötligt och ovärdigt uppförande i tjänsten lära nämligen nödiga korrektiv finnas i lagens övriga stadganden, och mot dylikt uppförande *utom* tjänsten torde vederbörande befälhavare kunna på grund av 96 § inskrida i sådana fall, då förhållandet ur militär synpunkt kräver rättelse. Vid sådant förhållande och då den möjlighet förefinnes, att bestämmelsen — även med den lydelse densamma erhållit i den kungl. propositionen — någon gång skulle kunna leda till obehörigt intrång från de överordnades sida i de underordnades rent privata förhållanden, har riksdagen uteslutit förevarande paragraf ur lagen.

102 §.

Då överensstämmelse synes böra åvägabringas mellan det straff, som enligt denna paragraf kan ådömas officerare och underofficerare, å ena, samt manskap å andra sidan, har riksdagen i andra momentet av paragrafen upptagit den bestämmelsen, att även officerare och underofficerare, som andra gången begå sådan förbrytelse, som här avses, kunna dömas till straffarbete i högst två år.

103 §.

I enlighet med vad som skett i det remitterade förslaget har riksdagen i en särskild paragraf upptagit straffbestämmelse för olovligt bortledande av elektrisk ström från krigsmaktens elektriska anläggning. Ändringen är icke av saklig natur, utan avser endast att möjliggöra ett bibehållande av paragrafföljden i lagen.

112, 113 och 116 §§.

I likhet med vad som skett i 78 § och på de skäl, som vid nämnda paragraf anförts, har en nedsättning gjorts i det straff, som i förevarande tre paragrafer finnes stadgat för andra än officerare och underofficerare.

116 § 2 mom.

Då enligt riksdagens mening förseelser av här ifrågavarande art torde kunna bestraffas med tillämpning av andra stadganden i lagförslaget i sådana fall, som böra bliva föremål för bestraffning, har riksdagen ansett, att momentet borde ur förslaget utgå.

129 och 130 §§.

Liksom i flera föregående paragrafer har riksdagen ansett, att straffet även i de förevarande kan något nedsättas för andra än officerare och underofficerare.

161 §.

Enligt den avfattning förevarande paragraf erhållit torde densamma icke bliva tillämplig i det fall, som behandlas i 78 §, eller då gärningsmannen icke är krigsman. Även i detta fall synes dock ett högre straff vara påkallat, då brottet begås under de särskilt försvårande omständigheter, varom här är fråga, helst det i 78 § stadgade straffet skulle enligt riksdagens förslag i någon mån bliva nedsatt.

Riksdagen har därför i paragrafen infört ett nytt moment, i vilket straffet i nu berörda fall bestämmes till straffarbete i högst sex år.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 2

185 §.

De jämkningar, som blivit gjorda i denna paragraf, äro föranledda av de ändringar, som riksdagen företagit beträffande åtskilliga paragrafer i strafflagens speciella del.

191 §.

Med anledning av ifrågasatta organisationsförändringar inom kustartilleriet har riksdagen ansett det även beträffande kustartilleriet — liksom i förslaget skett i fråga om armén — böra stadgas, att chef för med regemente likställt truppförband äger oinskränkt bestraffningsrätt i disciplinmål.

210 §.

Den i Eders Kungl. Maj:ts förslag medgivna rätten att såsom tillrättavisning meddela förbud att lämna kasernområde, läger eller däremot svarande område, har riksdagen ansett böra så bestämmas, att förbudet kan avse även åt kompani eller likställt truppförband upplåten del av ett dylikt område.

Förslaget till lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

7 § 3 mom.

I detta lagrum har riksdagen vidtagit ändring i syfte att vice krigsdomare må kunna förordnas. Beträffande skälet till denna ändring får riksdagen hänvisa till vad ovan anförts.

8 §.

Enligt riksdagens mening skulle det i många fall innebära en fördel, om i sådana fall, där den tilltalade är underofficer eller tillhör manskapet, någon ur underofficersgraden finge säte i krigsrätten, särskilt med hänsyn därtill, att underofficerarne ej sällan äga en närmare känedom om manskapets dagliga liv utom den egentliga tjänsten än officerarne. Riksdagen har dock ansett det böra stadgas, att endast under-

officerare, som innehava fanjunkares eller däremot svarande tjänsteställning, kunna erhålla dylikt förordnande. Det är nämligen av vikt, att endast personer med en längre tids erfarenhet om tjänsten och ett mera stadgat omdöme erhålla ifrågavarande uppdrag.

Med stöd av vad sålunda anförts har riksdagen i förevarande paragraf infört en bestämmelse av innehåll, att krigsrättens militära ledamöter i mål, däri underofficer eller någon av manskapet är tilltalad, skola utgöras av en officer av kaptens grad och en underofficer av fanjunkares eller likställd grad.

I sammanhang därmed hava även 9, 10, 12 och 14 §§ blivit i erforderliga delar ändrade.

15 § 1 mom.

På sätt ovan anförts har riksdagen i förevarande lagrum företagit ändring, varigenom förvarsarrest i fråga om tiden för krigsrättens sammanträde likställes med häktning.

21 §.

Även i fråga om fältkrigsrätternas sammansättning har riksdagen ansett den ändring böra vidtagas i förslaget, att en underofficer erhåller säte i rätten i mål, däri underofficer eller någon av manskapet är tilltalad.

25 §.

Den vid Svea hovrätt bildade avdelning, som enligt förslaget skall utgöra krigshovrätten, bör enligt riksdagens åsikt bestå av ordföranden å en av hovrättens divisioner såsom ordförande, en annan ledamot i samma hovrätt, ett krigshovrättsråd och två militära ledamöter. I överensstämmelse härmed har riksdagen vidtagit ändring i första stycket av förevarande paragraf.

26 §.

Denna paragraf har riksdagen ansett icke böra bibehållas. På dess plats har riksdagen — med uteslutande av de tre sista styckena i 25 § — infört ett stadgande av innehåll, att vid förfall för ordföranden annan ledamot i Svea hovrätt inträder såsom ledamot i krigshovrätten samt att i detta fall ordet föres av den främste civile ledamoten.

31 §.

Då riksdagen icke funnit nödigt, att i lag meddelas särskilda bestämmelser angående de ämnen, som i denna paragraf avhandlas, har riksdagen ansett samma paragraf kunna ur förslaget uteslutas.

57 §.

Då offentlighet vid krigsdomstolarne kan vara hinderlig för krigsföretagens framgång eller menlig för krigsmaktens säkerhet icke allenast i krig, utan även före krigets utbrott, då krigsmakten eller del därav blivit mobiliserad, har riksdagen ansett paragrafen böra omredigeras i syfte att även under dylika förhållanden ett uteslutande av offentligheten blir möjligt.

82 §.

Såsom förut anförts, har riksdagen ansett särskild bestämmelse böra införas därom, att disciplinstraff, som ådömes av krigsrätt, i regel må verkställas genast utan hinder av anförda besvär.

Nämnda bestämmelse har av riksdagen införts i ett nytt moment, som fogats till förevarande paragraf.

97 och 100 §§.

Enligt riksdagens mening kan det i vissa fall vara av betydelse att icke blott förman, utan även annan överordnad äger rätt att tillsäga förvarsarrest eller draga försorg om att överlastad person tages i förvar. En sådan befogenhet lärer dock icke böra tilläggas — förutom förman — annan överordnad än den, som har officers eller underofficers grad. En omredigering av förevarande paragrafer har därför skett i nu angiven riktning.

Av skäl, som ovan anförts, har riksdagen ansett, att befälhavare, som hänskjutit åtal mot honom underlydande person till krigsrätts behandling, i vissa fall bör äga förordna, att den tilltalade skall hållas i förvarsarrest, till dess krigsrätten sammanträder. Stadgande härom har införts i en ny paragraf i lagen, vilken paragraf har erhållit ordningsnumret 97. I samband därmed hava 95 och 96 §§ sammanslagits till en paragraf och 97 § erhållit paragrafnumret 96.

Förslaget till lag om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall.

1 §.

Då, enligt vad statsrådet och chefen för justitiedepartementet meddelat, svårighet möter att till den 1 januari 1915 träffa de anordningar, som erfordras för att den nya domstolsorganisationen skall kunna träda i verksamhet, har riksdagen ansett sig böra framflytta de nya lagarnas ikraftträdande till den 1 januari 1916. I sammanhang därmed har det i denna paragraf meddelade övergångsstadgandet beträffande krigsfiskalerna synts riksdagen kunna uteslutas ur lagen.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 26 § i 8 kap. strafflagen.

Med den avfattning ifrågavarande straffbestämmelse erhållit i Eders Kungl. Maj:ts förslag kan det bliva föremål för tvekan, om densamma är tillämplig även i det fall, att någon visserligen gjort sig oduglig till tjänstgöring såsom vapenför, men icke helt och hållet frikallas från värnpliktens fullgörande, utan får fullgöra densamma på sätt om icke vapenföra värnpliktiga är stadgat. Då även ett dylikt fall torde böra falla under bestämmelsen, har riksdagen ansett paragrafen böra erhålla en i någon mån förändrad redaktion.

Riksdagen, som alltså icke kunnat i oförändrat skick antaga de av Eders Kungl. Maj:t genom förevarande proposition framlagda lagförslag, får hos Eders Kungl. Maj:t tillkännagiva, att riksdagen för sin del antagit följande

1:o) Strafflag för krigsmakten.

Första delen.

Allmänna bestämmelser.

1 KAP.

Om krigsmän, förmän och överordnade samt om tillämpligheten av vissa delar i lagen.

1 §.

Till krigsmän hänföras enligt denna lag:

- 1:o) officerare och underofficerare vid krigsmakten;
- 2:o) manskap med fast anställning vid krigsmakten;
- 3:o) värnpliktige under den tid, de fullgöra dem åliggande tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten, samt då de under färd till eller från sin tjänstgöringsort stå under militärbefäl;
- 4:o) till tjänstgöring å krigsmaktens fartyg eller vid minpositionerna förhyrda sjömän, maskinister, eldare, hantverkare och arbetare;
- 5:o) de, som tillhöra polisväsendet vid mobiliserad avdelning av krigsmakten;
- 6:o) vid lots- och fyrinrättningarna samt vid väg- och vattenbyggnadskåren anställda personer under den tid, de fullgöra dem åliggande tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten; samt
- 7:o) medlemmar av frivilliga för rikets försvar avsedda kårer eller föreningar under den tid, de för sådant ändamål tjänstgöra vid mobiliserad avdelning av krigsmakten.

Under 1:o) och 2:o) innefattas icke blott personal med beställning på aktiv stat vid krigsmakten utan jämväl övertalig personal samt personal, hörande till krigsmaktens reserver, den sistnämnda dock allenast under tid, då den fullgör sin tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten.

2 §.

Krigsman, som inom samma regemente eller annan till armén hörande avdelning, där styrkan icke överstiger ett regementes storlek, eller inom flottan eller inom kustartilleriet innehar högre tjänstegrad än annan krigsman, är dennes förman. Därjämte är envar inom krigsmakten förman för den, över vilken han, enligt tjänstereglemente eller särskilt förordnande, innehar ständig eller tillfällig befälsrätt.

Den, för vilken annan är förman, är underlydande i förhållande till förmannen.

3 §.

Krigsman, som innehar högre tjänstegrad än annan krigsman, är i förhållande till denne överordnad. Därjämte är envar förman överordnad i förhållande till den honom underlydande.

Den, för vilken annan är överordnad, är i förhållande till denne underordnad.

4 §.

Såsom mobiliserad anses enligt denna lag rikets krigsmakt eller avdelning av krigsmakten, då den för annat ändamål än övning ställes eller är ställd på krigsfot.

5 §.

Den tredje delen av denna lag äger tillämpning allenast i fråga om brott, som förövas i krigstid eller eljest under tid, då rikets krigsmakt är mobiliserad. Under sådan tid äger jämväl andra delen av lagen tillämpning, där bestämmelserna i tredje delen ej till annat föranleda.

2 KAP.

Om dem, som äro underkastade straff efter denna lag.

6 §.

Under denna lag lyda:

1:o) krigsmän;

2:o) vid krigsmakten anställda civila ämbets- och tjänstemän; med undantag av präster, vid krigsdomstolarna tjänstgörande domare och åklagare, lärare vid militära läroanstalter samt professor och krigsarkivarie vid generalstaben;

3:o) civila betjante, vilka äro anställda vid krigsmaktens förråd, samt extra poliskonstaplar vid flottan;

4:o) månads- och daglönare vid flottan samt vid truppförbanden anställda manliga hantverkare, maskinister och eldare, under den tid nu omförmälda personer tjänstgöra vid mobiliserad avdelning av krigsmakten;

5:o) de, som för vinnande av civil ämbets- eller tjänstemanna-befattning vid krigsmakten för sin utbildning tjänstgöra därstädes; samt

6:o) envar, som med behörigt tillstånd åtföljer krigsmaktens fartyg på sjötåg eller är tjänstgöringsskyldig vid eller med behörigt tillstånd åtföljer mobiliserad avdelning av krigsmakten, ändå att han icke eljest skulle lyda under denna lag.

Under 2:o) innefattas icke blott civila ämbets- och tjänstemän med beställning på aktiv stat vid krigsmakten utan jämväl övertalig personal samt personal, hörande till krigsmaktens reserver, den sistnämnda dock allenast under tid, då den fullgör sin tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten.

7 §.

Att värnpliktige och personer, hörande till krigsmaktens reserver, ävensom vid lots- och fyrrinrättningarna samt vid väg- och vattenbyggnadskåren anställda personer, ändå att de icke, enligt vad ovan är sagt, lyda under denna lag, i vissa fall äro underkastade straff efter densamma, därom stadgas i 61, 97, 130, 132 och 157 §§.

8 §.

Denna lag skall ock tillämpas å envar, ändå att han icke lyder under lagen, därest han i mobiliserad fästning, å krigsskådeplats inom eller utom riket eller å område, som av krigsmakten ockuperats, begår brott, som sägs i 133 § 2 mom., 134, 137, 138, 141, 143, 166, 167, 182 eller 183 §.

Lag samma vare i fråga om utländsk man, vilken eljest begår brott, som avses i 134 §, så ock beträffande person, som tillhör krigförande fientlig avdelning och beträdes med brott, varom talas i 149 §.

9 §.

Krigsfånge, ävensom utländsk man, vilken vid krig mellan främmande makter, därunder Sverige är neutralt, här i riket internerats, skall för brott, som av honom begås, straffas efter denna lag, där brottets beskaffenhet det medgiver.

10 §.

Begår någon, som lyder under denna lag, brott, varå straff där icke finnes utsatt, varde, även där sådant ej är i lagen särskilt sagt, straffad efter allmän lag och laga stadgar, dock med iakttagande av de även för vissa dylika fall i denna lag meddelade särskilda bestämmelser.

11 §.

Har någon, medan han lydde under denna lag, begått brott, varå samma lag är tillämplig, varde straffad efter denna lag, ändå att brottet ej blev åtalat, förrän de förhållanden upphört, på grund av vilka han lydde under samma lag.

De i 7 § omförmälda personer skola i där avsedda fall vara underkastade straff efter denna lag, ehuru vid åtalets anhängiggörande den tilltalade icke längre är värnpliktig eller innehar anställning, som i nämnda § sägs.

12 §.

Krigsman, som råkat i krigsfångenskap eller genom rymmande övergivit sin befattning vid krigsmakten eller ock åtföljt fartyg, som förolyckats eller blivit övergivet, skall, ändå att tiden för hans tjänstgöringsskyldighet går till ända, under det han är fången eller rymd, eller hans tjänstgöring varit betingad endast för resa med det förolyckade eller övergivna fartyget, anses fortfarande tillhöra krigsmakten, till dess han erhållit avsked från krigstjänsten eller eljest blivit därifrån behörigen skild.

Har någon, som lyder under denna lag eller eljest är underkastad straff efter densamma, insatts i militärhäkte, intagits å militärsjukhus eller börjat avtjäna honom ålagd arrest utan bevakning, då skall, så länge han befinner sig i häktet eller å sjukhuset eller verkställighet av arreststraffet pågår, nämnda lag vara å honom tillämplig, ändå att så eljest icke skulle varit förhållandet.

13 §.

Har svensk krigsman eller annan, som är anställd vid svenska krigsmakten, i fientligt eller annat främmande land under tåg eller då svenskt krigsfolk eljest där är samlat, begått brottslig handling emot utländsk man; vare för åtal av gärningen ej erforderligt sådant särskilt förordnande av Konungen, som förutsättes i 1 kap. 1 § allmänna straff-

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 3

lagen i fråga om brott begångna utom riket, utan ankomme å högste befälhavaren på stället att, antingen målsäganden över brottet klagat eller ej, låta detsamma befordras till åtal, om han finner krigstuktens upprätthållande eller krigsmaktens anseende det kräva.

Då utländsk man utom riket begår brott, som hör till svensk krigsdomstols behandling, ankomme det på högste befälhavaren på stället att förordna om åtal av brottet, där han finner förhållandena det fordra.

14 §.

Har svenskt krigsfolk, inom eller utom riket, gemensam tjänstgöring med krigsfolk från främmande stat, med vilken Sverige är i förbund för krigs förande; då skall envar, som tillhör svenska krigsmakten och i sådan tjänstgöring begår brott emot person eller egendom, hörande till den med Sverige förbundna statens krigsmakt, dömas till straff, som finnes stadgat för enahanda brott emot person eller egendom, hörande till svenska krigsmakten.

3 KAP.

Om straff efter denna lag.

15 §.

Straffarter, som för brott efter denna lag användas, äro:

- 1:o dödsstraff;
- 2:o straffarbete;
- 3:o fängelse;
- 4:o böter;
- 5:o disciplinstraff;

samt för ämbets- och tjänstemän:

6:o avsättning, varmed i de fall, som äro utsatta i lagen, förenas den påföljd, att den dömde förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas; och

- 7:o mistning av ämbete eller tjänst på viss tid.

16 §.

Dödsstraff, som blivit ådömt efter denna lag, skall i de fall, vilka äro särskilt anmärkta, verkställas medelst skjutning, men eljest genom halshuggning.

Vid verkställande av dödsstraff iakttages i övrigt vad därom i allmän lag och tjänstereglemente stadgat är.

Är någon för brott emot denna eller allmän lag dömd till dödsstraff, som bör verkställas genom halshuggning, och saknas i fält eller i belägrad fästning eller under sjötåg tillfälle att få straffet verkställt i den ordning, som därför är föreskriven, må det i stället verkställas genom skjutning.

17 §.

Ej skall någon undergå dödsstraff, innan Konungen eller, där domen blivit fälld av ståndrätt, högste befälhavaren på stället förordnat, att straffet må verkställas.

18 §.

I avseende på straffarbete, fängelse och böter, vartill efter denna lag dömes, gälle vad i allmän lag stadgat är, dock med iakttagande av vad i efterföljande §§ sägs.

19 §.

Skall krigsman undergå straffarbete på viss tid ej över två år, som blivit honom ådömt för brott, för vilket straff finnes utsatt i 5, 7, 9, 11, 12 eller 14 kap. av denna lag, eller fängelse, som blivit honom omedelbart eller såsom förvandlingsstraff ålagt för brott, för vilket straff är utsatt i denna lag, bör, där så kan ske, straffet verkställas i militärhäkte.

Lag samma vare, om krigsman, som är hänförlig under 1:o), 2:o) eller 4:o) i 1 §, skall undergå fängelse, som blivit honom för brott mot allmän lag såsom förvandlingsstraff ålagt.

20 §.

Vad i 19 § stadgas äge ej tillämpning, om med straffet skall förenas annat straff, som icke bör, efter vad i nämnda § är sagt, verkställas i militärhäkte.

21 §.

Vederbörande befälhavare tillkomme att, när krigsman, som, efter vad ovan är sagt, skall i militärhäkte undergå förvandlingsstraff, saknar tillgång till böters gäldande, förordna om deras förvandling, men möter hinder att verkställa förvandlingsstraffet i militärhäkte, varde förvandlingen, jämte straffets verkställande i övrigt, överlämnad till Konungens befallningshavande.

22 §.

Disciplinstraff är arrest av följande slag:

1:o) *arrest utan bevakning*;

2:o) *vaktarrest*;

3:o) *skärpt arrest*; och

4:o) *sträng arrest*.

Arrest utan bevakning och vaktarrest må åläggas i minst en dag och högst femton dagar, skärpt arrest i minst en dag och högst tio dagar samt sträng arrest i minst en dag och högst sex dagar. Arrestdag räknas till tjugufyra timmar. Den tid, arresterad på tåg åtföljer trupp, till vilken han hör, inräknas ej i strafftiden.

Skärpt arrest eller sträng arrest må ej åläggas i annat fall, än då det med hänsyn till av den straffskyldige förut undergångna bestraffningar eller andra särskilda omständigheter finnes icke kunna antagas, att lindrigare arreststraff skulle å honom utöva tillbörlig verkan; ej heller må sträng arrest åläggas någon, som ej fyllt aderton år.

23 §.

Arrest utan bevakning verkställs, om den straffskyldige är officer eller underofficer, i eget rum eller tält och, om han tillhör manskapet, i kasernrum eller tält.

Straffet innebär förbud för den arresterade att under strafftiden utan tillstånd lämna det rum eller tält, vari straffet verkställs, samt kan förenas med förbud att emottaga besök.

Skall arrest utan bevakning verkställas å fartyg och saknas tjänligt rum för bestraffningen, må den straffskyldige i stället förbjudas att å fartyget förflytta sig utom visst område.

Den, som ålagts arrest utan bevakning, skall under strafftiden i vanlig ordning deltaga i tjänstgöring, där ej vederbörande befälhavare finner skäligt annorlunda förordna.

24 §.

Vaktarrest verkställs under bevakning i låst ljusst rum eller i tält eller, om straffet skall verkställas å fartyg och för ändamålet lämpligt rum där saknas, under bevakning å tjänligt ställe.

På vederbörande befälhavare ankomme, huruvida den arresterade må deltaga i tjänstgöring eller icke.

Den arresterade må ej mottaga besök, där det ej för särskilt fall medgives.

Den, som undergår vaktarrest, må ej begagna öl, vin eller spritdrycker. Ej heller må han i övrigt bereda sig eller mottaga bättre underhåll eller större bekvämlighet, än som är förenligt med måttlighet och enkelhet.

25 §.

Skärpt arrest verkställs under bevakning i låst ljusst rum samt med hårt nattläger.

Den, som undergår skärpt arrest, må ej åtnjuta annan kost än manskapet vanligen består eller annan dryck än vatten, och ej heller, där det ej för särskilt fall medgives, mottaga besök.

Den arresterade må icke under arresttiden deltaga i tjänstgöring.

26 §.

Sträng arrest verkställs i mörkt enrum. Då straffet pågått i tre dagar, skall en dags uppehåll göras i bestraffningen. Den dag, då avbrott sker, hålles den arresterade under bevakning i låst, ljusst rum; och inräknas nämnda dag ej i strafftiden.

Under den tid, då den arresterade hålles i mörkt enrum, skall han, där så ske kan, lämnas tillfälle att vistas i fria luften under en halv timme varje dag.

Angående straffets verkställighet gäller i övrigt vad i 25 § angående verkställighet av skärpt arrest är stadgat; dock att straffet ej må verkställas med hårt nattläger i annat fall, än då förordnande därom meddelas i sammanhang med straffets åläggande.

Verkställighet av sträng arrest må ej ske, förrän vederbörande läkare efter gjord undersökning förklarar, att den straffskyldige kan utan våda för hälsan undergå straffet.

27 §.

Är någon ålagd skärpt arrest eller sträng arrest, men finnes han icke utan våda för hälsan kunna undergå sådant straff, eller saknas å fartyg lämpligt rum för straffets verkställande, skall straffet förvandlas till vaktarrest enligt de i 39 § för jämförelse mellan arreststraff av olika slag stadgade grunder.

28 §.

Om avsättning och därmed förenad påföljd, som i 15 § är sagd, om mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, så ock om straff, vartill dömas skall, där den, som gjort sig skyldig till avsättning eller till mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, ej är i besittning av det ämbete eller den tjänst, vari han sig förbrutit, gälle vad i allmän lag sägs.

Om förlust av medborgerligt förtroende, vilken påföljd även i denna lag för vissa brott finnes bestämd, gälle ock vad i allmän lag är stadgat.

29 §.

Officer eller underofficer, som efter denna eller allmän lag dömes till ansvar för stöld eller snatteri eller för annat brott till straffarbete eller svårare straff, skall tillika dömas till avsättning från det ämbete eller den tjänst, han såsom krigsman innehar.

Begår krigsman, som hör till det vid krigsmakten fast anställda manskap, brott, därför han dömes till straffarbete eller svårare straff, skall han av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten; dock må, då tiden för ådömt straffarbete ej uppgår till sex månader och brottet ej är sådant, att den skyldiges medborgerliga anseende därigenom fläckas eller spilles, på befälhavaren bero att bibehålla honom vid berörda anställning.

Har officer, underofficer eller ock krigsman, tillhörande det vid krigsmakten fast anställda manskap, för brott, som omförmäles såsom straffbart i denna lag, tre eller flera gånger straffats med böter, vakt-

arrest eller svårare straff, samt, därest bestraffningarna utgjort endast vaktarrest, minst en gång undergått dylikt straff i femton dagar, och har han inom fem år, efter det han undergått den av dessa bestraffningar, som sist verkställts, begått nytt brott, som omförmäles såsom straffbart i denna lag; då må den brottslige, även om något av de fall icke är för handen, som i föregående båda moment avses, jämte det straff, vartill han för det nya brottet gjort sig förfallen, tillika, om han är officer eller underofficer, till avsättning dömas och, om han tillhör manskapet, av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten, såvida han prövas hava gjort sig ovärdig den aktning och tillit, som bör tillkomma av honom innehavd befälsställning, eller krigstuktens upprätthållande eljest det kräver. Härvid må dock ej tagas hänsyn till bestraffning, som den brottslige undergått, där vid den tid, då brottet, varom fråga är, förövades, tio år förflutit, sedan bestraffningen blivit till fullo undergången.

30 §.

Varder någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, förvunnen om brott, för vilket straff är utsatt i denna lag, och finnas olika straff för officerare, underofficerare och manskap bestämda; då skall den brottslige straffas i likhet med krigsman i den tjänstegrad, vartill den straffskyldige enligt tjänstereglemente eller särskild föreskrift räknas. Är någon viss tjänstegrad för den straffskyldige ej bestämd, skall det straff tillämpas, som gäller för manskap.

31 §.

Har barn, som ej fyllt femton år, begått gärning, för vilket straff är utsatt i denna lag, vare i stället underkastat disciplinär bestraffning enligt de bestämmelser, som av Konungen i sådant hänseende meddelas.

32 §.

Att i vissa fall villkorlig dom må brukas i fråga om straff, som ådömes efter denna lag, därom gäller vad i allmän lag är stadgat.

4 KAP.

Om vissa allmänna grunder för straffbarhet, straffens tillämpning och skadestånd.

33 §.

Vad i allmän lag finnes stadgat om delaktighet i brott, om sammanträffande av brott, om förening eller förändring av straff, om återfall i brott och om särskilda grunder, som utesluta, minska eller upphäva straffbarhet, lände till efterrättelse vid tillämpning av denna lag, likväl med iakttagande av de ytterligare eller skiljaktiga stadganden, som däri förekomma; skolande vad i allmän lag finnes stadgat om tillgodoräknande av häktningstid äga motsvarande tillämpning i disciplinmål.

I fråga om skadestånd gälle ock allmän lag. Har krigsman, som under utövande av befäl å krigsmaktens fartyg är ansvarig för dess säkerhet, vid fartygets manövrering eller navigering begått förseelse, som i 130 § sägs, vare dock, där han ej varder dömd till svårare straff än disciplinstraff, icke skyldig att gälda skada eller kostnad, som genom förseelsen tillskyndats kronan eller annan.

34 §.

Innefattar en handling flera brott, som äro straffbara dels efter denna och dels efter annan lag, eller är en handling i särskilda avseenden belagd med olika straff i denna och i annan lag; varde tillämpat vad i 4 kap. 1 § allmänna strafflagen är för likartat fall stadgat.

Är en handling i särskilda avseenden belagd med straff dels efter 10 kap. 1, 2 eller 5 § allmänna strafflagen, dels efter 7 eller 12 kap. i denna lag, må nämnda lagrum i allmänna strafflagen icke tillämpas.

Då brottslig handling, som i denna § avses, är av beskaffenhet att bära enligt denna lag med disciplinstraff och enligt annan lag med böter försonas, skall disciplinstraff ensamt åläggas.

35 §.

Är någon, som gjort sig skyldig till straffarbete på viss tid eller fängelse, tillika förfallen till arrest, då skall sistnämnda straff övergå till fängelse, därvid varje dags arrest utan bevakning anses svara mot en halv dags fängelse, varje dags vaktarrest mot en dags fängelse, varje dags skärpt arrest mot två dagars fängelse och varje dags sträng arrest mot tre dagars fängelse; dock att brutet dagatal anses vara förfallet; och varde fängelsestraffet jämlikt de i allmän lag givna grunder med övriga straffet förenat.

36 §.

Är någon förfallen både till arreststraff och till böter, tillämpas bägge dessa straff. Saknar den skyldige tillgång till böternas fulla gäldande, skall såväl bötes- som arreststraffet övergå till fängelse.

37 §.

Skall jämlikt 35 eller 36 § förening eller förändring av straff äga rum, utsätta domstolen ändock alltid det särskilda straff, varje brott förskyllt, och meddele därefter de bestämmelser, som jämlikt nämnda §§ erfordras.

38 §.

Anses någon på en gång övertygad om flera särskilda förseelser, vilka ådraga disciplinstraff, skall för dessa förseelser bestämmas ett gemensamt straff, vilket icke må överstiga det i 22 § för varje slag av arreststraff utsatta högsta mått.

39 §.

Vad i 38 § är stadgat skall lända till efterrättelse jämväl om någon, sedan disciplinstraff blivit honom ålagt, varder övertygad att förut hava begått annan förseelse, därå disciplinstraff bör följa. Vid tillämpning av det sålunda bestämda straffet skall avräknas den tid, varunder den straffskyldige till följd av det tidigare beslutet må hava undergått straff; och skall därvid en dags arrest utan bevakning anses

svara mot en halv dags vaktarrest, en dags vaktarrest mot en halv dags skärpt arrest och en dags skärpt arrest mot sträng arrest under två tredjedels dag. Uppkommer genom avräkningen brutet dagatal, anses detta vara förfallet.

40 §.

Har någon, sedan arreststraff blivit honom ålagt, men innan han det till fullo undergått, ånyo gjort sig skyldig till förseelse, varå sådant straff bör följa, då skall sistnämnda straff sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställt, då ny förseelse begicks, med vad av samma straff då återstod, till ett arreststraff av det slag, straffen tillhöra eller, om de äro av olika slag, det svåraste något av dem tillhör; skolande därvid de i 39 § för jämförelse mellan arreststraff av olika slag stadgade grunder äga tillämpning, med iakttagande dock, att det sammanlagda straffet ej i något fall må överstiga, om det är arrest utan bevakning eller vaktarrest, tjugufyra dagar, om det är skärpt arrest, tolv dagar, och, om det är sträng arrest, åtta dagar; och varde, vid tillämpning av det sålunda bestämda straffet, avräknad den tid, varunder den straffskyldige till följd av det tidigare beslutet må hava undergått straff, efter det förseelse ånyo förövades.

41 §.

Har i fall, som i 40 § avses, det först ålagda straffet jämlikt 35 § övergått till fängelse eller straffarbete eller jämlikt 36 § till fängelse, och har det sålunda bestämda straffet redan till någon del verkställts, då ny förseelse förövas; då skall det arreststraff, som för den eller de senare begångna förseelserna åläggas, enligt vad i 35 § är stadgat, övergå till fängelse och med övriga straffet förenas.

42 §.

Förekomma till verkställighet på en gång flera beslut, varigenom samma person blivit fälld till särskilda disciplinstraff, och finnes därvid sådant fall, som i 40 § avses, vara för handen, utan att den straffskyldige tillika är förfallen till annat frihetsstraff, ankomme det på vederbörande befälhavare att, jämlikt vad i nämnda lagrum är stadgat, förordna om straffens sammanläggning. Har i andra fall genom särskilda beslut, vilka på en gång förekomma till verkställighet, samma

person blivit fälld till särskilda straff, och äro straffen av beskaffenhet, att de enligt gällande föreskrifter ej kunna jämte varandra verkställas, göres om förhållandet anmälan hos krigsöverdomstolen, som, med tillämpning av i denna och allmän lag stadgade grunder, förordnar, huru straffen skola förenas eller sammanläggas; dock att, där besluten blivit till Konungens befallningshavande för verkställighet överlämnade, Konungens befallningshavande äger att om sammanläggningen förordna.

43 §.

Där disciplinstraff blivit av befälhavare någon ålagt, men verkställandet därav, på sätt i 207 § sägs, anstår i avvaktan på utslag över annat mot den straffskyldige vid domstol angivet brott, för vilket han hålles häktad, skall samma domstol, i händelse han sakfålles för det där åtalade brottet, men straffet för samma brott enligt gällande föreskrifter ej kan verkställas jämte disciplinstraffet, förordna om de särskilda straffens sammanläggning.

44 §.

Händer det att underlydande flyr från drabbning eller företager plundring, eller att vid uppror eller upplopp eller under sjönöd eller vid annat tillfälle, då brott emot krigslydnaden medför större fara för ordningen inom krigsmakten eller för dess eller allmän säkerhet, någon sätter sig emot förmans befallning eller, sedan befallningen blivit upprepad, den ej genast verkställer; då må förman emot underlydande bruka det våld, som är nödigt för flyktens eller plundringens hindrande eller lydnadens och ordningens återställande. Gör förmannen i dessa fall större våld, än nöden kräver; gälle vad i sådant hänseende om nödvärn i allmän lag sägs.

45 §.

Varder skiltvakt eller annan vakt eller patrull eller för bevakning eller ordningens upprätthållande särskilt utställd eller utsänd truppavdelning överfallen med våld eller hot, som innebär trängande fara för den överfallne eller för person eller egendom, som är under hans beskydd eller bevakning, eller eljest för allmän eller enskild säkerhet; då äge den vakt, patrull eller avdelning rätt till nödvärn. Söker den, som står under sådan bevakning, att rymma, eller brukar annan för

att befria honom våld eller hot, må det våld användas, som för rymningens hindrande är nödigt.

Vad i 1 mom. är stadgat om vakt, patrull eller avdelning gälle jämväl i fråga om till krigsmaktens polisväsende hörande person, som är stadd i tjänsteövning.

46 §.

För sådan i krig förövad handling, som, ehuru straffbar, gärningsmannen likväl ej saknat anledning antaga enligt krigsbruk vara tillåten, må straffet efter omständigheterna nedsättas under vad eljest å gärningen följa bort.

47 §.

I fråga om viss tid för åtal av brott och för verkställande av utslag gälle vad i allmän lag är föreskrivet; och skall i dessa fall disciplinstraff ej anses svårare än böter enligt allmän lag.

Andra delen.

Om särskilda brott.

5 KAP.

Om rymning och olovligt undanhållande.

48 §.

Krigsman, som, i avsikt att undandraga sig krigstjänsten, olovligen avviker från den trupp eller det fartyg, vartill han hör, eller från den tjänstgörings- eller vistelseort, som är för honom bestämd, eller undandöljer sig utan att från orten avvika eller, då det på grund av inkallelse eller enligt åtagande eller efter tilländagången tjänstledighet åligger honom att inställa sig till tjänstgöring, sådant underlåter, straffes för rymning.

49 §.

Rymmer krigsman, som är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning, dömes till straffarbete från och med sex månader till och med två år.

Tillhör rymmaren manskapet, och äro omständigheterna synnerligen mildrande, må den brottslige, om han ej förut undergått bestraffning för rymning, dömas till fängelse i högst ett år.

50 §.

Rymmer krigsman i annat fall än det, som omförmäles i 49 §, dömes till fängelse i högst sex månader eller varde, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, belagd med disciplinstraff. Består brottet i underlåtenhet att inställa sig till tjänstgöring vid krigsmakten, och har den brottslige ej ännu varit i sådan tjänstgöring, må ej svårare straff än disciplinstraff åläggas honom. Sker rymningen från fartyg under sådana omständigheter, att rymmaren bort inse, att fartyget till följd av rymningen utsättes för fara, må till fängelse i högst ett år eller straffarbete på lika tid dömas. Förövas brottet av den, som till förene varit straffad för rymning, vare straffet fängelse eller, om rymningen sker från fartyg under omständigheter, som nyss sagts, fängelse eller straffarbete i högst två år.

Rymmer officer eller underofficer, skall han, ändå att brottet anses böra medföra lindrigare ansvar än straffarbete, jämte det straff, som jämlikt 1 mom. skall följa å brottet, tillika dömas till avsättning.

51 §.

Hava två eller flera krigsmän i samråd beslutat att rymma, vare det, om brottet går i fullbordan, ansett såsom försvårande omständighet; och må i det fall, som omtalas i 49 §, straffet för anstiftare höjas till straffarbete i högst två år utöver den där utsatta högsta strafftid.

Har överenskommelse om rymning, såsom i denna § sägs, blivit träffad, men kom brottet ej till verkställighet; varde ändå anstiftare, så ock officerare eller underofficerare, som deltog i stämplingen, såsom rymmare straffade, efter ty i 49 eller 50 § för varje fall är stadgat. Annan deltagare i sådan stämpling belägges med disciplinstraff.

Officer eller underofficer, som beträdes med brott, varom denna § handlar, skall förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

52 §.

Krigsman, som, utan att sådan avsikt, som i 48 § är sagd, ådagaläggas, begår gärning eller gör sig skyldig till underlåtenhet, som där

finnes omförmäld, varde, där han ej, efter vad nedan stadgas, gjort sig förfallen till svårare ansvar, för olovligt undanhållande belagd med disciplinstraff; dock att, där brottet förövas av någon, som förut varit straffad för olovligt undanhållande eller rymning, samt omständigheterna äro synnerligen försvärande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Är den brottslige officer eller underofficer, och varar undanhållandet över tre dagar, dömes till fängelse i högst sex månader eller varde, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, belagd med disciplinstraff. Äro omständigheterna synnerligen försvärande, må jämte det ansvar, som nu är sagt, tillika till avsättning dömas.

53 §.

Beträdes krigsman, som är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning eller är inmönstrad å fartyg, med olovligt undanhållande, som varat över tjugufyra timmar av den bestämda tjänstgöringstiden efter det han avvek eller sig undandolde eller över tre dagar efter det inställelse till tjänstgöring bort ske, varde ansedd såsom hade han rymning förövat.

Lag samma vare, där i annat fall, än i 1 mom. avses, olovligt undanhållande varat för officer eller underofficer över tre månader eller för någon av manskapet över tre dagar av den bestämda tjänstgöringstiden.

54 §.

Underlåter krigsman, som på grund av inkallelse eller enligt åtagande eller efter tilländagången tjänstledighet är skyldig inställa sig till tjänstgöring, men på grund av laga förfall därifrån utebliver, att, så snart ske kan, hos vederbörande befälhavare anmäla förfallet, belägges den felaktige med disciplinstraff.

55 §.

Krigsman, som, efter det han blivit utan eget förvållande skild från trupp eller fartyg, vartill han hör, förfallolöst underlåter att, så snart ske kan, återförena sig med truppen eller fartyget eller eljest anmäla sig till tjänstgöring vid krigsmakten, varde, om det sker i avsikt att undandra sig krigstjänsten, ansedd såsom hade han rymning förövat men, om sådan avsikt ej ådagalägges, straffad efter 52 eller 53 §, allt efter vad i nämnda §§ för varje fall är sagt.

56 §.

Har någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag och är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning, gjort sig skyldig till rymning eller till olovligt undanhållande, som varat över tjugufyra timmar efter det han avvek eller sig undandolde eller över tre dagar efter det inställelse till tjänstgöring bort ske, varde den brottslige, om han är ämbets- eller tjänsteman, straffad så, som angående krigsman för motsvarande fall här ovan i detta kap. stadgats, men eljest dömd till fängelse eller straffarbete i högst två år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, belagd med disciplinstraff.

57 §.

Har krigsman eller någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag och är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning, förlett eller hjälpt annan till rymning, straffes så, som hade han själv under enahanda förhållanden rymt; dock att avseende ej göres å de omständigheter, som voro av hans åtgärd oberoende eller allenast för rymmaren försvårande.

58 §.

Vet krigsman, eller någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag och är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning, att annan ärnar rymma, och underlåter han att i tid uppenbara de omständigheter, som därom kunniga äro, eller har han, efter det rymningsbrott av annan förövats, hyst eller dolt rymmaren, med vetskap om dennes brott, då skall han, efter som brottet var till, beläggas med disciplinstraff eller dömas till fängelse eller mistning av ämbete eller tjänst på viss tid; varde dock i varje fall lindrigare straffad, än om han själv begått rymningen.

59 §.

Krigsman, som genom stympning eller annorledes uppsåtligen gör sig oduglig till uppfyllande av sin krigstjänstskyldighet under längre eller kortare tid, straffes med fängelse eller straffarbete i högst två år.

60 §.

Lämnar någon, som undergår arrest utan bevakning, olovligen det rum eller tält, vari straffet verkställles, eller överträder han meddelat förbud att emottaga besök, eller överträder någon, som jämlikt 23 § 3 mom. förbjudits att å fartyg förflytta sig utom visst område, det sålunda meddelade förbudet, belägges med vaktarrest.

61 §.

Vad i 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54 och 59 §§ finnes stadgat om krigsmän skall i tillämpliga delar gälla beträffande värnpliktige, officerare, underofficerare och manskap, hörande till krigsmaktens reserver, ävensom vid lots- och fyrinrättningarna samt vid väg- och vattenbyggnadskåren anställda personer, ändå att de icke skulle vara att hänföra till krigsmän. Likaledes skall vad i 56 § är stadgat om vissa ämbets- och tjänstemän, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, äga motsvarande tillämpning å till krigsmaktens reserver hörande civila ämbets- och tjänstemän, som äro tjänstgöringsskyldiga vid mobiliserad avdelning, ehuru denna lag icke eljest skulle vara å dem tillämplig.

6 KAP.

Om uppror, upplopp och olovliga sammankomster.

62 §.

Sammlar sig krigsfolk tillhopa och lägger det uppsåt å daga att med förenat våld sätta sig upp emot verkställighet av förmans bud eller att tvinga förman till någon ämbetsåtgärd eller att för sådan åtgärd hämnas, men vända de upprorsmän på förmans befallning åter till lydnad och ordning; då skola anstiftare och anförare dömas till straffarbete från och med ett till och med tre år och de övriga till fängelse i högst sex månader. Äro synnerligen mildrande omständigheter för handen; må deltagare, som hör till manskapet och ej var anstiftare eller anförare, dömas till sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

63 §.

Vända upprorsmän ej åter till lydnad och ordning, utan visa trotsighet emot förmans befallning; dömes anstiftare eller anförare till straffarbete från och med tre till och med sex år och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med ett till och med tre år. Officer eller underofficer varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

64 §.

Göra upprorsmän våld å person, eller bryta eller förstöra de hus, eller plundra eller fördärva de annan egendom; straffes anstiftare eller anförare med straffarbete på livstid eller från och med tre till och med tio år och annan deltagare i upproret med straffarbete från och med ett till och med åtta år.

Officer eller underofficer, som fälles till ansvar efter detta lagrum, skall tillika förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

För våld eller annan brottslig gärning, som vid uppror begås, varde ock gärningsmannen straffad, efter ty i 4 kap. 1 § allmänna strafflagen och 34 § denna lag skils.

65 §.

Gör krigsfolk uppror under sjönöd eller vid annat tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför större fara; då skola, om upproret ej fullföljdes längre än i 62 § är sagt, de brottsliga dömas, anstiftare eller anförare till straffarbete från och med fyra till och med åtta år och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med två till och med fyra år; men i de fall, varom 63 och 64 §§ handla, skall anstiftare eller anförare dömas till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år och annan deltagare straffas med straffarbete från och med två till och med åtta år.

Officer eller underofficer, som fälles till ansvar efter detta lagrum, skall tillika förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

66 §.

Deltager krigsman med väpnad hand i uppror emot annan offentlig myndighet, än ovan sägs; dömes till straff, som för uppror emot förman finnes bestämt.

67 §.

Dräper upprorsman den, som uppror stilla vill; miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

Varder upprorsman dräpen; ligge ogill.

68 §.

Har någon muntligen inför samlat krigsfolk eller i skrift, den han bland krigsfolket utspritt eller utsprida låtit, uppmanat eller anorledes sökt förleda till uppror, då skall, vid straffets bestämmande efter allmän lag, brottet anses hava skett under försvärande omständigheter.

Samma lag vare om den, som annans skrift utspritt eller utsprida låtit för att därmed komma uppror åstad.

69 §.

Får någon veta, att stämpling till uppror är å färde, och uppenbarar han ej i tid för befälhavaren de omständigheter, som kunniga äro; då skall han, efter som brottet var till, dömas till disciplinstraff eller till fängelse eller till straffarbete i högst fyra år.

70 §.

Sammlar sig krigsfolk tillhopa och stör lugnet eller ordningen inom krigsmakten utan att dock lägga å daga sådant uppsåt, som i 62 § är sagt, och skingrar sig ej det krigsfolk på förmans befallning, utan visar trotsighet däremot; dömes anstiftare eller anförare till straffarbete från och med ett till och med tre år och annan deltagare i upploppet till fängelse i högst sex månader. Äro synnerligen mildrande omständigheter för handen; då må deltagare i upploppet, den där hör till manskapet och ej är att anse såsom anstiftare eller anförare, dömas till disciplinstraff. Övergå de till våld å person eller egendom; vare lag, som i 64 och 67 §§ sagd är; dock att för sådan deltagare i upploppet, som ej är anstiftare eller anförare, straff efter 64 § må nedsättas till straffarbete i två månader.

Göres upplopp vid tillfälle, som i 65 § sägs, varde de brottslige straffade, anstiftare eller anförare med straffarbete från och med fyra

till och med åtta år och annan deltagare i upploppet med sådant arbete från och med två till och med fyra år. Orsakas genom upploppet betydligare skada; då må straffet höjas för anstiftare och anförare till straffarbete i tio år eller på livstid och för annan deltagare till straffarbete i åtta år. Officer eller underofficer, som gör sig skyldig till brott, varom i detta moment är sagt, skall ock förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

71 §.

Var som muntligen inför samlat krigsfolk eller i skrift, den han bland krigsfolket utspritt eller utsprida låtit, uppmanat eller annorledes sökt förleda till ohörsamhet mot förmans eller överordnads befallningar i tjänsten eller sökt upphetsa till ovilja mot krigstjänsten, varde, där ej gärningen är att anse såsom uppmaning eller förledande till uppror, varom i 68 § förmäles, dömd till fängelse, eller, i lindrigare fall, till disciplinstraff. Voro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas. Är den skyldige i följd av gärningen förfallen till straff för delaktighet i brott, som därå följt, gälle vad i 4 kap. 1 § allmänna strafflagen och 34 § denna lag är sagt.

Lag samma vare om den, som annans skrift, den där innefattar sådan uppmaning eller sådant förledande eller upphetsande, som i 1 mom. sägs, utspritt eller utsprida låtit för att därmed främja den med skriften åsyftade verkan.

72 §.

Den, som, medan förordnande om indragning av skrift jämlikt § 4 mom. 12 eller 13 tryckfrihetsförordningen är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg, dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år. Sker brottet vid tillfälle, som i 65 § sägs, då må till straffarbete i högst ett år dömas.

73 §.

Håller krigsfolk sammankomst för rådplägning i ämnen, genom vilkas avhandlande fruktan eller misströstan kan hos krigsfolket utbredas eller brott mot krigslydnaden lätt kan föranledas, såsom:

om faran eller olämpligheten av företag eller tjänsteförrättning, därtill befallning är given eller förväntas;

om vådan av den ställning, vari krigsmakten eller någon del därav befinner sig; eller

om förmans förhållande eller åtgärder;

då skola de, som deltog i sammankomsten, dömas till disciplinstraff eller, där faran var större, till fängelse.

Har officer eller underofficer, i ändamål, som ovan är sagt, kallat underlydande till sammankomst eller givit dem tillstånd att sådan sammankomst hålla; dömes till avsättning, mistning av ämbete eller tjänst på viss tid eller fängelse och varde tillika, om sammankomsten ledde till uppror, upplöpp eller annat brott, såsom anstiftare därav straffad, men de underlydande vare för sitt deltagande i sammankomsten från straff fria.

74 §.

Den, som för sådan otillåten rådpläging, som i 73 § avses, kallat krigsfolk till sammankomst, varde, ändå att densammas hållande förhindrades, straffad efter ty i nämnda § sägs.

75 §.

De i 62, 63, 64, 65, 67, 70 och 73 §§ av detta kap. förekommande stadganden äga tillämpning jämväl å dem, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, då de med krigsfolk deltaga i uppror, upplöpp eller olovliga sammankomster.

7 KAP.

Om brott mot krigslydnaden och missbruk av förmanskap; så ock om misshandel och förolämpningar samt om annat oskickligt uppförande.

76 §.

Vägrar krigsman att åttlyda vad förman under tjänstens utövning och i vad som angår tjänsten honom befallt, dömes till fängelse eller straffarbete i högst ett år. Tillhör den brottslige manskapet, och äro omständigheterna synnerligen mildrande, må han beläggas med disciplinstraff.

Sker brottet i närvaro av samlad trupp eller ombord å krigsfartyg i närvaro av någon bland besättningen, må straffet höjas till straffarbete i två år.

Förövas brottet under sjönöd eller vid annat tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför större fara, skall den brottslige dömas till straffarbete i högst fyra år. Kom därav betydligare skada, eller var brottet eljest med synnerligen försvärande omständigheter förenat, må tiden för straffarbetet höjas till åtta år.

77 §.

Underlåter krigsman, i avsikt att förhindra verkställighet av vad förman under tjänstens utövning och i vad som angår tjänsten honom befallt, att rätt fullgöra befallningen, eller uppehåller han i sådan avsikt genom onödig förfrågan, motsägelse eller invändning befallningens fullgörande, straffes efter 76 §.

Var avsikten ej sådan, som ovan nämnts, straffes den brottslige efter 130 §.

78 §.

Vägrar eller underlåter någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, att åtlyda vad den, som enligt tjänstereglemente eller särskilt förordnande över honom har befälsrätt i tjänsten, inom gränsen av denna rätt anbefallt; varde den brottslige, om han är att hänföra till ämbets- eller tjänsteman, straffad efter 25 kap. 16 eller 17 § allmänna strafflagen, men eljest dömd till fängelse i högst sex månader. Var förbrytelsen ringa; må den brottslige beläggas med disciplinstraff.

79 §.

Underlåter någon att efterkomma överordnads i särskilda fall meddelade föreskrifter i vad som rör allmän ordning eller ordningen inom krigsmakten, belägges med disciplinstraff eller dömes till fängelse i högst sex månader.

80 §.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å överordnad krigsman i ämbets- eller tjänsteärende eller för att honom till någon ämbets- eller tjänsteåtgärd tvinga eller därifrån hindra eller att å honom för sådan åtgärd hämnas, dömes, om den våldförde är officer eller underofficer, till straffarbete i högst fyra år och, om han tillhör manskapet,

till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; dock att, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, må dömas, om den våldförde är officer eller underofficer, till fängelse och, om han tillhör manskapet, till sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

Sker brottet under sjönöd eller eljest vid tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför större fara, straffes den brottslige med straffarbete från och med två till och med sex år.

81 §.

Begår krigsman våld eller annan misshandel mot krigsman, som är hans förman, eller mot annan överordnad krigsman, som vid tillfället bär sin tjänstedräkt, och sker brottet ej i eller för den våldfördes ämbete eller tjänst, dömes till fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till disciplinstraff. Sker brottet å tid eller ort, att det väcker stor uppmärksamhet och förargelse, eller eljest under synnerligen försvårande omständigheter, må straffet höjas till straffarbete i högst två år.

82 §.

Förolämpar krigsman överordnad krigsman med smädligt, föraktligt eller vanvördigt yttrande i tal eller skrift eller förgriper sig emot honom med hotelse eller annan missfirmlig gärning, och sker det i eller för ämbetet eller tjänsten, dömes till fängelse eller varde, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, belagd med disciplinstraff.

Gör krigsman sig skyldig till förolämpning mot krigsman, som är hans förman, eller mot annan överordnad krigsman, som vid tillfället bär sin tjänstedräkt, och sker förbrytelsen ej i eller för den förorättades ämbete eller tjänst, dömes den brottslige till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år.

83 §.

Har brott, varom i 80, 81 eller 82 § förmäles, föranletts därav, att den överordnade vid tillfället genom missbruk av sin myndighet eller eljest genom otillbörligt eller ovärdigt beteende den underordnade till gärningen retat, må straffet efter omständigheterna nedsättas under vad eljest å gärningen följa bort.

84 §.

Där i andra fall, än ovan i detta kap. är sagt, krigsman gör sig skyldig till våld eller annan misshandel eller till förolämpning mot överordnad krigsman, som ej är den brottsliges förman, straffes den brottslige efter allmän lag; dock att, där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället skall till disciplinstraff dömas.

85 §.

Om någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, gör våld eller annan misshandel å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten, eller med ord eller gärning förolämpar sådan sin förman; varde straffad så, som angående krigsman, vilken begår dylikt brott, här ovan i detta kap. är stadgat.

86 §.

Utmanar officer eller underofficer, med föranledande av något förhållande i tjänsten, sin förman till envig; varde dömd till avsättning jämte det ansvar, som efter allmän lag bör följa. Lag samma vare för den förman, som antager slik utmaning av underlydande.

87 §.

Var som utan skälig anledning för klagan mot förman över förnärmelse i tjänsten, dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader.

88 §.

Den, som visar ohörsamhet eller sätter sig upp emot skiltvakt i avseende å vad denne, enligt reglemente eller särskild befallning, har att i sådan förrättning verkställa eller förhindra, eller begår sådant brott emot annan vakt eller patrull eller för bevakning eller ordningens upprätthållande särskilt utställd eller utsänd truppavdelning eller emot någon till krigsmaktens polisväsende hörande person, som är i tjänstgöring, dömes till fängelse eller till straffarbete i högst ett år. Tillhör den brottslige manskapet, och förekomma synnerligen mildrande omständigheter, må han beläggas med disciplinstraff.

Förövas brottet vid tillfälle, då det medför större fara för krigsmakten eller för allmän säkerhet, dömes den brottslige till straffarbete i högst två år. Kom av brottet betydligare skada; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

89 §.

Gör någon våld eller annan misshandel å skiltvakt eller å krigsman, hörande till sådan vakt, patrull eller avdelning, som i 88 § avses, eller å någon till krigsmaktens polisväsende hörande person, som är i tjänstgöring; och sker brottet vid tillfälle, då det medför större fara för krigsmakten eller för allmän säkerhet, dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

90 §.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å underordnad krigsman i eller för dennes ämbete eller tjänst; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till disciplinstraff dömas.

Har krigsman, som förut undergått straff för brott, varom sägs i denna §, inom fem år efter straffets fullbordande ånyo gjort sig skyldig till sådant brott, och varder han för det brott dömd till fängelse eller svårare straff, då må, ändå att sådant fall ej är för handen, som i 29 § avses, den brottslige tillika, om han är officer eller underofficer, dömas till avsättning och, om han hör till manskapet, av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten, ifall han genom sitt förfarande prövas hava förspillt den aktning och tillit, som bör tillkomma hans befälsställning.

91 §.

Förolämpar krigsman underordnad krigsman med smädligt yttrande i tal eller skrift eller förgår sig emot honom med hotelse eller annan gärning, som missfirmlig är, och sker det i eller för den förolämpades ämbete eller tjänst; dömes den brottslige till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader.

92 §.

Söker förman, genom missbruk av sin myndighet, hindra underlydande krigsman att föra klagan över förnärmelse i tjänsten; dömes till fängelse.

93 §.

Förgår sig krigsman, på sätt i 90 eller 91 § sägs, mot annan krigsman, som ej är i förhållande till den brottslige vare sig överordnad eller underordnad, och var den brottslige officer eller underofficer; straffes såsom i nämnda §§ sägs. Tillhör han manskapet; dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader.

94 §.

Gör någon i andra fall, än ovan i detta kap. avses, sig skyldig till våld eller annan misshandel å eller förolämpning med ord eller gärning emot någon, som lyder under denna lag, och sker brottet i eller för den våldfördes eller förorättades ämbete eller tjänst vid krigsmakten, eller förgår sig någon, på sätt nu är sagt, mot krigsfånge, straffes den brottslige efter allmän lag; dock att, där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället skall till disciplinstraff dömas.

Lag samme vare, där någon i andra fall, än ovan i detta kap. avses, gör våld eller annan misshandel å eller gör sig skyldig till förolämpning emot någon, som lyder under denna lag, ifall brottet sker under tjänstgöring eller eljest i fält, under tåg eller annan färd under militärbefäl eller på sjötåg, i läger, kvarter eller vaktrum, inom kasern, fästningsverk, militärhäkte, militärsjukhus, kronans varv, verkstad, förråds- eller tyghus eller eljest inom byggnad eller område, som upplåtits uteslutande för krigsmaktens behov, eller å krigsmaktens fartyg eller, inom förläggnings- eller stationsort, å väg, gata eller annat ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles, eller inför krigsdomstol.

95 §.

Stör man gudstjänst vid samlad trupp genom svordom eller oljud eller kommer därvid eljest förargelse åstad, varde belagd med disciplinstraff eller dömd till fängelse i högst sex månader.

Gör någon förargelse genom svordom eller oljud eller annorledes inför krigsdomstol, dömes till straff, som i 1 mom. sägs.

96 §.

Var som under tjänstgöring eller eljest i fält, under tåg eller annan färd under militärbefäl eller på sjötåg, i läger, kvarter eller vaktrum,

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 6

inom kasern, fästningsverk, militärhäkte, militärsjukhus, kronans varv, verkstad, förråds- eller tyghus eller eljest inom byggnad eller område, som upplåtits uteslutande för krigsmaktens behov, eller å krigsmaktens fartyg gör oljud eller oväsande eller annorledes brister i anständigt uppförande eller kommer förargelse åstad, belägges med disciplinstraff. Lag samma vare, om någon under sådana omständigheter eller å sådan plats, som förut i denna § är sagt, finnes överlastad av starka drycker, där ej förbrytelsen enligt annat lagrum bör beläggas med strängare straff.

Har i annat fall, än nu är sagt, krigsman inom förläggnings- eller stationsort eller, då han å annan ort uppträder i militär tjänstedräkt, gjort sig skyldig till sådan förseelse, som i 1 mom. omtalas, och skedde det å väg, gata eller annat ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles, straffes efter ty i 1 mom. sägs.

97 §.

Vad i 79 och 95 §§ samt 96 § 1 mom. är stadgat skall äga tillämpning jämväl å krigsmaktens reserver tillhörande personer, som uppträda i militär tjänstedräkt, ändå att denna lag icke eljest skulle vara å dem tillämplig. Likaledes skall, även i de fall, då till reserven hörande officerare, underofficerare och manskap ej äro att hänföra till krigsmän, vad i 96 § 2 mom. är stadgat om krigsmän vinna tillämpning å nämnda personal.

8 KAP.

Om skadegörelse å egendom, som är avsedd för krigsmakten, samt om förskingring eller missvård av sådan egendom; så ock om stöld, snatteri och rån.

98 §.

Förstör eller skadar någon egendom, som tillhör krigsmakten eller är för dess behov avsedd, eller bortleder någon olovligen, i uppsåt att skada göra, elektrisk ström från krigsmaktens elektriska anläggning, varde, där ej särskilt straff å brottet är i denna lag utsatt, straffad efter allmän lag, dock att, där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället skall till disciplinstraff dömas. Visste den brottslige, att egendomen eller anläggningen tillhörde krigsmakten eller var för dess behov avsedd, varde det såsom försvårande omständighet ansett.

Vad i denna § är stadgat gälle ock, om någon gör försök till brott, som nu är sagt, och försöket är i allmän lag med straff belagt.

99 §.

Har någon vid tillfälle, då nödigt är att hava ljus eller eld, där krut eller annat lätt antändbart ämne eller därav tillverkad krigsredskap förvaras, underlåtit att hava elden behörigen bevarad, eller har någon utan nödvändighet gått dit med eld, även om den funnits behörigen bevarad, eller har någon på sådant ställe rökt tobak eller på annat sätt varit oförsiktig med eld eller ämne, som är eldfångt; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Var förseelsen ringa, och kom därav ingen skada; vare den felaktige belagd med disciplinstraff.

Var som annorledes, än i 1 mom. är sagt, oförsiktigt förfar med eld inom krigsmaktens fartyg, varv, förråds- eller tyghus, verkstad eller kasern eller på annat dylikt ställe, eller där lägger lätt antändbara ämnen på annan plats, än för deras förvarande finnes bestämd, dömes till fängelse i högst sex månader. Var förseelsen ringa, och kom därav ingen skada; belägges den skyldige med disciplinstraff.

100 §.

Var som utan bemyndigande till eget bruk nyttjar eller låter annan nyttja krigsmakten tillhörig eller för dess behov avsedd egendom, belägges med disciplinstraff. Sker det i större omfattning, eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

101 §.

Den av manskapet, som olovligen säljer, pantsätter eller annorledes förskingrar eller uppsåtligen förstör eller skadar åt honom till bruk lämnade vapen, utrednings- eller beklädnadspersedlar, ammunition, tjänstehäst eller dess mundering eller foder eller vad annat, som till utrustning hör, eller av annan krigsman utan behörigt tillstånd köper eller tillbyter sig eller till försäljning eller såsom pant, gåva eller lån emottager häst eller annat, som här är sagt, belägges med vaktarrest i minst tio dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller sträng arrest i minst tre dagar. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må den brottslige dömas till fängelse i högst sex månader

eller, om brottet förövas av någon, som förut varit straffad för sådant brott, till fängelse eller straffarbete i högst två år.

Begår officer eller underofficer brott, som här är sagt; dömes till fängelse i högst sex månader. Om återfall sker, dömes den brottslige till avsättning samt varde dessutom, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, dömd till straffarbete i högst två år.

102 §.

Begår någon stöld av egendom, som tillhör krigsmakten eller är för dess behov avsedd, straffes efter allmän lag.

Skedde stölden ur förråds- eller tyghus, varv, verkstad, fartyg, kasern, tält, stall, åkdon eller annat ställe, där krigsmaktens egendom veterligen förvarades, eller visste den brottslige, att egendomen tillhörde krigsmakten eller var för dess behov avsedd, dömes till straffarbete i högst ett år. Voro omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för straffarbetet höjas till två år; voro de synnerligen mildrande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Förövas brott, som i 2 mom. avses, medan krigsmakten eller avdelning av densamma är mobiliserad, dömes till straffarbete i högst fyra år.

103 §.

Bortleder någon, i uppsåt att sig eller annan den tillägna, olovligen elektrisk ström från krigsmaktens elektriska anläggning, straffes, där ej 105 § är tillämplig, för stöld, efter ty i allmän lag är stadgat.

Visste den brottslige, att anläggningen tillhörde krigsmakten eller var för dess behov avsedd, varde, där ej brottet skall bedömas efter 105 §, straffet bestämt efter vad i 102 § 2 och 3 mom. om stöld för varje fall är sagt.

104 §.

Var som från annan, vilken är förlagd med honom i samma kvarter, kasern, tält, militärsjukhus eller annat dylikt ställe eller tjänstgör å samma fartyg, förövar stöld av gods, som denne där har förvarat, dömes till straffarbete i högst ett år. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må tiden för straffarbetet höjas till två år; äro de synnerligen mildrande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

105 §.

För snatteri i de fall, som omförmälas i 102 § 1 mom. och 103 § 1 mom., straffes den brottslige efter allmän lag.

Sker snatteri i de fall, som omtalas i 102 § 2 eller 3 mom., 103 § 2 mom. eller 104 §, skall vid straffets bestämmande efter allmän lag brottet anses vara begånget under försvärande omständigheter.

106 §.

Förövar skiltvakt eller annan, som är på vakt eller till bevakning av gods kommenderad, tillgrepp till större eller mindre belopp av det, som är under hans skydd eller bevakning; dömes för stöld till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

107 §.

Efter allmän lag straffes den, som i avsikt att stjäla egendom, vilken tillhör krigsmakten eller är för dess behov avsedd, förövar inbrott, evad tillgrepp sker eller ej, så ock den, som rånar eller gör försök att råna sådan egendom, eller i avseende därå gör sig skyldig till bedrägeri eller annan oredlighet.

Lag samma vare, där någon i andra fall, än ovan i detta kap. avses, förövar stöld eller snatteri från någon, som lyder under denna lag, eller uppsåtligen förstör eller skadar honom tillhörig egendom eller hos honom gör inbrott, utan att tillgrepp sker, eller emot honom gör sig skyldig till rån eller försök till rån eller till bedrägeri eller annan oredlighet, ifall brottet sker under tjänstgöring eller eljest i fält, under tåg eller annan färd under militärbefäl eller på sjötåg, i läger, kvarter eller vaktrum, inom kasern, fästningsverk, militärhäkte, militärsjukhus, kronans varv, verkstad, förråds- eller tyghus eller eljest inom byggnad eller område, som upplåtits uteslutande för krigsmaktens behov, eller å krigsmaktens fartyg.

108 §.

I övrigt skall vid tillämpning av denna lag gälla vad allmän lag innehåller om stöld, snatteri, rån, försök därtill och inbrott, dock att, där någon begår stöld andra eller tredje gången, och den stöld är sådan, som omtalas i 102 § 3 mom. eller 106 §, tiden för straffarbetet må höjas till sex år.

109 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 106 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 102, 103 eller 104 § gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader.

9 KAP.

Om överträdelser eller åsidosättande av tjänsteplikter i andra fall, än förut i denna lag sagda äro.

110 §.

Gör någon sig skyldig till falsk angivelse av förbrytelse, som tillhör krigsdomstols bedömande, straffes efter allmän lag.

111 §.

Har i disciplinmål någon uppsåtligen med straff belagt eller hos annan, som innehar bestraffningsrätten, till bestraffning angivit den han visste oskyldig vara, skall den brottslige, om han är officer eller underofficer, avsättas och förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt dessutom dömas till fängelse i högst sex månader eller böter högst ett tusen kronor. Hör den brottslige till manskapet, skall han dömas till fängelse i högst sex månader, sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

Har någon icke av ont uppsåt, men ändå utan laga skäl, av förhastande eller oförstånd, med straff belagt eller gjort angivelse mot annan i disciplinmål; dömes den brottslige, om han är officer eller underofficer, till böter, beräknade efter 25 kap. 21 § allmänna strafflagen, eller mistning av ämbete eller tjänst på viss tid eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till avsättning och, om han hör till manskapet, till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader.

112 §.

Tager någon sig bestraffningsrätt, då han sådan ej äger, straffes, om han är officer eller underofficer, med mistning av ämbete eller tjänst

å viss tid eller avsättning och, om han innehar lägre tjänstegrad, med fängelse i högst sex månader. Kom därav ingen eller ringa skada, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande; må dömas till disciplinstraff.

113 §.

Tvingas underlydande genom förmans befallning, för förmannens eller annans enskilda nytta, till sammanskott, utgift eller kostnad eller till annat arbete, än den underlydande enligt tjänstereglemente är pliktig förrätta; varde förmannen, där han är officer eller underofficer, avsatt och, om brottet det förtjänar, förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt, om han hör till manskapet, dömd till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må den brottslige dömas, om han är officer eller underofficer, till mistning av ämbete eller tjänst på viss tid och, om han hör till manskapet, till disciplinstraff.

Förmår förman annorledes, till sin eller annans enskilda nytta, underlydande till sammanskott, utgift, kostnad eller obehörigt arbete, varde den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömd till avsättning eller mistning av ämbete eller tjänst på viss tid eller disciplinstraff och, om han hör till manskapet, belagd med disciplinstraff. Tager officer eller underofficer för egen vinning sådant emot, då det såsom av fri vilja bjudes; belägges med disciplinstraff.

114 §.

Har någon, för egen vinning eller annans fördel eller eljest i olovlig avsikt, i berättelse eller redogörelse angående den under hans befäl ställda avdelning av krigsmakten lämnat oriktig uppgift om krigsfolk, hästar eller tjänstedagar eller angående vapen, ammunition, redskap eller annan krigsförnödenhet; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig.

Officer eller underofficer, som gör sig skyldig till brott, varom denna § handlar, skall förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

115 §.

Tillgriper och förskingrar vid krigsmakten anställd ämbets- eller tjänsteman någon till krigsfolkets avlöning, underhåll eller beklädnad

eller för annat krigsbehov bestämd uppbörd eller annan egendom, som han i kraft av sin befattning för krigsmaktens räkning emottagit till förvarande, förvaltning eller redovisning, straffes han därför efter allmän lag.

Sker brottet, medan krigsmakten eller avdelning av densamma är mobiliserad, vare det vid straffets bestämmande såsom synnerligen försvårande ansett. Har i sådant fall genom saknaden av det tillgripna väsentligt hinder för krigsförberedelserna, betydande brist för krigsfolket eller hinder för krigsföretagen vållats, och var det tillgripna av beskaffenhet, att den brottslige bort kunna inse, att en sådan verkan var av brottet att befara; dömes den brottslige till straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år; varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

116 §.

Avgiver någon uppsåtligen i tjänsten osannfärdig rapport, varde, där ej särskilt ansvar är i denna lag å brottet satt, den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömd till mistning av ämbete eller tjänst på viss tid och, om han hör till manskapet, dömd till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må den brottslige beläggas med disciplinstraff; äro de synnerligen försvårande, må den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömas till avsättning och, där brottet det förtjänar, förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

117 §.

Den, som genom bedrägliga löften eller osanna framställningar eller på annat olovligt sätt förmår någon att antaga krigstjänst, dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas.

118 §.

Söker förman genom missbruk av sin myndighet hindra den, som blivit i krigstjänst anställd, att häröver föra klagan; dömes till fängelse eller till straffarbete i högst två år.

119 §.

Nekar befälhavare, mot bättre vetande, avsked åt den av manskapet, som är därtill berättigad, eller skiljer befälhavare någon av

manskapet olagligen från tjänsten, varde avsatt och, om brottet det förtjänar, jämväl förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas. Var det av förhastande, han sig förgick, och kom därav ingen eller ringa skada, eller skedde det av oförstånd; dömes till mistning av ämbete eller tjänst på viss tid eller till disciplinstraff.

120 §.

Släpper någon, som är på vakt eller eljest beordrad till fånges eller häktad persons bevakning, med vilja eller av vårdslöshet honom lös eller hjälper honom att undkomma; dömes, om den skyldige är officer eller underofficer, till straff på sätt i 25 kap. 14 § allmänna strafflagen sägs; dock att, där brottet anses kunna försonas med böter, i stället därför till disciplinstraff dömes. Hör den brottslige till manskapet, varde han, efter de i nämnda lagrum stadgade grunder, i förhållande till förbrytelsens beskaffenhet dömd till straffarbete i högst fyra år eller fängelse i högst sex månader eller disciplinstraff.

121 §.

Befriar man medelst våld eller list eller annorledes någon, som är insatt i militärhäkte eller skall av krigsman eller av någon till krigsmaktens polisväsende hörande person avföras i arrest eller häkte eller inställas till förhör, eller gör någon försök till utförande av sådant brott genom våld; vare det, vid straffets bestämmande efter allmän lag, ansett såsom försvårande omständighet.

122 §.

Den, som egenmäktigt tager sig befäl, där det honom ej lagligen tillkommer, dömes till fängelse eller mistning av ämbete eller tjänst på viss tid eller till avsättning; vare ock underkastad ansvar efter lag för fel eller brott, som han under sådant befäls utövande begår.

123 §.

Lämnar befälhavare för trupp eller å fartyg, under vaktgöring eller annan likartad tjänstgöring, obehörigen sin post, eller finnes han under sådan tjänstgöring överlastad av starka drycker, skall han dömas till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synner-

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 7

ligen försvårande, må tiden för fängelsestraffet höjas till två år eller till avsättning dömas; äro de synnerligen mildrande, må den brottslige beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

Gör officer eller underofficer, som ej är befälhavare, under tjänstgöring, som i 1 mom. avses, sig skyldig till dylik förseelse, skall den brottslige dömas till fängelse i högst sex månader, eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, beläggas med disciplinstraff.

124 §.

Övergiver skiltvakt sin post, lämnar han den obehörigen åt annan eller finnes han drucken å sin post, straffes på sätt i 123 § 1 mom. är stadgat.

125 §.

Förövas brott, som i 123 eller 124 § sägs, av någon, som tillhör mobiliserad avdelning av krigsmakten, må straffet höjas till straffarbete i högst två år.

126 §.

Tager krigsman, innan han fått avsked från den krigstjänst, vari han är anställd, ny anställning vid annan trupp för tid, som den förra anställningen omfattar, skall han beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar eller, om brottet förnyas, dömas till fängelse i högst sex månader.

127 §.

Där någon för obehörig uppenbarar sådana handlingar, avbildningar eller andra föremål eller sådana sakförhållanden, vilkas uppenbarande för främmande makt kan skada rikets försvar och som han vet böra hemliga hållas, eller obehörigen sätter sig i besittning av hemlighet, varom nu är sagt, då skall vid straffets bestämmande efter allmän lag brottet anses vara begånget under försvårande omständigheter.

128 §.

Vad i 127 § är stadgat gälle ock, om någon gör försök till brott, som där sägs, och försöket är i allmän lag med straff belagt.

129 §.

Begår krigsman uppsåtligen på annat sätt, än annorstädes i denna lag är sagt, förbrytelse i sitt ämbete eller sin tjänst för egen fördel eller för att annan gynna eller skada eller eljest till kränkning av allmän eller enskild rätt eller säkerhet, eller underlåter han uppsåtligen i avsikt, som sagd är, sin ämbets- eller tjänsteplikt; varde dömd, om han är officer eller underofficer, efter ty om ämbetsbrott av dylik beskaffenhet i allmän lag stadgas, och, om han hör till manskapet, till straffarbete i högst två år eller fängelse eller, där brottet skedde av förhastande och ingen eller ringa skada därav kom, till disciplinstraff.

130 §.

Visar krigsman vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i fullgörande av de tjänsteplikter, som honom efter reglementen eller andra allmänna författningar, instruktioner eller särskilda föreskrifter åligga eller av förhållandenas beskaffenhet påkallas, och är ej i denna eller annan lag å förseelsen särskilt ansvar satt; belägges den brottslige med disciplinstraff. Finnes förbrytelsen vara av svårare beskaffenhet, än att den kan anses vara med disciplinstraff försonad; då skall den brottslige dömas till fängelse i högst sex månader eller mistning av ämbete eller tjänst på viss tid. Förekomma synnerligen försvårande omständigheter, må, om den brottslige är officer eller underofficer, dömas till avsättning.

Vad i denna § är stadgat om krigsmän skall äga tillämpning jämväl å officerare, underofficerare och manskap, hörande till krigsmaktens reserver, ändå att de icke eljest skulle lyda under denna lag.

131 §.

Innefattar förbrytelse, som i 129 eller 130 § sägs, tillika annat uppsåtligt brott eller sådant vållande, varå straff efter denna eller allmän lag bör följa; gånge som i 4 kap. 2 § allmänna strafflagen stadgas.

132 §.

Där någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, beträdes med vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sin tjänstebefattning, och ej i denna eller annan lag särskilt ansvar

är å förseelsen satt, utan densamma skall bestraffas efter 25 kap. 17 § allmänna strafflagen; må den felaktige beläggas med disciplinstraff, så framt förseelsen var ringa och ej innefattade fel i domare- eller präst-ämbetet eller vad därmed har gemenskap eller i annat, för vars utövning insikt i särskild vetenskap erfordras.

Vad i denna § är stadgat skall även gälla, då brott, som här sägs, begås av civil ämbets- eller tjänsteman, som tillhör krigsmaktens reserver, ändå att denna lag icke eljest skulle vara å honom tillämplig.

Tredje delen.

Krigsartiklar.

10 KAP.

Om förräderi, blottställande av krigsmakten, feghet och olovlig gemenskap med fienden.

133 §.

Beträdes krigsman med brott, som omförmäles i 8 kap. allmänna strafflagen; vare det, där ej för den gärning särskilt högre ansvar är i denna lag utsatt, vid straffets bestämmande efter allmän lag såsom försvårande omständighet ansett; och må, där straffarbete antingen på livstid eller i tio år är utsatt såsom högsta straff för brottet, dömas i förra fallet till dödsstraff och i det senare till straffarbete på livstid.

Begår någon, som ej är krigsman, brott, som avses i 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 17, 18, 19, 20 eller 21 § av 8 kap. allmänna strafflagen; straffes efter ty i nämnda lag är sagt. Förövas brottet av någon, som lyder under strafflagen för krigsmakten, vare det, vid straffets bestämmande, ansett såsom försvårande omständighet.

134 §.

Låter någon, som ej är krigsman, sig som spion av fienden brukas, miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

Utländsk man, som tillhör krigförande fientlig avdelning, anses såsom spion, därest han hemligen eller under falsk förevändning å

krigsmaktens operationsområde inhämtar eller söker inhämta upplysningar i avsikt att meddela dem åt fienden; dock må han ej fällas till straff för annat spioneri än det, vari han gripes.

135 §.

Överlöper krigsman till fienden; miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

Har krigsman gjort försök till brott, som nu är sagt, och blev endast genom omständigheter, som voro av gärningsmannens vilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad; dömes till straffarbete på livstid eller från och med fyra till och med tio år.

Har stämpling till sådant brott blivit gjord, utan att det kommit till försök; varde anstiftare av stämplingen dömd till straffarbete från och med fyra till och med tio år och annan deltagare i stämplingen till straffarbete i högst sex år.

136 §.

Har någon till sin befälhavare eller till efterträdare på vakt eller post eller till annan, som är behörig att infordra och emottaga upplysningar angående fienden och krigets angelägenheter, uppsåtligen avgivit falsk berättelse om fiendens styrka, tillstånd, ställning eller rörelser eller om underlydande manskaps eller fartygs antal eller om krigsförråd eller annat dylikt, som är av inflytande på kriget, eller har någon bedrägligen förtegat, vad i dessa avseenden varit honom kunnigt; miste livet eller dömes till straffarbete på livstid. Var faran ringa, och kom ingen eller ringa skada; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år.

Officer eller underofficer, som gör sig skyldig till brott, varom i denna § förmåles, skall tillika förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

137 §.

Den, som åtagit sig att i krig vara kunskapare eller vägvisare för trupp eller fartyg eller att föra bud i någon kriget rörande viktig angelägenhet eller verkställa annan dylik förrättning, men i sitt åtagna värv beträdes med trolöshet, skall mista livet eller dömas till straffarbete på livstid. Var faran ringa, och kom ingen eller ringa skada, eller skedde brottet ej i förrädisk avsikt; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år.

138 §.

Sprider någon ut falska meddelanden, de där kunna hos krigsfolket verka modlöshet, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader, där gärningen ingen verkan hade, som medför svårare straff.

139 §.

Har befälhavare i fästning eller å krigsfartyg åt fienden överlämnat fästningen eller fartyget utan behörig befallning eller utan högsta nödfall och iakttagande av vad i tjänstereglemente för sådant fall stadgas; miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

140 §.

Vad i 139 § är stadgat gälle ock om varje annan befälhavare, som överlämnar honom anförtrodd post till fienden, utan att alla tillgängliga medel och utvägar till försvar blivit begagnade, eller som giver sig och trupp åt fienden, då utsikt att kunna slå sig igenom eller vinna undsättning återstår.

141 §.

Den, som i drabbning eller då sådan förestår, med ord eller tecken söker förleda till flykt eller bland truppen åstadkomma förskräckelse eller oordning, miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

142 §.

Krigsman, som, då det gäller att försvara sig mot fienden eller att honom angripa eller förfölja eller att bemäktiga sig eller förstöra fiendens krigsfartyg, vapen, förråd eller dylikt, underlåter att uppfylla sin tjänsteplikt så, som det en ärlig och tapper krigsman ägnar, skall, om brottet sker i förrädisk avsikt, mista livet eller dömas till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år, men eljest dömas till straffarbete från och med två till och med sex år, och må i sistnämnda fall, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, tiden för straffarbetet nedsättas till ett år eller dömas till fängelse.

143 §.

Den, som utan befälhavarens uttryckliga befallning i belägrad fästning hissar brukligt tecken för fästningens uppgivande eller under sjöslag stryker flagg på fartyg, miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

144 §.

Var som i belägrad fästning eller å annan ort, den där av fienden innesluten är, eller på krigsfartyg eller vid trupp i fält, då drabbning förestår eller är börjad, utan befälhavarens kallelse håller eller deltager i sammankomst för rådplägning om att giva sig åt fienden eller draga sig tillbaka eller i krigsmäns närvaro eljest råder till sådan åtgärd eller framställer den såsom nödvändig, miste livet eller dömes till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år. Voro få tillstådes, och kom av brottet ingen eller ringa skada; dömes till straffarbete i högst sex år eller fängelse.

145 §.

Underlydande, som, utan att befälhavaren påkallat hans yttrande, i annans närvaro råder befälhavaren att draga sig undan från drabbning eller att till fienden överlämna fästning, fartyg eller trupp, straffes så, som i 144 § är sagt.

146 §.

Därest någon har umgänge med fienden eller med honom växlar brev eller budskap utan tillåtelse därtill av högste befälhavaren eller annan befälhavare, som blivit bemyndigad att meddela sådan tillåtelse; dömes, där gärningen ej medför straff efter 133 eller 134 §, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

147 §.

Den, som emottager budskap, brev eller kungörelser, som äro komna från fienden, men icke genast och utan att för annan yppa innehållet meddelar dem åt sin befälhavare, varde dömd till fängelse i högst sex månader eller, där synnerligen mildrande omständigheter förekomma, belagd med disciplinstraff.

148 §.

Krigsfånge, som med brytande av givet hedersord avviker ur fångenskapen eller som före krigets slut uppsätligen bryter emot de villkor, på vilka han frigivits ur densamma, miste livet eller dömes till straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år.

149 §.

Missbrukar fientlig parlamentär eller hans följeslagare sin ställning till spioneri eller anstiftan av förräderi, rymning, uppror eller upplopp, miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

Lag samma vare, om person, som tillhör krigförande fientlig avdelning, i avsikt att främja fiendens krigsföretag missbrukar bestämmelse eller tecken, som avser att lämna skydd åt sjuka eller sårade i fält.

150 §.

Vet någon brott, som i 135, 136, 137, 144 eller 149 § sägs, å färde vara och det ej i tid upptäcker; gälle vad för dylik underlåtenhet i fråga om förräderi i allmän lag stadgas.

151 §.

Har någon vetskap om, att krigsfånge ärnar ur fångenskapen avvika, och upptäcker han ej i tid de omständigheter, som honom kunniga äro, eller har någon med vetskap om avvikandet hyst eller dolt den avviken; då skall han dömas till disciplinstraff eller fängelse eller till straffarbete i högst två år, där ej gärningen enligt denna eller allmän lag medför svårare ansvar.

152 §.

Den, som gjort sig skyldig till straff efter 134, 136 eller 137 §, varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig.

Lag samma vare, om någon efter 135 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, så ock om någon är förfallen till straff för brott, som i 142 § omförmäles, där brottet skett i förrädisk avsikt.

11 KAP.

Om rymning och olovligt undanhållande.

153 §.

Begår krigsman eller vid krigsmakten anställd civil ämbets- eller tjänsteman rymning från trupp i fält, från fästning eller från fartyg, statt på sjötåg, dömes till straffarbete från och med sex månader till och med åtta år.

154 §.

Hava två eller flera krigsmän under förhållande, varom i nästföregående § förmäles, i samråd beslutat att rymma; vare det, om brottet går i fullbordan, ansett såsom försvärande omständighet; och må straffet för anstiftare höjas till straffarbete i tio år eller på livstid eller, om rymmarnes antal var stort, till dödsstraff.

Har överenskommelse om rymning, såsom i denna § sägs, blivit träffad, men kom brottet ej till verkställighet, varde ändå anstiftare, så ock officerare eller underofficerare, som deltog i stämplingen, såsom rymmare straffade, efter ty i 153 § är stadgat. Annan deltagare i sådan stämpling dömes till fängelse i högst sex månader eller varde, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, belagd med disciplinstraff.

Officer eller underofficer, som gör sig skyldig till brott, varom denna § handlar, skall förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

155 §.

För brott, som i 58 § sägs, må i svårare fall straffet höjas till avsättning eller straffarbete i högst två år.

156 §.

Beträdes befälhavare för trupp i fält eller befälhavare i fästning eller på fartyg under sjötåg med olovligt undanhållande, straffes den brottslige, evad uteblivandet varit kortare eller längre, såsom för rymning, efter ty i 153 § är sagt.

157 §.

Har värnpliklig, som tillhör beväringens första uppbåd, men vistas utom riket, underlåtit att vid utbrott av krig mellan Sverige och annan makt, så snart ske kan, återvända till hemorten, skall han, därest ej bestämmelserna i 5 kap. äro å honom tillämpliga, beläggas med disciplinstraff eller dömas till fängelse i högst sex månader.

12 KAP.

Om uppror, upplopp och olydnad; så ock om misshandel och förolämpning.

158 §.

Gör krigsfolk uppror, då fienden är nära, eller vid tillfälle, då brott emot krigslydnaden eljest medför större fara, varde, om upproret ej fullföljdes längre än i 62 § är sagt, anstiftare eller anförare dömda till straffarbete från och med sex till och med tio år och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med tre till och med sex år, men i de fall, som i 63 och 64 §§ omförmälas, skall anstiftare eller anförare mista livet eller dömas till straffarbete på livstid och annan deltagare straffas med straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

Gör krigsfolk upplopp vid tillfälle, som i 1 mom. är sagt, straffes anstiftare eller anförare med straffarbete från och med sex till och med tio år och annan deltagare i upploppet med straffarbete från och med tre till och med sex år. Orsakas genom upploppet hinder i krigsföretagen eller eljest betydligare skada; då skall anstiftare eller anförare mista livet eller dömas till straffarbete på livstid och annan deltagare straffas med straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

Officer eller underofficer, som gör sig skyldig till brott, varom i denna § förmäles, skall tillika förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

159 §.

Vad i 158 § är stadgat äge tillämpning jämväl å dem, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, då de med krigsfolk deltaga i uppror eller upplopp.

160 §.

För brott, som i 71 § sägs, må, där omständigheterna äro synnerligen försvärande, straffet höjas till straffarbete i högst fyra år.

161 §.

Förövas brott, som avses i 76 § eller 77 § 1 mom., då fienden är nära, eller vid tillfälle, då brott emot krigslydnaden eljest medför större fara, dömes den brottslige till straffarbete från och med två till och med sex år. Kom därav betydligare skada, eller var brottet eljest med synnerligen försvärande omständigheter förenat, miste gärningsmannen livet genom skjutning eller dömes till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

För brott, som avses i 78 §, skall, där brottet sker vid tillfälle, som i 1 mom. sägs, till straffarbete i högst sex år dömas.

162 §.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å överordnad krigsman, eller gör någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, våld eller annan misshandel å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten, och sker brottet i eller för den våldfördes ämbete eller tjänst vid tillfälle, som i 80 § 2 mom. avses, skall den brottslige dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år eller på livstid eller till dödsstraff genom skjutning.

Sker brott, varom i 89 § förmäles, vid tillfälle, som där avses, straffes den brottslige, efter ty nu är sagt.

Vad i 83 § är stadgat gälle jämväl i fråga om brott, varom i 1 mom. denna § förmäles.

13 KAP.

Om skadegörelse, stöld och rån.

163 §.

Den, som uppsåtligen förstör befästning, mina, docka, verkstad, förråds- eller tyghus, magasin eller annan dylik för rikets försvar avsedd inrättning eller byggnad eller för användande i krig ännat fartyg

eller eljest för krigsmaktens behov veterligen avsedd järnvägs-, telegraf- eller telefonanläggning, kanal- eller slussverk, väg, bro, vattenledning eller annan dylik anläggning, eller därå eller å vad därtill hör gör sådan skada, att därigenom väsentligt hinder för krigsförberedelserna uppkommer eller krigsföretagen äventyras, dömes till straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år. Fick någon av gärningen svår kroppsskada eller död, och var den brottslige handling av beskaffenhet, att han bort kunna inse, att dylik olycka var därav att befara; miste gärningsmannen livet eller dömes till straffarbete på livstid.

Har någon genom uppsåtlig skadegörelse å livsmedel, krigsredskap eller annan dylik egendom, som den brottslige veterligen tillhörde krigsmakten eller var avsedd för dess behov, vållat väsentligt hinder för krigsförberedelserna, betydande brist för krigsfolket eller hinder för krigsföretagen, och var det skadade av beskaffenhet, att den brottslige bort kunna inse, att dylik verkan var av brottet att befara; straffes såsom i föregående moment är sagt.

164 §.

Förövar någon stöld av livsmedel, krigsredskap eller annan krigsförnödenhet, som föres till fästning, krigsfartyg, läger eller annan ort, där krigsfolk är sammandraget, och vet han, att egendomen tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov, dömes till straffarbete i högst sex år.

165 §.

Förövar någon tillgrepp, som i 106 § sägs, dömes för stöld till straffarbete från och med sex månader till och med åtta år.

166 §.

Var som å valplatsen stjal från någon, som tillhör svenska krigsmakten eller därmed förbunden krigsmakt och i kriget stupat, dömes till straffarbete i högst fyra år. Går värdet av det tillgripna ej över femton kronor, skall ändå för stöld dömas, efter ty nu är sagt; dock må i sådant fall, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse i högst sex månader dömas.

Lag samma vare, om någon, som icke tillhör svenska krigsmakten eller därmed förbunden krigsmakt, å valplatsen förövar tillgrepp från någon, som tillhör krigsförande fientlig avdelning och i kriget stupat.

167 §.

Förövar man å valplatsen tillgrepp till större eller mindre belopp från någon, som tillhör svenska krigsmakten eller därmed förbunden krigsmakt och av sår eller sjukdom är urståndsatt att sin egendom värja, dömes för stöld till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

Begår någon rån å sådan i nöd stadd person eller gör försök därtill, straffes den brottslige efter allmän lag.

Förbryter sig någon, som icke tillhör svenska krigsmakten eller därmed förbunden krigsmakt, på sätt i 1 eller 2 mom. denna § sägs, emot sådan i nöd stadd person, vilken tillhör krigförande fientlig avdelning, straffes den brottslige efter ty i nämnda moment för varje fall är sagt.

168 §.

Rånar någon krigsförnödenheter, som föras till fästning, krigsfartyg, läger eller annan ort, där krigsfolk är sammandraget, och vet han, att egendomen tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov; dömes till straffarbete på livstid eller i tio år.

Har man i avsikt att tillägna sig sådana krigsförnödenheter med våld eller sådant hot, som innebar trängande fara, överfallit den, som förde godset, men ej gittat fullborda rånet genom tillgrepp; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år.

169 §.

Hava två eller flera sällat sig samman att rån, som i 168 § är sagt, föröva och sådant brott begått; då skola de mista livet eller dömas till straffarbete på livstid.

Har i detta fall brottet ej blivit genom tillgrepp fullbordat; dömes till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

170 §.

Har genom rån eller stöld av sådan egendom, som den brottslige veterligen tillhörde krigsmakten eller var för dess behov avsedd, väsentligt hinder för krigsförberedelserna, betydande brist för krigsfolket eller

hinder för krigsföretagen vållats, och var det tillgripna av beskaffenhet, att den brottslige bort kunna inse, att en dylik verkan var av brottet att befara; då skall han, om rån förövats, mista livet eller dömas till straffarbete på livstid, men i annat fall dömas till straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år.

171 §.

Begår någon stöld andra gången eller oftare, och är den stöld sådan, som avses i 164, 165, 166 eller 167 §, må tiden för straffarbetet ökas med två år utöver den i nämnda §§ för varje fall utsatta högsta strafftid.

172 §.

Den, som för brott, varom i detta kap. förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig.

14 KAP.

Om överträdelser eller åsidosättande av tjänsteplikter i vissa fall.

173 §.

Underlåter befälhavare att, i vad på honom ankommer, sätta fästning eller annan försvarsanstalt i sådant försvarstillstånd, som i därom givna bestämmelser är föreskrivet, eller förhållandena eljest uppenbarligen påkalla, eller underlåter befälhavare över ett eller flera krigsfartyg på sjötåg att, såvitt på honom ankommer, hålla dem i stridbart skick, eller försummar någon, som i sin tjänsteegenskap vid krigsmakten är pliktig att för dess behov anskaffa vapen, ammunition, livsmedel eller andra förnödenheter, att i tid göra för ändamålet nödiga framställningar eller eljest vidtagna därför behövliga åtgärder, som på honom ankomma; då skall, om fästningens eller försvarsanstaltens eller fartygs uppgivande eller förlust eller eljest betydlig skada för rikets försvar eller väsentligt hinder för krigsföretagen eller betydande brist för krigsfolket av underlåtenheten eller försummelsen förorsakas, den brottslige dömas till straffarbete från och med sex till och med tio år eller på livstid eller till dödsstraff.

Kom av underlåtenheten eller försummelsen ringa eller ingen skada; dömes till straffarbete i högst sex år eller fängelse.

174 §.

Består brott, som i 120 § nämnes, i lössläppande av spion, krigsfånge eller annan person, som haft förbindelse med fienden, skall den brottslige, om brottet skedde uppsåtligen och med kännedom om nämnda förhållande, dömas till straffarbete från och med fyra till och med åtta år, där ej svårare straff är efter 10 kap. tillämpligt.

175 §.

Har befälhavare för vakt, förpost, fartyg eller trupp, som erhållit befallning att iakttaga eller utforska fiendens rörelser eller trygga krigsmakten emot överraskning av fienden eller mot annan krigsfara, obehörigen lämnat sin post eller eljest ådagalagt grov försummelse av de plikter, som vid den särskilda förrättningens utförande honom ålago, eller har han under sådan tjänstgöring funnits överlastad av starka drycker; dömes, efter som faran och skadan var, till fängelse eller straffarbete i högst fyra år, men, om det skedde i närheten av fienden, till livets förlust medelst skjutning eller straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

Gör officer eller underofficer, som ej är befälhavare, under sådan tjänstgöring, som i föregående moment avses, sig skyldig till förseelse, som där sägs; dömes, så vida ej brottet efter annat lagrum medför svårare straff, till fängelse eller till straffarbete i högst två år, men om brottet skedde i närheten av fienden, till straffarbete från och med fyra till och med tio år.

176 §.

Visar skiltvakt, som blivit utställd för att trygga krigsmakten emot överraskning av fienden eller mot annan krigsfara, grov försummelse i detta sitt åliggande, eller finnes han under sådan tjänstgöring överlastad av starka drycker, eller har han, innan avlösning skett, övergivit sin post eller lämnat den åt annan; dömes så, som i 175 § 1 mom. stadgats; dock må, där synnerligen mildrande omständigheter förekomma, och brottet ej skett i närheten av fienden, den brottslige beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

15 KAP.

Om olovligt krigsbyte samt om missbruk av vapenmakten i krig.

177 §.

Var som obehörigen tager krigsbyte, dömes till fängelse i högst sex månader eller belägges, där mildrande omständigheter förekomma, med disciplinstraff.

Den, som av taget krigsbyte, i avsikt att sig eller annan det tillägna, olovligen undanhåller något, varde straffad med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.

178 §.

Tager man under eller efter drabbning från någon, som tillhör krigförande fientlig avdelning, vad ej till krigsbyte göras må; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Skedde det från krigsfånge, vare den omständighet såsom försvårande ansedd.

Förövades tillgreppet från fiende, som i drabbningen stupat; dömes till straffarbete i högst fyra år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse.

Var fienden av sår eller sjukdom urståndsatt att sig försvara; dömes den brottslige till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Tillfogades fienden för bytets tagande ytterligare sår eller skada; varde gärningsmannen dömd till straffarbete från och med fyra till och med tio år eller på livstid. Stannade i sistnämnda fall gärningen vid försök, dömes till straffarbete från och med två till och med åtta år.

179 §.

Den som, när befästad ort, läger eller annan plats intages, eller eljest under eller efter drabbning, tillägnar sig gods eller penningar från invånare i fientligt land, vilken ej tillhör krigförande fientlig avdelning, dömes för plundring till straffarbete från och med fyra till och med tio år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må tiden för straffarbetet nedsättas till två år.

Såsom plundring skall icke anses, om tillägnandet allenast omfattar livsmedel, läkemedel, klädespersedlar, bränsle, foder, dragare eller fordon och icke överstiger det nödiga behovet härutinnan.

Har någon genom överfallande medelst våld å person eller användande av hot, som innebar trängande fara, gjort försök till brott, som här är sagt, men ej gittat fullborda tillgreppet, varde för försök till plundring dömd till straffarbete i högst sex år.

Där vid plundring eller försök därtill så grovt våld någon tillfogats, att han därav fått svår kroppsskada eller ljutit döden; skall den brottslige i förra fallet dömas till straffarbete på livstid eller i tio år och i senare fallet mista livet eller dömas till straffarbete på livstid.

180 §.

Var som, för egen vinning eller annans enskilda nytta, ålägger invånare i eget eller främmande land krigsgärd eller leverans av livsmedel, foder, fordon eller annan dylik krigsförnödenhet eller tjänstbarhet eller uttager annan eller större gärd, leverans eller tjänstbarhet än den, som i vederbörlig ordning fastställts, eller utfordrar, vad han vet av gärd, leverans eller tjänstbarhet redan guldets eller fullgjort vara, dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Var det befälhavare, som gjorde sig härtill skyldig, må, där brottets beskaffenhet sådant föranleder, tiden för straffarbetet höjas till sex år.

Ämbets- eller tjänsteman, som i sitt ämbete eller sin tjänst vid krigsmakten beträdes med brott, varom i denna § är sagt, varde ock avsatt samt förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

181 §.

Var som mot fienden brukar gift, dömes till straffarbete i högst sex år.

Brukar någon mot fienden krigsredskap, vars användning Konungen efter avtal med främmande makt förbjudit, eller brukar någon krigsredskap på sätt, som Konungen efter sådant avtal förklarar otillåtet; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till disciplinstraff.

182 §.

Den, som i krig olovligen brukar märke eller annat igenkännings-tecken, vilket avser att lämna skydd åt sårade eller sjuka i fält, varde,

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 9

där gärningen ej medför ansvar efter 149 §, straffad efter allmän lag; dock må, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, tiden för fängelsestraffet höjas till två år.

183 §.

Har någon efter drabbning, å stället, där den hölls, eller i närheten därav, eller å taget fartyg eller i erövrad fästning eller annan intagen ort, förövat våld eller annan misshandel å den, som icke gjort motstånd eller som är satt under beskydd, eller å krigsfånge eller å sårad eller sjuk person eller å den, som har vård om sjuk eller sårad, och innefattar gärningen ej brott, som bör straffas efter 178 § 3 mom.; varde för våldet eller misshandeln dömd till ansvar efter allmän lag och, vid straffets bestämmande, brottet ansett såsom begånget under försvårande omständigheter.

Fjärde delen.

Om befälhavares disciplinära myndighet.

16 KAP.

Om disciplinmål.

184 §.

I vissa mål tillkomme det vederbörande befälhavare att ålägga disciplinstraff. Dessa mål kallas disciplinmål.

185 §.

Till disciplinmål räknas mål angående överträdelser av denna lag, då dessa överträdelser efter samma lags nedannämnda rum kunna försonas med disciplinstraff, nämligen:

1) rymning, olovligt undanhållande, delaktighet i rymningsbrott eller stämpling därtill efter 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 154 och 157 §§;

2) överträdelse av ålagd arrest utan bevakning efter 60 §;

- 3) vägran eller underlåtenhet att fullgöra förmans befallning efter 76, 77 och 78 §§;
- 4) underlåtenhet att efterkomma överordnads föreskrifter efter 79 §;
- 5) våld, hot eller förolämpning, varom förmäles i 80, 81, 82, 84, 85, 90, 91, 93 och 94 §§; dock att dessa mål ej må utan den förörrättades uttryckliga medgivande behandlas såsom disciplinmål;
- 6) ohörsamhet eller uppstudsighet emot skiltvakt eller annan vakt, patrull eller truppavdelning eller mot person, hörande till krigsmaktens polisväsende, efter 88 §;
- 7) störande av gudstjänst efter 95 §;
- 8) oljud, oväsende, oanständigt uppförande eller annat förgelseväckande beteende och fylleri efter 96 §;
- 9) oförsiktighet med eld eller lätt antändbart ämne efter 99 §;
- 10) obehörigt nyttjande av krigsmakten tillhörig eller för dess behov avsedd egendom efter 100 §;
- 11) olovlig försäljning, pantsättning eller annan förskingring, förstörande eller skadande av vapen, utrednings- eller beklädnads-persedlar, ammunition, tjänstehäst eller dess mundering eller foder eller vad annat, som till utrustning hör, samt de flera förbrytelser, som omförmälas i 101 §, efter samma lagrum;
- 12) åtgärd av förman, som hör till manskapet, varigenom underlydande förmås till sammanskott, utgift, kostnad eller obehörigt arbete, efter 113 §; så ock emottagande av sådant utav underlydande, då det bjudes såsom av fri vilja, efter samma lagrum;
- 13) avgivande i tjänsten av osannfärdig rapport efter 116 §;
- 14) obehörigt övergivande av eller försummelse på post, så ock fylleri under vaktgöring eller annan likartad tjänstgöring efter 123, 124 och 176 §§;
- 15) tagande av dubbel anställning efter 126 §;
- 16) vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i tjänsten efter 130 och 132 §§, där ej genom förseelsen uppkommit skada, från vars ersättande befrielse kan, enligt vad i 33 § sägs, äga rum;
- 17) gemenskap med fienden efter 147 §; samt
- 18) obehörigt tagande av krigsbyte efter 177 §.

186 §.

Är någon på en gång angiven dels för förseelse, vilken är att hänföra till disciplinmål, och dels för brott, som tillhör krigsdomstols upptagande, och hava antingen båda förbrytelserna blivit förövade

genom en och samma handling eller utgöra de arter av samma slags brott, skola de båda hänskjutas till domstolen.

187 §.

Emot den, som upphört att tillhöra krigsmakten, må ej åtal för sådana av honom under tjänstetiden begångna förbrytelser, vilka äro att hänföra till disciplinmål, av befälhavare handläggas, utan skall sådant åtal, om det ifrågakommer, göras anhängigt hos krigsdomstol.

188 §.

Har någon av det vid krigsmakten fast anställda manskapet rymt, anses han i fråga om disciplinstraff och dess åläggande fortfarande tillhöra krigsmakten, ändå att han ej ertappas, förr än annan blivit i hans nummer insatt.

189 §.

Disciplinstraff av sträng arrest må icke åläggas av befälhavare, där ej här nedan annorlunda är stadgat. Om befälhavares skyldighet att, då dylikt straff finnes påkallat, överlämna målet till krigsdomstol, därom stadgas i 18 kap. Angående de övriga fall, i vilka befälhavare då sådan förseelse förekommer, varom i 185 § förmåles, skall överlämna målet till krigsdomstol, gäller jämväl vad i nämnda kap. finnes föreskrivet.

Vid mobiliserad avdelning av krigsmakten ävensom å fartyg på sjötåg må vederbörande befälhavare bestraffa begångna förseelser med disciplinstraff av sträng arrest. Kan i annat fall krigsrätt icke sammanträda för behandling av dit hänskjutet mål inom fyra dagar, efter det befälhavaren med framhållande av målets brådskande beskaffenhet påkallat krigsrättens sammanträde, och finnes det på grund av särskilda omständigheter vara för krigslydnadens upprätthållande av synnerlig vikt, att den felande utan uppskov varder bestraffad, må disciplinstraff av sträng arrest kunna, efter det auditör, om sådan finnes, blivit jämlikt 203 § 1 mom. i målet hörd, åläggas av befälhavaren.

190 §.

Utän hinder av vad här ovan i detta kap. finnes föreskrivet äger krigsdomstol att efter lag ådöma disciplinstraff av alla slag i mål, som är under dess handläggning.

17 KAP.

Om de befälhavare, som äga bestraffningsrätt i disciplinmål.

191 §.

Den bestraffningsrätt i disciplinmål, varom i 16 kap. förmåles, tillkommer utan inskränkning nedannämnda befälhavare, envar över den personal, som står under hans befäl, nämligen:

1:o) chef för arméfördelning och annan omedelbart under Konungen lydande befälhavare vid armén;

2:o) chef för regemente eller därmed likställt truppförband vid armén;

3:o) chefen för kustartilleriet och chef för regemente eller därmed likställt truppförband vid kustartilleriet;

4:o) stationsbefälhavare och varvschef, så ock, i de fall, som Konungen bestämmer, annan befälhavare vid flottan av minst regements-officers grad;

5:o) bevakningschef vid kustsignalväsendet;

6:o) inskrivningsområdesbefälhavare; samt

7:o) befälhavare av minst kaptens grad för skola, kommendering, verk eller inrättning, som ej tillhör visst truppförband av armén eller kustartilleriet eller station av flottan, eller för detacherad avdelning; så ock chef av kaptens grad för självständig eller detacherad fartygs-avdelning eller för enkelt eller detacherat fartyg.

Samma befogenhet, som nu är sagd, tillkommer befälhavare, som innehar befäl över de i 1:o)–6:o) av denna § nämnda befälhavare.

I krigstid äger envar befälhavare, som innehar minst underofficers grad och för befäl över detacherad avdelning, bestående av minst ett kompani eller däremot svarande styrka, bestraffningsrätt i enahanda utsträckning, som förut i denna § är sagt.

192 §.

Vad i 191 § är sagt om där omförmälda befälhavare gälle ock om befälhavare, som enligt förordnande eller tjänstereglemente tillfälligt utövar befäl, som avses i nämnda §, och, om detta är sådant, som omförmåles under 4:o) och 7:o) av samma §, innehar sådan grad, som, enligt vad där är sagt, erfordras för bestraffningsrättens utövning.

193 §.

Med detacherad avdelning likställes enligt denna lag avdelning, vilken, utan att densamma av befälhavare i föreskriven ordning förklarats vara detacherad, från huvudstyrkan skilts på sådant sätt, att skriftliga befallningar icke dagligen kunna omedelbart från dennas befälhavare inhämtas. Vad sålunda är sagt äge motsvarande tillämpning i fråga om fartygsavdelning eller fartyg.

194 §.

Befälhavare av lägre än kaptens men minst underofficers grad, vilken utövar sådant befäl, som i 191 § 7:o är sagt, äger, där ej sådant fall är för handen, som avses i sista momentet av nämnda §, över honom underlydande bestraffningsrätt med den inskränkning, att sträng arrest, skärpt arrest eller vaktarrest över tio dagar ej må av honom åläggas.

195 §.

Utövar någon, som ej är krigsman, sådant befäl, som omförmäles i 191 § 7:o), då äger den befälhavare, där han innehar underofficers eller högre tjänsteställning, över den personal, som står under hans befäl, enahanda bestraffningsrätt, som, enligt vad ovan är stadgat, tillkommer krigsman av motsvarande grad.

196 §.

Kommandant i fästning eller i annan ort, där krigsmakt är förlagd, äger bestraffningsrätt över garnisonen för överträdelser av vad angående fästningens eller ortens försvar, garnisonstjänsten eller ordningen på stället av kommandanten förordnas, så ock för förseelser på vakt eller i annan tjänsteförrättning, som är under hans inseende.

Har avdelning av garnisonen ej egen, till utövning av bestraffningsrätt behörig befälhavare, äger kommandanten jämväl i andra mål utöva bestraffningsrätt över avdelningen.

I de mål, däri kommandant innehar bestraffningsrätt, äger han, om han är av kaptens eller högre grad, att utöva nämnda rätt i enahanda utsträckning, som i 191 § avses, men i annat fall med den inskränkning, som i 194 § angående där omförmälda befälhavare är stadgad.

Vad ovan om kommandant är sagt äge motsvarande tillämpning i fråga om annan befälhavare, som av Konungen förklarats skola vara i nu angivna hänseende likställd med kommandant.

197 §.

Chef å fartyg, där avdelning av armén eller kustartilleriet blivit till tjänstgöring kommenderad, äger över den avdelning enahanda bestraffningsrätt som över fartygets övriga besättning.

Är avdelning av krigsmakten för annat ändamål tagen ombord, äge fartygschefen att, inom gränsen av sin bestraffningsrätt, ålägga bestraffning för förseelser, som någon av avdelningen begår emot vad i avseende å fartygets säkerhet eller rörelser eller ordningen ombord av fartygschefen förordnas; börande i sådant fall avdelningens befälhavare, ifall han innehar högre grad eller tjänsteställning än fartygschefen, bestämma straffet.

Har avdelningen icke ombord å fartyget egen till utövning av bestraffningsrätt behörig befälhavare, äger fartygschefen att inom ovan nämnda gräns jämväl i övrigt utöva bestraffningsrätt över avdelningen.

198 §.

Lyder fartyg, vars chef är av lägre grad än regementsofficer, under högste befälhavare över flotta eller under eskader- eller avdelningschef, äger den högre befälhavaren att åt fartygschefen uppdraga bestraffningsrätt med den inskränkning i fråga om de i 194 § omförmälda befälhavare, som där är stadgad.

199 §.

Finner befälhavare, som innehar bestraffningsrätt med den inskränkning, varom i 194 § förmäles, av underlydande begången förseelse påkalla strängare straff, än han själv äger ålägga, eller uppstår hos honom tvekan, huruvida målet bör behandlas såsom disciplinmål eller hänskjutas till krigsdomstol, överlämne befälhavaren målet till närmast högre med oinskränkt bestraffningsrätt beklädd befälhavare eller, där han är chef för självständig fartygsavdelning eller enkelt fartyg, till stationsbefälhavaren vid den station av flottan, dit fartyget, varå den felaktige befinner sig, hör eller först ankommer; och åligger det nämnda högre befälhavare eller stationsbefälhavaren att meddela beslut i målet.

Äger befälhavare för avdelning av krigsmakten, som tillhör garnison i fästning eller annan ort, där kommandant finnes, eller som är tagen ombord å fartyg utan att vara till tjänstgöring därstädes kommanderad, bestraffningsrätt över avdelningen allenast med den inskränkning, som ovan nämnts, vare den befälhavare, om kommandanten eller fartygschefen är beklädd med oinskränkt sådan rätt, berättigad att i fall, som i 1 mom. avses, överlämna målet till kommandanten eller fartygschefen, som i sådan händelse har att meddela beslut i målet. Vad i detta moment är sagt om kommandant gälle ock sådan befälhavare, som jämlikt 196 § förklarats skola vara likställd med kommandant.

200 §.

Mål rörande våld, hot eller förolämpning mot befälhavare, som, enligt vad ovan stadgats, själv skulle äga att utöva bestraffningsrätt i målet, varde, där ej lägre med bestraffningsrätt utrustad befälhavare finnes, överlämnat till närmast högre befälhavares handläggning; dock att denna bestämmelse ej må utgöra hinder för att å fartyg på sjötåg befälhavaren själv må utöva bestraffningsrätten, då förseelsens omedelbara bestraffande finnes för krigstuktens upprätthållande erforderligt.

201 §.

Befälhavare, som endast för viss tid eller för viss tjänsteförrättning har underlydande under sitt befäl, må, där så finnes lämpligt, för särskilt fall hos den befälhavare, som eljest äger bestraffningsrätt över den felaktige, hemställa om hans bestraffande.

18 KAP.

Om handläggningen av disciplinmål.

202 §.

Vill man angiva någon för forseelse, varom i 185 § förmäles, göre därom anmälan hos den till bestraffningsrättens utövning behörige befälhavaren. Är sådan anmälan gjord, eller är eljest till befälhavarens kunskap kommet, att dylik forseelse blivit begången, då skall utredning

om förseelsen och de närmare omständigheterna därvid ske vid förhör. Sådant förhör hålles av nyssnämnda befälhavare eller, där bestraffningsrätten innehaves av befälhavare, som omtalas i 191 § 1:o—6:o), eller av högre befälhavare eller av kommandant eller befälhavare, som enligt 196 § är likställd med kommandant, och han ej finner skäl att själv hålla förhöret, av den, vilken därtill i allmänhet eller för särskilt fall av honom förordnats.

Vid förhöret, därvid någon av den tilltalades överordnade eller av de med honom likställda bör, där så ske kan, vara tillstädes, skall målsägande, om sådan finnes, och han det äskar, varda hörd, den tilltalade lämnas tillfälle att förklara sig samt i övrigt iakttagas, vad för utredning av förseelsens beskaffenhet och prövning av den tilltalades straffbarhet är av nöden. Vad vid förhöret huvudsakligen förekommit skall i korthet antecknas, där ej i krig hinder därför möter.

203 §.

Innan disciplinstraff ålägges, skall befälhavaren inhämta yttrande av vederbörande auditör rörande brottets beskaffenhet och det straff, som bör åläggas. Godkänner icke befälhavaren auditörens yttrande, äger denne anteckna det till det i målet förda protokollet; har sådan anteckning icke skett, vare auditören jämte befälhavaren för beslutet ansvarig.

Skulle auditörens hörande medföra avsevärt uppskov med målets avgörande, och finnes det för krigslydnadens eller ordningens upprätthållande nödigt, att den felande skyndsamt varder bestraffad, må dock disciplinstraff åläggas, utan att yttrande från auditören, på sätt nu är sagt, blivit inhämtat. Lag samma vare, där i fält, på sjötåg eller eljest auditör ej finnes vid ifrågavarande avdelning av krigsmakten.

204 §.

Finner vederbörande befälhavare, att påföljden i det särskilda fallet ej bör stanna vid disciplinstraff eller att förseelsen påkallar svårare disciplinstraff, än han enligt 189 § äger ålägga, eller har erforderlig utredning om brottets beskaffenhet eller den angivnes straffbarhet ej kunnat vinnas, då skall målet överlämnas till krigsdomstol; dock att i sistnämnda fall befälhavaren, där saken prövas vara av synnerligen ringa vikt och målsägande ej för vinnande av ytterligare utredning påfordrar dess hänskjutande till krigsdomstol, må låta målet förfalla.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 10

205 §.

Disciplinstraff skall lämpas efter förseelsens mer eller mindre svåra beskaffenhet, de flera eller färre försvårande eller förmildrande omständigheter, under vilka den blivit begången, samt den straffskyldiges uppförande i övrigt, varvid synnerligt avseende bör fästas därå, om han alltid tillförene förhållit sig väl eller däremot oftare och för svårare förseelser undergått straff.

206 §.

Ej må för förseelse, vilken är att hänföra till disciplinmål och varför den felaktige blivit straffad, tillökning i bestraffningen sedermera åläggas honom.

19 KAP.

Om verkställighet av disciplinstraff.

207 §.

Disciplinstraff, som blivit ålagt av befälhavare, skall, där så kan ske, genast verkställas.

Är den straffskyldige för annat brott under tilltal vid domstol, må straffets verkställighet därav ej hindras eller uppehållas.

Hålles tilltalad häktad för brott, som hör till domstols upptagande, och angives han tillika för förseelse, vilken må behandlas såsom disciplinmål; då må väl disciplinstraff av befälhavaren i vanlig ordning honom åläggas, men ej bringas till verkställighet, innan antingen den tilltalade varder ställd på fri fot eller utslag blivit meddelat i det mål, som hör till domstolens behandling, och detta utslag vunnit laga kraft.

208 §.

Befälhavare, som i disciplinmål ålagt straff, skall i laga ordning befordra det till verkställighet eller, om straffet bör av annan befälhavare verkställas, hos denne därom göra hemställan. Tillhör den straffskyldige avdelning, som tagits ombord å fartyg utan att vara till

tjänstgöring å fartyget kommenderad, och har bestraffningen ålagts av avdelningens egen befälhavare, må bestraffningen ej å fartyget verkställas, innan fartygets chef förklarar hinder därför ej möta.

Innan i disciplinmål ålagd bestraffning verkställs, skall befälhavaren eller den hans ställe företräder, antingen offentligen eller genom skriftliga order, meddela den straffskyldige underrättelse om orsaken till bestraffningen och om dennas beskaffenhet, så ock om vad den straffskyldige har att iakttaga, i händelse han med beslutet om bestraffningen icke åtnöjes.

20 KAP.

Om klagan i disciplinmål.

209 §.

Den, som blivit belagd med disciplinstraff och med beslutet ej åtnöjes, äger att före klockan tolv å tjugonde dagen från den dag, då straffet avslutades, ingiva sina besvär till krigshovrätten eller, om överkrigsrätt trätt i verksamhet vid den avdelning av krigsmakten, dit befälhavaren hör, till överkrigsrätten; dock stånde det klaganden öppet att i stället inom nämnda tid avlämna sina besvär till den befälhavare, som ålagt bestraffningen eller i hans ställe satt är; åliggande det befälhavaren att ofördröjligen insända besvärsskriften, försedd med påteckning om tiden för dess avlämnande till honom, jämte övriga besvärshandlingar till krigsöverdomstolen.

Möter under fält- eller sjötåg, då avdelning av krigsmakten är detacherad, laga hinder för besvärens ingivande inom tid, som här ovan sägs, beräknas tiden, inom vilken besvären skola ingivas, från den dag, hindret upphörde.

Försummar den missnöjde, vad sålunda är föreskrivet, have förlorat sin talan.

Domstolen äger att utlåta sig, om och i vad mån det undergångna straffet bör räknas klaganden till last, ävensom angående befälhavarens förhållande.

Utan hinder av anförda besvär skall straffet i föreskriven ordning verkställas.

21 KAP.

Om tillrättavisningar.

210 §.

För mindre förseelser och fel mot militär tukt och ordning, må, på sätt och i den ordning av Konungen närmare förordnas, i stället för disciplinär bestraffning såsom tillrättavisning användas:

a) varning, meddelad enskilt eller i närvaro av några den felaktiges överordnade eller med honom likställda;

b) vägran, ombord å fartyg, av landpermission för viss bestämd tid, högst trettio dagar, eller för högst sex landpermissionsdagar;

samt, för manskap dessutom:

c) åläggande för visst antal gånger, högst sex, eller för viss bestämd tid, högst femton dagar, att utom vanlig ordning förrätta handräkningsarbeten;

d) förbud att under viss bestämd tid, högst femton dagar, vistas utom kasernområde, läger eller däremot svarande område eller åt kompani eller likställt truppförband upplåten del av dylikt område.

Tillrättavisning, varom nu är sagt, må ej användas av mer än ett slag för samma förseelse eller fel, ej heller tillrättavisning, varom i c) förmåles, i något fall så användas, att genom överansträngning eller annan orsak men för den felaktiges hälsa och tjänstbarhet därav kommer.

Om tillrättavisningar, som få användas för barn, vilka ej fyllt femton år, därom förordnar Konungen.

2:o) Lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

1 KAP.

Om de krigsdomstolar, som skola finnas.

1 §.

Underdomstol vid krigsmakten är krigsrätt.

Krigsrätt är regementskrigsrätt, stationskrigsrätt, särskild krigsrätt eller i fall, varom i 3 kap. förmåles, fältkrigsrätt.

2 §.

Krigsöverdomstol är krigshovrätten eller i fall, som i 5 kap. nämnes, överkrigsrätt.

Under krigshovrätten lyda alla krigsrätter, där ej vid någon avdelning av krigsmakten överkrigsrätt finnes, i vilket fall krigsrätterna vid den avdelning lyda under överkrigsrätten.

3 §.

I de mål, som dragas under Konungens prövning, dömer högsta domstolen enligt vad i grundlagen stadgas.

4 §.

Ståndrätt är en särskild domstol, som i vissa fall må förordnas under krig. Därom stadgas i 15 kap.

2 KAP.

Om regementskrigsrätt, stationskrigsrätt och särskild krigsrätt.

5 §.

Regementskrigsrätt skall finnas vid varje regemente och därmed likställt truppförband av armén och kustartilleriet samt stationskrigsrätt vid en var av flottans stationer.

Särskild krigsrätt må av Konungen inrättas vid avdelning av krigsmakten, för vilken regements- eller stationskrigsrätt icke enligt 1 mom. är inrättad, eller som består av personal, vilken från olika truppförband eller stationer sammandragits till gemensam tjänstgöring. Sådan krigsrätt må därjämte inrättas vid avdelning av regemente eller likställt truppförband, som är förlagd å annan ort än huvudstyrkan, samt vid avdelning av flottan, som är förlagd utom stationen.

Konungen må även, där så provas lämpligt, bestämma, att två eller flera av de avdelningar, varom ovan i 2 mom. är nämnt, skola lyda under samma särskilda krigsrätt eller att sådan avdelning skall lyda under viss regements- eller stationskrigsrätt.

6 §.

Krigsrätt, som i detta kapitel avses, utgöres av en krigsdomare såsom ordförande, två militära ledamöter och en auditor.

Att krigsrätten i visst fall är domför, ändå att krigsdomaren ej är tillstädes i rätten, därom stadgas i 59 §.

7 §.

Krigsdomare skall hava fullgjort vad författningarna föreskriva såsom villkor för att nyttjas i domareämbeten och i sådana värv ådaga-lagt insikt och erfarenhet.

Krigsdomare förordnas av Konungen för viss tid och må enligt de närmare bestämmelser, som Konungen meddelar, anställas vid flera olika krigsrätter. Till krigsdomare utses företrädesvis ordinarie domare i allmän underrätt. Kan på grund av göromålens omfattning krigsdomaresysslan ej med annat domareämbete förenas, må krigsdomaren till befattningen utnämnas.

Konungen må, där så anses erforderligt, förordna vice krigsdomare att, då krigsdomaren är förhindrad att tjänstgöra, inträda i hans ställe. Har ej vice krigsdomare förordnats, eller föreligger hinder även för denne, förordnas annan ställföreträdare av krigshovrätten. Angående krigsdomarens ställföreträdare skall vad i 1 mom. är stadgat om krigsdomare äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Militära ledamöter i krigsrätt, som i detta kapitel avses, äro, där ej annat av 12 § föränledes:

a) i mål mot generalsperson eller flaggman: en generalsperson eller en flaggman och en officer av överstes eller kommendörs grad;

b) i mål mot regementsofficer: två regementsofficerare, av vilka åtminstone den ene bör hava överstes eller kommendörs grad;

c) i mål mot officer av kaptens eller lägre grad ävensom i mål, som ej rör åtal mot viss person: två officerare av kaptens grad.

d) i mål mot underofficer eller någon av manskapet: en officer av kaptens grad samt en underofficer av fanjunkares eller likställd grad.

Äro i ett och samma mål de tilltalade av skilda grader, bestämmes rättens sammansättning med hänsyn till den av de tilltalade, som har högsta graden.

9 §.

Chef för regemente eller likställt truppförband av armén eller kustartilleriet, så ock stationsbefälhavare vid flottan skall inom varje års utgång bland truppförbandets eller stationens personal förordna två officerare av kaptens grad samt en underofficer av fanjunkares eller likställd grad med två officerare och en underofficer av motsvarande grader såsom ställföreträdare att under nästföljande år i mål, som i 8 § c) och d) omförmälas, vara ledamöter i den regements- eller stationskrigsrätt, som finnes vid truppförbandet eller stationen.

Chef för arméfördelning skall inom varje års utgång förordna fyra till fördelningen hörande regementsofficerare därav en av överstes grad, med två regementsofficerare, därav likaledes en skall vara av överstes grad, såsom ställföreträdare, att under nästföljande år i mål, däri regementsofficer är tilltalad, inträda såsom ledamöter i de regementskrigsrätter, som finnas vid truppförbanden inom fördelningen. Vad nu är sagt om chef för arméfördelning skall äga motsvarande tillämpning å kommendanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland ävensom å stationsbefälhavare vid flottan och chefen för kustartilleriet i vad angår de trupper, som lyda under dessa befälhavare.

Inträffar stadigvarande förfall för förordnad ledamot eller ställföreträdare, förordnas annan av samma grad för återstoden av året.

10 §.

Då särskild krigsrätt inrättas, bestämmer Konungen, huru de officerare och underofficerare skola förordnas, som i mål, varom i 8 § b), c) och d) förmäles, skola tjänstgöra såsom militära ledamöter i krigs-

rätten. Sådant förordnande skall i allmänhet avse helt kalenderår; dock må, då sådan krigsrätt inrättas vid avdelning av flottan, som är på sjötåg, bestämmelse meddelas därom, att ställföreträdare för militär ledamot, som har förfall, må utses för tillfället.

11 §.

Rör mål, vilket skall handläggas vid krigsrätt, som i detta kapitel avses, åtal mot generalsperson eller flaggman, förordnar Konungen de militära ledamöterna i rätten.

12 §.

Finnes officer av föreskriven grad ej att tillgå, må till militär ledamot eller ställföreträdare för sådan ledamot förordnas officer av närmast högre eller närmast lägre grad än den, som för varje fall är föreskriven. I stället för underofficer av föreskriven grad må i motsvarande fall annan underofficer av lägre grad förordnas.

13 §.

Auditör vid regements- eller stationskrigsrätt utnämnes av Konungen. Äro två eller flera regementen eller därmed likställda truppförband förlagda å samma ort eller å nära intill varandra belägna orter, må, där så finnes lämpligt, endast en auditör anställas vid de krigsrätter, som finnas vid dessa truppförband eller några av dem.

Vid särskild krigsrätt skall enligt Konungens bestämmande såsom auditör tjänstgöra någon av de vid regements- eller stationskrigsrätterna anställda auditörerna eller, där så erfordras, av Konungen särskilt förordnad auditör.

Konungen må, där så anses erforderligt, förordna vice auditör att, då auditören är förhindrad att tjänstgöra, inträda i hans ställe. Har ej vice auditör förordnats, eller föreligger hinder även för denne, förordnas annan ställföreträdare av krigshovrätten.

Till auditör eller ställföreträdare för auditör må ej utses annan än den, som fullgjort vad författningarna föreskriva såsom villkor för att i domareämbeten nyttjas.

14 §.

Behörighet att föranstalta om sammankallande av krigsrätt, som i detta kapitel avses, tillkommer befälhavaren för det truppförband

eller den station, vid vilken krigsrätten skall hållas, eller, i fråga om särskild krigsrätt, den befälhavare, som Konungen därtill förordnat.

Då ärende förekommer, som skall handläggas av krigsrätt, göra befälhavaren därom anmälan hos krigsdomaren, vilken efter samråd med befälhavaren bestämmer tid och plats för rättens första sammanträde. Befälhavaren skall därefter med iakttagande av här nedan givna närmare föreskrifter draga försorg därom, att auditören och de militära ledamöterna varda till sammanträdet inkallade. Där någon av de militära ledamöterna tjänstgör vid det kompani eller annan däremot svarande avdelning, som den tilltalade tillhör, må denne ledamot icke sitta i rätten, utan skall ställföreträdare i hans ställe inkallas. Ej heller må officer eller underofficer, som tillhör samma regemente eller samma därmed likställda truppförband som den tilltalade, vara bisittare i rätten, då mål angående åtal mot officer eller underofficer där förekommer, utan skola i sådant fall militära ledamöter i krigsrätt vid annat truppförband i deras ställe tjänstgöra i rätten. I de fall, då militära ledamöter, vilka lyda under annan befälhavare än den, som föranstaltar om rättens sammankallande, skola inkallas till tjänstgöring i krigsrätt, skall denne hos närmast högre befälhavare göra framställning om deras inkallande.

15 §.

Krigsrättens första sammanträde utsättes att äga rum, så snart lämpligen ske kan. Då rannsaking med häktad eller i förvarsarrest intagen person skall förekomma inför krigsrätten, utsättes sammanträdet att hållas sist inom åtta dagar från den dag, då krigsdomaren erhållit underrättelse om åtalet.

Rätten bör, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, kallas att sammanträda å den ort, där den avdelning av krigsmakten, vid vilken krigsrätten är inrättad, befinner sig.

3 KAP.

Om fältkrigsrätt.

16 §.

Från den dag, rikets krigsmakt för annat ändamål än övning ställes på krigsfot, vare fältkrigsrätt underdomstol vid krigsmakten.

Ställes för sådant ändamål allenast en del av rikets krigsmakt

Bihung till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 11

på krigsfot, bestämmer Konungen, huruvida vid denna del av krigsmakten fältkrigsrätt skall vara underdomstol.

I mån som krigsmakten återgår till fredsfot, skola fältkrigsrätterna upphöra.

Dagen, från vilken fältkrigsrätt skall vara underdomstol, eller fältkrigsrätt skall upphöra, varder av Konungen kungjord.

17 §.

Skall jämlikt 16 § fältkrigsrätt vara underdomstol, förordnar Konungen, vid vilka särskilda avdelningar av krigsmakten sådan skall inrättas.

18 §.

Varder avdelning av krigsmakten av befälhavare i föreskriven ordning detacherad, eller varder avdelning skild från förbindelse med huvudstyrkan på sådant sätt, att skriftliga befallningar icke kunna dagligen omedelbart från dennas befälhavare inhämtas, och är fältkrigsrätt underdomstol vid huvudstyrkan, äge i förra fallet huvudstyrkans befälhavare och i senare fallet den avskilda avdelningens befälhavare bestämma, att fältkrigsrätt skall inrättas vid den detacherade eller avskilda avdelningen.

19 §.

Varder under krig avdelning av krigsmakten av fienden innesluten eller eljest försatt i sådan belägenhet, att den krigsrätt, som jämlikt denna lag eljest har att upptaga åtal för de vid avdelningen begångna förbrytelser, ej kan däröver döma, äge avdelningens befälhavare bestämma, att fältkrigsrätt skall inrättas, om sådant för krigstuktens upprätthållande finnes nödigt.

20 §.

Fältkrigsrätt utgöres av fyra ledamöter, därav tre militära och en civil.

Främste militäre ledamoten är rättens ordförande.

21 §.

Till militära ledamöter i fältkrigsrätt förordnas:

a) i mål mot generalsperson, flaggman eller regementsofficer: en generalsperson eller en flaggman och två regementsofficerare;

b) i mål mot officer av kaptens eller lägre grad ävensom i mål, som ej rör åtal mot viss person: en regementsofficer och två officerare av kaptens grad;

c) i mål mot underofficer eller någon av manskapet: en regementsofficer, en officer av kaptens grad och en underofficer av fanjunkares eller likställd grad.

Finnes officer av föreskriven grad ej att tillgå, må till militär ledamot förordnas officer av närmast högre eller närmast lägre grad än den, som för varje fall är föreskriven. I stället för underofficer av föreskriven grad må i motsvarande fall annan underofficer av lägre grad förordnas.

Äro i ett och samma mål de tilltalade av skilda grader, gälle vad i 8 § om annan krigsrätt än fältkrigsrätt för motsvarande fall är stadgat.

De militära ledamöterna böra tillhöra den avdelning av krigsmakten, vid vilken fältkrigsrätten skall hållas; dock må, då åtal mot officer eller underofficer förekommer, ledamöterna ej tillhöra samma regemente eller samma därmed likställda truppförband som den tilltalade. Finnas ej behöriga militära ledamöter vid avdelningen, skola sådana från annan avdelning av krigsmakten tillkallas.

De militära ledamöterna förordnas för tillfället av den befälhavare, vilken jämlikt 23 § föranstaltar om krigsrättens sammankallande.

22 §.

Till civil ledamot i fältkrigsrätt förordnas krigsdomare eller auditör eller, där sådan icke finnes att tillgå, annan, som fullgjort vad författningarna föreskriva såsom villkor för att nyttjas i domareämbeten.

Den civila ledamoten förordnas av Konungen för den tid, fältkrigsrättens verksamhet fortfar. I fall, som i 18 eller 19 § avses, så ock eljest, där sålunda utsedd civil ledamot ej finnes att tillgå, förordnas civil ledamot av den befälhavare, som föranstaltar om krigsrättens sammankallande.

23 §.

Då ärende förekommer, som skall handläggas av fältkrigsrätt, sättes rätten efter förordnande av befälhavaren för den avdelning av krigsmakten, vid vilken fältkrigsrätten skall hållas, eller, där Konungen utsett annan befälhavare att meddela dylikt förordnande, av denne.

Den befälhavare, som förordnar fältkrigsrätt, skall tillika bestämma tid och plats för rättens första sammanträde samt till detsamma inkalla rättens samtliga ledamöter.

De, vilka såsom ledamöter i rätten börjat övervara något mål, skola därmed till slut fortfara, där det ske kan.

24 §.

Mål, som före den dag, då, enligt vad i 16 § är stadgat, fältkrigsrätt skall vara underdomstol, anhängiggjorts vid annan krigsrätt, skall, utan hinder av vad i nämnda § är föreskrivet, till slut handläggas av den krigsrätt, där målet anhängiggjorts.

Vad sålunda är stadgat äge motsvarande tillämpning i fråga om mål, som anhängiggjorts vid fältkrigsrätt, innan den jämlikt 16 § skall upphöra.

4 KAP.

Om krigshovrätten.

25 §.

Krigshovrätten är en vid Svea hovrätt bildad särskild avdelning. Den utgöres av ordföranden å en av hovrättens divisioner såsom ordförande, en annan ledamot i samma hovrätt, ett krigshovrättsråd och två militära ledamöter.

Krigshovrättsrådet utnämnes av Konungen.

Till militära ledamöter förordnas av Konungen för tre år i sänder två regementsofficerare av överstes eller kommandörs grad, tillhörande en armén och en marinen, samt en officer av generalitetet och en flaggman. De två sistnämnda skola i rätten tjänstgöra, då mål, däri generalsperson eller flaggman är tilltalad, där förekommer, och de två regementsofficerarne vid handläggning av övriga mål och ärenden.

Vidare förordnar Konungen likaledes för tre år i sänder en flaggman och en kommandör, vilka, då mål om förseelse vid fartygs manövrering eller navigering förekommer, skola inträda i krigshovrätten, den förre i stället för officeren av generalitetet och den senare i stället för den till armén hörande regementsofficeren.

För tid, som ovan är nämnd, förordnar Konungen tillika två officerare av regementsofficers grad, därav en från marinen, att, vid förfall för någon av de till ledamöter i krigshovrätten förordnade regementsofficerarne, i hans ställe inträda i rätten.

26 §.

Vid förfall för ordföranden inträder annan ledamot i Svea hovrätt såsom ledamot i krigshovrätten. Ordet föres i detta fall av den främste civila ledamoten.

5 KAP.

Om överkrigsrätt.

27 §.

Erfordras i krigstid särskild krigsöverdomstol för armé eller armé-avdelning, som befinner sig i fält eller inom fästning, för flotta eller eskader, som är på sjötåg, eller för två eller flera sådana avdelningar av krigsmakten gemensamt, då de äro förenade under en befälhavare, förordnar Konungen, att överkrigsrätt där skall inrättas.

Överkrigsrätt utgöres av en generalsperson eller flaggman såsom ordförande, två överauditörer samt två officerare av regementsofficers grad. Av sistnämnda ledamöter bör, om rätten är gemensam för avdelningar av armén och marinen, den ene samt, då mål om förseelse vid fartygs manövrering eller navigering förekommer, bägge, där så ske kan, tillhöra marinen. Finnes ej generalsperson eller flaggman att tillgå, må officer av regementsofficers grad i stället förordnas till ordförande.

Ordförande och överauditörer förordnas av Konungen för den tid, överkrigsrättens verksamhet fortfar. Övriga ledamöter utses vid förefallande behov av högste befälhavaren. Vid förfall för ordförande eller överauditör förordne högste befälhavaren annan ledamot i hans ställe.

Till överauditör må ej förordnas annan än den, som fullgjort vad författningarna föreskriva såsom villkor för att i domareämbeten nyttjas.

28 §.

Varder i fält eller på sjötåg under krig avdelning av krigsmakten skild från förbindelse med den ort, där krigsöverdomstolen finnes, eller varder under krig avdelning, som är i fästning, på sådant sätt

avskild, äge den avskilda avdelningens befälhavare att, där så för krigstuktens upprätthållande finnes nödigt, bestämma, att överkrigsrätt skall inrättas, ävensom att, med iakttagande av vad i 27 och 30 §§ är stadgat, meddela förordnande för samtliga ledamöter i rätten.

29 §.

Där överkrigsrätt inrättas, varde dagen, då densamma skall träda i verksamhet, bestämd av Konungen eller i fall, som avses i 28 §, av vederbörande befälhavare.

Utan hinder därav att vid avdelning av krigsmakten överkrigsrätt inrättas, tillkomme det den krigsöverdomstol, varunder samma avdelning förut lytt, att i laga ordning handlägga och pröva avdelningen eller dess personal rörande mål, som före den dag, överkrigsrätten enligt därom meddelad bestämmelse skall träda i verksamhet, äro vid den andra krigsöverdomstolen anhängiga eller dess prövning underställts, ävensom talan emot utslag eller beslut, som före nämnda dag av krigsrätt vid avdelningen meddelats; dock att, där hinder möter för insändande av handlingarna i underställt eller fullföljt mål, detsamma i stället skall upptagas av överkrigsrätten.

Överkrigsrätts verksamhet upphör, så snart lämpligen ske kan, å dag, som av Konungen bestämmes, eller, i fall, som i 28 § sägs, då förbindelsen återknutits med den ort, där den krigsöverdomstol finnes, varunder ifrågavarande avdelning av krigsmakten förut varit lydande; skolande, där ej Konungen annorlunda förordnar, överkrigsrätten, ändå att dess verksamhet i övrigt upphör, med slut avhjälpa mål, som dessförinnan där anhängiggjorts, ävensom överkrigsrättens ordförande ägna den handläggning åt av samma domstol avgjorda mål, som, enligt vad i 12 kap. stadgas, eljest på honom ankommer.

6 KAP.

Vissa bestämmelser angående domare i krigsrätt och krigsöverdomstol.

30 §.

Ej må någon vara domare i krigsrätt eller krigsöverdomstol, med mindre han uppnått en ålder av tjugufem år, ej heller till domare-ämbetet träda, innan han avlagt domareed.

7 KAP.

Om allmän åklagare vid krigsrätt och krigsöverdomstol.

31 §.

Allmänna åklagare äro vid krigsrätt krigsfiskal och vid krigsöverdomstol överkrigsfiskal.

Är fråga om åtal vid krigsrätt mot officer av regementsofficers eller högre grad, skall talan i målet föras av överkrigsfiskalen vid den krigsöverdomstol, varunder krigsrätten lyder; ägande dock överkrigsfiskalen uppdraga åt vederbörande krigsfiskal att inför krigsrätten utföra överkrigsfiskalens talan i målet.

32 §.

Vid varje regementskrigsrätt, stationskrigsrätt och särskild krigsrätt anställas en krigsfiskal såsom åklagare. Äro två eller flera avdelningar, vid vilka krigsrätter äro inrättade, förlagda å samma ort eller nära intill varandra belägna orter, må, där så finnes lämpligt, samma krigsfiskal anställas vid alla dessa krigsrätter eller några av dem.

33 §.

Krigsfiskal, som i 32 § avses, förordnas av Konungen. Därtill må ej förordnas annan än den, som antingen fullgjort vad författningarna föreskriva såsom villkor för att nyttjas i domareämbeten eller ock tjänstgör eller förut tjänstgjort såsom åklagare vid allmän underrätt och vid avlagt prov visat sig äga erforderlig kändedom om militära lagar och författningar. Närmare bestämmelser om nu omförmälda prov samt om krigsfiskals tjänstgöring meddelas av Konungen.

Vid förfall för sådan krigsfiskal förordnas ställföreträdare av justitiekanslern. I fall, där förordnandet ej utan olägenhet kan avvaktas, må dock den befälhavare, som är behörig att föranstalta om krigsrättens sammankallande, tills vidare förordna ställföreträdare. Meddelar befälhavaren sådant förordnande, åligger det honom att därom lämna underrättelse till justitiekanslern.

Då målets beskaffenhet det fordrar, må justitiekanslern för visst mål förordna särskild åklagare vid krigsrätten.

34 §.

Vid fältkrigsrätt förordnas krigsfiskal av befälhavaren för den avdelning, där krigsrätten inrättats. Till nämnda befattning förordnas någon, som, enligt vad i 33 § är sagt, äger bekläda sådan tjänst vid annan krigsrätt än fältkrigsrätt, dock att, där sådan icke finnes att tillgå, annan lämplig person kan förordnas att vara åklagare vid fältkrigsrätten.

Varder under krig avdelning av krigsmakten, där fältkrigsrätt är inrättad, skild från förbindelse med den ort, där krigsöverdomstolen finnes, förordne befälhavaren för nämnda avdelning lämplig person att i överkrigsfiskalens ställe föra talan i sådana mål, som i 31 § 2 mom. omförmälas.

35 §.

Överkrigsfiskalen vid krigshovrätten utnämnes av Konungen.

Inrättas överkrigsrätt, förordnar Konungen särskild överkrigsfiskal, som där skall tjänstgöra. Vid förfall för sådan överkrigsfiskal förordnas ställföreträdare av högste befälhavaren. Varder överkrigsrätt tillsatt jämlikt 28 §, äger den avskilda avdelningens befälhavare meddela förordnande för den överkrigsfiskal, som där skall föra talan.

Till överkrigsfiskal må ej utses annan än den, som fullgjort vad författningarna föreskriva såsom villkor för att nyttjas i domareämbeten.

36 §.

Överkrigsfiskal åligger, förutom fullgörande av uppdraget såsom allmän åklagare vid den krigsöverdomstol, där han är anställd, jämväl att utöva tillsyn över åklagaretjänstens handhavande vid de krigsrätter, som lyda under nämnda krigsöverdomstol.

8 KAP.

Om protokoll och handlingar vid krigsrätt och krigsöverdomstol.

37 §.

Protokoll föres i regementskrigsrätt, stationskrigsrätt och särskild krigsrätt av auditören, i fältkrigsrätt av rättens civile ledamot, i krigshovrätten av tjänsteman i Svea hovrätt, efter ty särskilt föreskrives, och i överkrigsrätt av den överauditör, som, enligt vad i 72 § stadgas, har att föredraga målet.

38 §.

Protokoll, som hållits i regementskrigsrätt, stationskrigsrätt eller särskild krigsrätt, skall, jämte därtill hörande handlingar, inom två månader, sedan det mål, varom protokollet handlar, blivit av rätten slutligen handlagt, av auditören avlämnas till den befälhavare, som föranstaltat om krigsrättens sammankallande, att å hans expedition förvaras; och åligge det befälhavaren att varje år, före den 1 april, meddela krigshovrätten, huruvida krigsrättsprotokollen för nästföregående året blivit behörigen avlämnade, eller, då krigsrätt ej under året hållits, därom göra anmälan. Då särskild krigsrätts verksamhet upphört, skall befälhavaren inom tre månader därefter insända samtliga vid den särskilda krigsrätten förda protokoll med dithörande handlingar till krigshovrätten att där förvaras.

Protokoll, hållet vid fältskykrigsrätt, varde, tillika med därtill hörande handlingar, inom två månader, sedan det mål, varom protokollet handlar, blivit av rätten slutligen handlagt, av dess civile ledamot avlämnat till den befälhavare, som förordnat fältskykrigsrätten; och åligge det denne att inom tre månader, efter det fältskykrigsrättens verksamhet upphört, insända protokollet jämte handlingarna till krigshovrätten att där förvaras; har fältskykrigsrätt ej hållits, göra befälhavaren därom anmälan hos krigshovrätten inom tid, som nyss är sagd.

Hos överkrigsrätt förda protokoll varde, tillika med därtill hörande handlingar, senast tre månader, efter det överkrigsrättens verksamhet upphört, av den överauditör, som fört protokollet, avlämnade till krigshovrätten att där förvaras.

9 KAP.

Om de mål, som höra till krigsdomstol; så ock om de särskilda krigsdomstolarnas behörighet i sådana mål.

39 §.

Till krigsdomstol höra följande mål:

1:o åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten eller eljest äro underkastade straff efter samma lag, för brott, som i andra eller tredje delen av nämnda lag omförmäles såsom straff-

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 12

bart, vare sig straffet finnes utsatt där eller i sådant avseende hänvisning är gjord till allmän lag;

2:o) åtal för fel och förbrytelser i ämbete eller tjänst vid krigsmakten jämväl i de fall, då den brottslige ej lyder under strafflagen för krigsmakten eller brottet däri icke omförmäles såsom straffbart;

3:o) åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten, för brott i övrigt av vilken beskaffenhet som helst, då de förövas i fält eller inom fästning, som för annat ändamål än övning ställes eller är ställd på krigsfot, eller på sjötåg i krigstid, såvida åtalet anställles, medan truppen är i fält eller sjötåget varar eller fästningen fortfarande är ställd på krigsfot;

4:o) åtal emot krigsfånge eller emot utländsk man, vilken vid krig mellan främmande makter, därunder Sverige är neutralt, här i riket internerats, förutom i de fall, som avses under 1:o), jämväl i andra fall, såvida åtalet rör brott, som begås, medan den tilltalade hålles under militärbevakning; så ock åtal emot krigsfånge för brott, som av honom förövas utom riket, ändå att han ej hålles under dylik bevakning;

5:o) åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten, för delaktighet i brott, som skall åtalas vid krigsdomstol, eller för underlåtenhet att upptäcka sådant brott, ändå att nämnda lag ej är å den åtalade delaktigheten eller underlåtenheten tillämplig; så ock åtal emot personer, som omförmälas under 4:o), för delaktighet i brott, som skall åtalas vid sådan domstol;

6:o) tvister om gjort krigsbyte till lands eller uppbringning till sjöss; samt

7:o) besvär över befälhavares beslut, varigenom disciplinstraff blivit någon ålagt.

Utan hinder av vad här ovan under 1:o) och 2:o) är sagt, gälle angående kammarrättens och domkapitlens domsrätt vad därom särskilt är eller kan varda stadgat.

Krigsdomstol äge ock i dithörande mål döma i fråga om skadestånd, rättegångskostnad med mera, som av huvudsaken flyter, även då nämnda frågor ej samtidigt med denna avgöras.

Där inför krigsdomstol, i annat fall än ovan i denna § är sagt, den tilltalade eller annan tillstädeskommen person, som lyder under strafflagen för krigsmakten, med smädligt yttrande i tal eller skrift eller med hotelse eller missfirmlig gärning förolämpar domare eller annan, äge ock krigsdomstol att därför döma till ansvar utom i det fall, då förolämpningen blivit begången mot enskild person, och denne förbehåller sig att därom föra talan vid allmän domstol.

Är i särskild författning stadgat, att undersökning i mål eller ärende skall äga rum inför krigsdomstol, vare det gällande.

40 §.

I mål, som, efter ty i 39 § är stadgat, tillhör krigsdomstols upptagande, skall, där ej i denna lag annorlunda bestämmes, krigsrätt rannsaka och döma.

Målet upptages av regements- eller stationskrigsrätten vid det truppförband eller den station, som den tilltalade tillhör, eller som målet närmast angår. Tillhör den tilltalade avdelning av krigsmakten, där särskild krigsrätt eller fältskyrkrigsrätt inrättats, eller som enligt därom meddelad bestämmelse lyder under viss regements- eller stationskrigsrätt, eller rör målet eljest sådan avdelning, tillkommer det denna krigsrätt att handlägga målet.

Tilltalas någon, som ej tillhör krigsmakten, och är ej, på grund av vad nu är sagt, viss krigsrätt behörig att handlägga målet, då skall, där ej annat av 44 § föranledes, målet upptagas vid den krigsrätt, som har att handlägga mål rörande den avdelning av krigsmakten, där den tilltalade gripes eller finnes.

41 §.

Brott, begånget under sjötåg, åtalas, där ej målet skall upptagas av särskild krigsrätt eller fältskyrkrigsrätt, inför krigsrätten vid den av flottans stationer, dit fartyget, som den brottslige åtföljt, hör eller först inlöper.

42 §.

Käres särskilt å skadestånd, rättegångskostnad eller annat, som av huvudsaken flyter, skall målet anhängiggöras vid den krigsrätt, som i huvudsaken dömt.

Mål angående förolämpning inför krigsrätt upptages, där ej annat föranledes av stadgandet under 4:o) i 46 §, av den domstol, där förolämpningen skett.

43 §.

Hava två eller flera tillsammans förövat brott, därför åtal vid krigsrätt bör ske, och lyda de brottsliga under olika krigsrätter, bestämmer krigsöverdomstolen, vid vilken av dessa krigsrätter målet skall upptagas.

44 §.

Har brott, som bör åtalas vid krigsrätt, ej blivit åtalat, medan den brottslige lydde under strafflagen för krigsmakten, varde målet upptaget av krigsrätten vid den avdelning av krigsmakten, som den tilltalade tillhörde vid den tid, då brottet begicks.

45 §.

Finnes ej krigsrätt, som, enligt vad ovan i detta kapitel är stadgat, är behörig att upptaga målet till handläggning, förordne uppå anmälan krigsöverdomstolen, vid vilken krigsrätt målet skall upptagas.

46 §.

Krigsöverdomstol äge uppsikt och vård däröver, att vid de krigsrätter, som lyda under densamma, rätt skipas efter lag och dess rätta förstånd.

Krigsöverdomstol skall omedelbart döma över följande av de i 39 § omförmälda mål, nämligen:

1:o) mål, som röra åtal mot officer för fel eller försummelse vid fullgörande av något tjänsteåliggande, som på grund av denna lag skall av honom utföras, eller vid förordnande om förvandling av böter eller förande av straffregister, eller som angå fel eller försummelse i domareämbetet av ledamot i underdomstol;

2:o) mål, som röra åtal för fel eller försummelse vid disciplinmåls handläggning eller vid verkställighet av disciplinstraff;

3:o) mål, som röra tvist om gjort krigsbyte till lands eller uppbringning till sjöss;

4:o) mål, som i övrigt äro av beskaffenhet att enligt allmän lag eller särskild författning hovrätt över likartat mål omedelbart dömer.

Krigsöverdomstol döme ock:

över besvär, som anförts emot krigsrätts utslag eller emot beslut, varigenom befälhavare ålagt disciplinär bestraffning; samt

i mål, som blivit av krigsrätt avdömda och krigsöverdomstols prövning underställda eller som avdömts av ståndrätt och enligt 89 § till krigsöverdomstol överlämnats.

47 §.

Är mål, som tillhör krigsöverdomstols omedelbara prövning, av beskaffenhet att, enligt allmän lag eller särskild författning, hovrätt

rannsakar i likartat mål, rannsake då krigsöverdomstolen, där det lämpligen kan ske, men förwise i annat fall målet till undersökning vid den krigsrätt, som krigsöverdomstolen finner skäligt bestämma.

48 §.

Är någon åtalad vid krigsdomstol, och tilltalas annan för delaktighet i det åtalade brottet, då må, ändå att åtalet mot den delaktige icke jämlikt 39 § hör till krigsdomstols behandling, likväl denna domstol även angående honom rannsaka, men insände sedan ett exemplar av protokollet i målet till den domstol, som har att döma över honom.

Lag samma vare, om den, som är tilltalad vid krigsdomstol, där yrkat ansvar å någon för falsk angivelse, men denna talan ej hör till krigsdomstols prövning.

Varde i mål, som, vad huvudmannen angår, hör till annan domstol än krigsdomstol, någon, som lyder under strafflagen för krigsmakten eller eljest är underkastad straff efter samma lag, angiven för delaktighet, döme ock samma domstol däröver, ändå att ansvaret skall bestämmas enligt nämnda lag.

49 §.

Mål, som ej enligt 39 § tillhör krigsdomstols handläggning, må ej i något fall av sådan domstol upptagas, ändå att invändning mot domstolens behörighet ej göres; och varde i mål, som fullföljts till eller underställts högre rätt, frågan om målet rätteligen tillhör krigsdomstol prövad oberoende därav, huruvida sådan prövning av part påkallats eller eljest enligt allmän lag bör äga rum.

10 KAP.

Om angivelse och åtal av brott samt om anhängiggörande av andra mål.

50 §.

Vill man tilltala någon för brott, som hör till krigsdomstols behandling och icke är av beskaffenhet att talan därå, enligt vad i strafflagen för krigsmakten finnes stadgat, bör anhängiggöras i den för disciplinmål stadgade ordning, göre därom anmälan hos den befälhavare,

som äger föranstalta om krigsrätts sammankallande för målets behandling; nämne ock de bevis som i saken äro att tillgå. Är brottet av beskaffenhet att krigsöverdomstol däröver omedelbart döma bör, må angivelsen göras därstädes eller hos befälhavaren.

51 §.

Är hos befälhavare angivelse gjord om brott, som i 50 § sägs, eller är till hans kunskap kommet, att dylikt brott, som hör under allmänt åtal, blivit begånget, varde målet hänskjutet till vederbörlig domstol.

Att i vissa fall jämväl mål, som enligt strafflagen för krigsmakten äro att hänföra till disciplinmål, skola hänskjutas till krigsdomstol, därom stadgas i 204 § nämnda lag.

52 §.

I mål, däri talan om ansvar ej föres, gälle i tillämpliga delar vad i 50 och 51 §§ är stadgat.

53 §.

Då tid och plats för krigsrätts sammanträde blivit bestämd, åligger det den befälhavare, som föranstaltar om krigsrättens sammankallande, att genast med underrättelse om sammanträdet överlämna handlingarna i målet till vederbörande allmänna åklagare, vilken därefter har att verkställa den ytterligare utredning, som må vara erforderlig.

54 §.

Allmän åklagare vid krigsdomstol vare pliktig att tala i mål, som höra till sådan domstols upptagande, och ställe han sig därvid till efterrättelse vad för åklagare i allmänhet är stadgat, där det tillämpligt är; målsägande obetaget att föra den talan, honom lagligen tillkommer.

11 KAP.

Om rättegång vid krigsrätt; så ock om klagan över sådan rätts beslut.

55 §.

Parter, som skola inställa sig vid krigsrätt, kallas genom allmänna åklagarens försorg.

Vill tilltalad eller målsägande erhålla stämning å någon för att såsom vittne höras vid krigsrätt, begäre kallelse å vittnet av auditören,

eller, vid fältskyrsrätt, den civile ledamoten eller ock av allmänna åklagaren vid krsrätten.

Är den till vittne åberopade anställd vid krsmakten eller värnpliktig, som är i tjänstgöring, varde, där tilltalad eller målsägande det begär, kallelsen delgiven genom allmänna åklagarens försorg, så framt ej fog för vittnets inkallande uppenbarligen saknas. I fråga om vittne, som åberopats vid fältskyrsrätt, skall vad nu stadgats gälla, ändå att till vittne åberopats annan än nu nämnts.

Har krsrätt beslutat, att någon skall hämtas till rätten, anmode rätten vederbörande befälhavare om verkställighet av rättens beslut, där den, som skall hämtas, hör till krsmakten, men begäre i annat fall, så ock om hämtningen ej lämpligen kan ske genom befälhavarens försorg, handräkning av Konungens befallningshavande eller närmaste kronobetjänt.

56 §.

Föremål för rannsaking vid krsrätt vare i allmänhet endast den sak, som vederbörande befälhavare eller krsöverdomstolen till krsrättens handläggning överlämnat, men förekommer under rannsaking vid krsrätt anledning, att där för brott tilltalad person begått annan förbrytelse, som hör till krsdomstols upptagande, eller tilltalas någon för delaktighet i åtalade brottet, då bör samma krsrätt även därutinnan rannsaka och i övrigt med målet laglikmätigt förfara; dock skall, om den tilltalade tillhör krsmakten, hans befälhavare underrättas därom, att rannsakingen företagits.

57 §.

Rannsaking vid krsrätt skall offentligen hållas, utom i fall, där undantag från rannsakingens offentlighet i brottmål i allmän lag medgives, eller i krig eller, då rikets krsmakt eller del därav för annat ändamål än övning ställes eller är ställd på krsfot, sådan offentlighet anses vara hinderlig för krsföretagens framgång eller menlig för krsmaktens säkerhet.

Förhör med parter och vittnen verkställas av krsdomaren eller, i fältskyrsrätt, av rättens civile ledamot i laga ordning samt med iakttagande av de beslut och föreskrifter, som rätten kan finna skäl att meddela.

58 §.

Befälhavare, som i avgiven tjänsterapport angivit underlydande för brott, må utan hinder därav höras såsom vittne angående rapportens riktighet, där ej fråga är om oförrätt mot befälhavarens egen person.

59 §.

Krigsrätt vare ej domför med mindre än att samtliga ledamöter äro tillstädes i rätten.

Sådan undersökning, som i 39 § sista stycket sägs, må dock, där talan om ansvar ej föres, handläggas av krigsrätten, även om krigsdomaren ej är tillstädes, och före i sådant fall auditören ordet i rätten.

60 §.

Då beslut skall fattas av regementskrigsrätt, stationskrigsrätt eller särskild krigsrätt, åligge det krigsdomaren eller, där han i fall, som i 59 § 2 mom. sägs, ej är tillstädes, auditören att i korthet framställa vad i saken förekommit samt de lagrum och författningar, som äro i varje fall tillämpliga. Vid omröstning säge auditören sin mening först, därefter krigsdomaren och sist de militära ledamöterna.

I fältskyssrätt åligge ovannämnda framställning den civile ledamoten; säge ock han vid omröstning sin mening först.

61 §.

Den ledamot i rätten, som har att föra protokollet, skall uppsätta rättens beslut samt, sedan detta justerats och avkunnats för parterna, expediera detsamma.

Sedan slutligt utslag avkunnats rörande någon, som tillhör krigsmakten, skall ett exemplar därav ofördröjligen tillsändas den tilltalades befälhavare.

Tillhör den tilltalade icke krigsmakten, eller har icke någon varit i målet tilltalad, skall krigsrättens slutliga beslut ofördröjligen tillställas den befälhavare, som föranstaltat om rättens sammankallande.

I mål angående häktad ävensom i mål, däri någon, som icke hålles häktad, dömts till frihetsstraff, skola angående tiden för övervändande av krigsrättens utslag de bestämmelser tillämpas, som gälla

rörande utslag meddelade av underrätt i stad. I mål angående häktad skall ett exemplar av utslaget alltid översändas till den befälhavare, som har uppsikt över häktet, eller, då den tilltalade förvaras i allmänt häkte, till häktets föreståndare.

62 §.

Är sådant förhållande för handen, att underrätts utslag jämlikt allmän lag skall underställas överretts prövning, varde ock då krigsrätts utslag underställt krigsöverdomstols prövning; och give krigsrätten därvid tillkänna, vad part har att iakttaga, där han vill i den högre rätten sig yttra. Har utslaget meddelats av regementskrigsrätt, stationskrigsrätt eller särskild krigsrätt, låte auditören inom tjugu dagar från den dag, då utslaget gavs, till krigsöverdomstolen insända utslaget samt övriga protokoll och handlingar i målet. Skall fältkrigsrätts utslag underställas, åligge det rättens civile ledamot att inom hälften av den tid, som ovan är nämnd, avlämna utslaget jämte övriga protokoll och handlingar i målet till den befälhavare, som förordnat krigsrätten; och insände befälhavaren dem med första möjliga lägenhet till krigsöverdomstolen.

63 §.

Har av krigsrätt handlagts mål, som tillhör krigsöverdomstols omedelbara prövning, skola protokoll och handlingar i målet insändas till krigsöverdomstolen eller avlämnas till befälhavaren inom den för varje fall i 62 § stadgade tid, räknad från den dag, rannsakingen avslutades.

64 §.

Då mål av krigsrätt slutligen avgöres, eller rätten dömer till värjemålsed, give rätten i utslaget tillkänna vad den, som vill söka ändring i utslaget, i sådant hänseende har att iakttaga.

Vill någon klaga över annat av krigsrätt meddelat beslut, än nyss är nämnt, och begär han hos rätten underrättelse om vad i sådant avseende iakttagas bör, varde ock därom underrättelse lämnad. Sökes sådan underrättelse, då rätten ej sitter, varde den meddelad, om det är regementskrigsrätt, stationskrigsrätt eller särskild krigsrätt, av auditören och, om det är fältkrigsrätt, av den civile ledamoten.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 13

65 §.

Besvär över utslag eller beslut, som meddelats av regementskrigsrätt, stationskrigsrätt eller särskild krigsrätt, skola till krigsöverdomstolen ingivas före klockan tolv å tjugonde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet gavs; dock vare det klaganden tillåtet att i stället inom nämnda tid avlämna sina besvär till den befälhavare, som föranstaltat om krigsrättens sammankallande; åliggande det befälhavaren att ofördröjligen insända besvärshandlingarna till krigsöverdomstolen.

Part, som i målet hålles häktad, stånde öppet att intill besvärstidens utgång avlämna sina besvär, där han hålles i allmänt häkte, till Konungens befallningshavande eller tillsyningsmannen vid häktet, men eljest till den befälhavare, som har uppsikt över häktet; skolande besvärshandlingarna ofördröjligen insändas till krigsöverdomstolen.

Besvär över utslag eller beslut, vilket är givet av fältkrigsrätt, skola före klockan tolv å tionde dagen, efter det utslaget eller beslutet gavs, avlämnas till den befälhavare, som förordnat krigsrätten, eller, där den klagande i målet hålles häktad, till den befälhavare, som har uppsikt över häktet; och åligge det befälhavaren, om klagandens vederpart i orten kan anträffas, att giva honom avskrift av besvären, med föreläggande av viss kort tid att inkomma med förklaring däröver till befälhavaren, vid äventyr att underlåtenhet därav ej hindrar målets avgörande; kan vederparten ej anträffas, eller har han, sedan han erhållit del av besvären, ingivit förklaring eller försuttit tiden därför, bör befälhavaren ofördröjligen insända handlingarna i målet till krigsöverdomstolen och därvid tillika, för det fall att vederparten ej kunnat anträffas, eller förklaranden försuttit tiden för förklarings avgivande, därom göra anmälan.

66 §.

Avse besvär, varom i 65 § förmäles, beslut, som, där det meddelats av allmän domstol, må utan inskränkning till viss tid överklagas, vare då ej heller klagan över krigsrättens beslut till viss tid begränsad.

Har någon av krigsrätt dömts ohörd, eller har där fällts sådant utslag, att någon, som ej är part i målet, därav lider förfång, gälle i fråga om tiden för anförande av besvär över sådant utslag vad i allmän lag för slikt fall är föreskrivet.

67 §.

Varda ej i mål, däri, enligt vad ovan är sagt, talan i händelse av missnöje skall inom viss tid fullföljas, besvär inom den tid anförda, stånde krigsrättens utslag fast, där ej inom samma tid visas laga förfall. Vill någon visa sådant förfall, och har utslaget meddelats av regementskrigsrätt, stationskrigsrätt eller särskild krigsrätt, ingive de handlingar, han vill till styrkande av förfallet åberopa, till krigsöverdomstolen eller, om han är häktad, till den myndighet, som, enligt vad i 65 § är stadgat, äger att i sådant fall mottaga besvär över krigsrättens utslag. Har utslaget meddelats av fältskyllingsrätt, varde nämnda handlingar ingivna till den befälhavare, till vilken jämlikt nysberörda § besvär i målet böra avlämnas. Är myndighet, till vilken, på grund av vad nu är föreskrivet, handlingar till styrkande av förfall varda ingivna, befälhavare, åligge det denne att ofördröjligen insända handlingarna till krigsöverdomstolen. Prövas förfallet lagligt, utsätte krigsöverdomstolen ny tid.

68 §.

I underställningsmål skall vad i 65, 66 och 67 §§ är stadgat ej vinna tillämpning. I sådant mål äge part att inom den tid och till den myndighet, som i fråga om anförande av besvär över krigsrätts utslag i 65 § för varje fall sägs, ingiva de påminnelser, han aktar nödiga.

12 KAP.

Om rättegång vid krigsöverdomstol samt om klagan över sådan rätts beslut.

69 §.

Äro hos krigsöverdomstol besvär anförda, och finner domstolen, att någon bör höras däröver, infordre genom vederbörande befälhavare eller Konungens befallningshavande förklaring från den, som skall höras, med föreläggande av viss tid för förklaringens avgivande. Inkommer ej förklaring inom föreskriven tid, gånge så, som för slikt fall stadgas i allmän lag.

Anföras hos krigsöverdomstol besvär över beslut, varigenom befälhavare ålagt disciplinär bestraffning, skall överkrigsfiskalen lämnas tillfälle att yttra sig i anledning av besvären.

70 §.

Väcker överkrigsfiskalen åtal vid krigsöverdomstol, varde den tilltalades förklaring infordrad i den ordning, som i 69 § är föreskriven.

Har befälhavare hänskjutit något mål till krigsöverdomstolen, eller har någon gjort angivelse omedelbart hos krigsöverdomstolen, skola handlingarna i målet överlämnas till överkrigsfiskalen; finner denne skäl till åtal, eller föres talan i målet av enskild part, skall förklaring, såsom ovan är sagt, infordras från den tilltalade, men varde målet i annat fall av krigsöverdomstolen från vidare handläggning avskrivet.

71 §.

Vad i 57 § är stadgat om offentlighet vid rannsaking inför krigsrätt skall äga tillämpning jämväl då i brottmål, som tillhör krigsöverdomstols omedelbara prövning, förhör äger rum inför krigsöverdomstolen.

Förhör med parter och vittnen verkställas i krigsöverdomstol av den ledamot, vilken föredragningen av det mål, däri förhöret hålles, åligger.

72 §.

Mål, som höra till krigsöverdomstols handläggning, skola, där ej av Konungen annorledes förordnas, beredas och till avgörande föredragas i krigshovrätten av krigshovrättsrådet och i överkrigsrätten av överauditörerna enligt dem emellan verkställd fördelning.

Vid omröstning till beslut hos krigsöverdomstol säge den ledamot, som föredragit målet, sin mening först.

73 §.

Krigsöverdomstols slutliga utslag varde sänt till vederbörande befälhavare eller Konungens befallningshavande att i behörig ordning delgivas part emot bevis, som bör insändas till krigsöverdomstolen; och varde, där överkrigsfiskalen fört talan i målet, ett exemplar av utslaget honom tillställt. Av utslaget skall ett exemplar alltid tillställas den

myndighet, till vilken enligt 61 § krigsrätts utslag skall översändas, även då nämnda myndighet icke verkställer delgivningen.

I mål, där krigsöverdomstolen själv rannsakat, må, om det provas lämpligt, utslag avkunnas i parternas närvaro och för öppna dörrar.

74 §.

Har krigsöverdomstol dömt någon till dödsstraff, skall målet, i vad det honom rör, underställas Konungens prövning; och bör förty krigsöverdomstolen genast insända utslaget jämte protokollen och övriga handlingar i målet till Konungens nedre justitierevision. I avseende å delgivning av utslaget iakttages vad i 73 § är sagt.

75 §.

I övrigt skall vad om rättegången vid krigsrätt är stadgat gälla till efterrättelse för krigsöverdomstol i allt vad som är tillämpligt.

76 §.

Besvär över krigsöverdomstols utslag eller beslut anföras hos Konungen.

Besvär över krigshovrättens utslag eller beslut skola ingivas till nedre justitierevisionen före klockan tolv å trettionde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet delgavs klaganden, eller, där det blivit offentligen avkunnat, sådant skedde. Är klaganden häktad, äge han inom sagda tid avlämna besvärsskriften, där han i allmänt häkte hålles, till Konungens befällningshavande eller tillsyningsmannen vid häktet, men eljest till den befälhavare, som har uppsikt över häktet; skolande besvärshandlingarna ofördröjligen insändas till nedre justitierevisionen.

Besvär över utslag eller beslut, som meddelats av överkrigsrätt, skola före klockan tolv å femtonde dagen, efter det klaganden erhöi del av utslaget eller beslutet eller, där det offentligen avkunnats, sådant skedde, avlämnas till överkrigsrättens ordförande eller, om klaganden hålles häktad, till den befälhavare, som har uppsikt över häktet; och har överkrigsrättens ordförande eller nämnde befälhavare att, där det kan ske, med iakttagande av vad i 65 § 3 mom. är befälhavaren föreskrivet, infordra förklaring från klagandens vederpart samt att därefter insända handlingarna till nedre justitierevisionen.

Vad i 66 § är stadgat för där avsedda fall äge motsvarande

tillämpning i fråga om klagan över utslag eller beslut, som meddelats av krigsöverdomstol.

I denna § meddelade bestämmelser gälla ej om underställningsmål. Part, som i sådant mål vill avgiva påminnelser, ingive dem inom den tid och till den myndighet, som i 2 och 3 mom. av denna § i fråga om anförande av besvär för varje fall sägs.

77 §.

Varda ej i mål, däri, enligt vad i 76 § är sagt, talan skall inom viss tid hos Konungen fullföljas, besvär inom den tid anförda, stånde krigsöverdomstolens utslag fast, där ej inom samma tid visas laga förfall. Vill någon visa sådant förfall, ingive de handlingar, han vill därutinnan åberopa, till den myndighet, dit, enligt vad i ovan nämnda § för varje fall är stadgat, besvär i målet skola ingivas; skolande handlingarna ofördröjligen insändas till nedre justitierevisionen. Prövas förfallet lagligt, utsätter Konungen ny tid.

78 §.

Finnes någon böra höras över besvär, som hos Konungen anförts, äge vad i 69 § för krigsöverdomstol är stadgat motsvarande tillämpning; skolande vid delgivning av besvären jämväl krigsöverdomstolens protokoll och utslag i målet samt de i krigsöverdomstolen av klaganden ingivna handlingar, över vilka tillfälle ej lämnats vederparten att sig yttra, honom delgivas.

13 KAP.

Om biträde i rättegång.

79 §.

Vederbörande befälhavare åligger tillse, att vid krigsdomstol tilltalad person, som hör till krigsmakten och står under hans befäl, ej må av sin tjänstgöring vid krigsmakten, där ej densamma det oundgängligen kräver, hindras att, där han det begär, erhålla tillfälle att förskaffa sig nödigt biträde i rättegången.

80 §.

Äskar någon, som vid krigsrätt skall rannsakas för brott, varå straffarbete eller förlust av ämbete eller tjänst efter lag kan följa, hjälp i rättegången, och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, förordne Konungens befallningshavande i den ort, där rätten skall sammanträda, eller, då rannsakingen skall hållas av fältkrigsrätt, rättens civila ledamot lämplig person att vid rätten biträda den tilltalade.

Beträffande skyldighet för rätten att förordna rättegångsbiträde åt den tilltalade samt i fråga om ersättning åt den, som förordnats till biträde, skall vad allmän lag i dessa hänseenden innehåller om rättegångsbiträde åt häktad äga motsvarande tillämpning. Ej må den omständigheten, att biträde ej kan av rätten anskaffas, utgöra hinder mot rannsakingens företagande och målets avgörande; dock må vid annan krigsrätt än fältkrigsrätt slutligt utslag icke mot den tilltalades bestridande av rätten meddelas, innan biträde blivit i målet hört.

Om den tilltalade ej såsom rättegångsbiträde vill använda den, som därtill förordnats, äger han ej ånyo förordnande påkalla, där ej rätten finner honom hava giltig anledning att med den förordnade ej åtnöjas.

Vill den, som är i tjänstgöring vid krigsmakten, innan rätten ännu sammanträtt, begära, att biträde åt honom förordnas, äge han göra anmälan därom hos sin befälhavare, som har att hos vederbörande göra framställning om biträdets förordnande.

81 §.

Befälhavare, som har uppsikt över häkte, öve tillsyn däröver, att person, som där hålles häktad och vill i målet anföra besvär eller avgiva inlaga till högre rätt eller ock göra ansökan om nåd, därvid ej må sakna nödigt biträde.

14 KAP.

Om verkställighet av utslag.

82 §.

Krigsdomstols utslag, varigenom någon dömts till ansvar, skall av vederbörande befälhavare befordras till verkställighet. Vad nu är sagt gälle ock om annan domstols utslag, varigenom någon, som är anställd vid krigsmakten och lyder under strafflagen för krigsmakten,

ådömts ansvar. Finner befälhavaren på grund av den dömdes vistelseort eller annat förhållande det lämpligare, att utslag verkställas genom annan befälhavares försorg, äge han överlämna verkställigheten till denne. Är befälhavaren av särskilt i lag givet stadgande eller eljest förhindrad att verkställa utslag, varde det överlämnat till Konungens befallningshavande.

Vad förut i denna § är stadgat är icke tillämpligt, då den dömden hålles häktad. I sådant fall skall utslag, varom ovan förmäles, befordras till verkställighet, om den dömden förvaras i militärhäkte, av den befälhavare, som har uppsikt över häktet, men eljest av Konungens befallningshavande eller tillsyningsmannen vid häktet.

Med utmätning för böter eller för ådömt skadestånd må befälhavare ej befatta sig.

Har någon genom krigsrätts utslag blivit fäld till disciplinstraff, då må, utan hinder av anförda besvär, straffet genast befordras till verkställighet, såvida den dömden ej tillika blivit fälld till annat frihetsstraff, eller till böter, och detta straff enligt strafflagen för krigsmakten skall förenas med disciplinstraffet. Då disciplinstraff, som den dömden undergått, skall avräknas å annat straff, förfares enligt de i 35 och 39 §§ sistnämnda lag stadgade grunder.

15 KAP.

Om ståndrätt.

83 §.

Har vid trupp, som är i fält, eller å fartyg, som för krigsföretag är statt på sjötåg, eller i belägrad fästning brott, som är belagt med dödsstraff, blivit begånget av någon, som därför är underkastad åtal vid krigsdomstol, och har den brottslige blivit gripen på bar gärning, då må, om våda för krigslydnaden eller för krigsmaktens, fartygets eller fästningens säkerhet är att befara, såvida ej den brottslige varder utan uppskov befordrad till straff, högste befälhavaren på stället, därest han, enligt vad i strafflagen för krigsmakten är stadgat, i disciplinmål äger utan inskränkning utöva bestraffningsrätt över underlydande, eller han är kommandant i fästningen, förordna särskild krigsdomstol, benämnd ståndrätt, att i målet rannsaka och döma. Ordförande i den rätt vare högste befälhavarens näste man i befålet, eller, där rätten

skall hållas i fästning, den, som till befäl inom fästningen näst kommandanten berättigad är; och förordnas, utan avseende på den tilltalades grad, till ledamöter i den rätt två officerare av minst kaptens grad, två löjtnanter eller underlöjtnanter, två underofficerare, tre av manskapet och en civil ledamot i fältskyssrätt. Sättes ståndrätten å fartyg, må, vid bristande tillgång på officerare av kaptens eller högre grad, löjtnanter kunna i stället förordnas till ledamöter i rätten. Ej må någon vara ledamot i ståndrätt, med mindre han fyllt tjufem år.

84 §.

Då ståndrätt är förordnad, sammanträde den genast inför samlad trupp. Sedan förordnandet blivit uppläst, avlägga ordföranden och ledamöterna domareed, ändå att sådan ed av dem förr gången är.

85 §.

Ståndrätt skall, utan vidlyftig omgång, söka tillvägabringa de till sakens utredande nödiga upplysningar och noga iakttaga, vad såväl den tilltalades som det allmännas rätt kräver.

86 §.

Den tilltalade må såsom biträde i rättegången anlita på platsen varande person av de egenskaper, som enligt allmän lag fordras hos den, vilken för andra må tala och svara inför rätta.

Vill den tilltalade ej själv utse rättegångsbiträde, åligge det rättens ordförande före rannsakingens början därtill förordna lämplig person.

Den tilltalade äge rätt till en kort överläggning med sitt rättegångsbiträde, innan rannsakingen tager sin början.

87 §.

Ej må ståndrätt upplösas, innan den fattat sitt beslut och utslag blivit avkunnat.

88 §.

Föremål för ståndrätts prövning är endast, huruvida den tilltalade för angivna brottet må, under för handen varande omständigheter, dömas till dödsstraff. Anser ståndrätten sig ej böra ådöma sådant straff, för-

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 88 häft. (Nr 268.) 14

wise målet till behandling vid vederbörlig krigsdomstol, som äger att därmed, oberoende av ståndrättens yttrande, lag och beskaffenhet likmätigt förfara.

Ståndrätts omröstning till dom sker offentligen inför den samlade truppen, rättens ledamöter dock obetaget att därförinnan, sedan rannsakingen är slutad, träda avsides för enskild överläggning. Före omröstningen göre rättens civile ledamot en kort och tydlig framställning av vad vid rannsakingen förekommit, och säge därefter först han och sedan var och en av de övriga domarna i laga ordning sin mening; varde ock vad envar sålunda yttrat antecknat i protokollet, ändå att skiljaktighet ej yppats.

För den tilltalades dömande till dödsstraff erfordras, att minst nio av domarna äro därom ense.

Efter det omröstning skett, uppsatte rättens civile ledamot genast utslag; och varde det av rättens ordförande och ledamöter undertecknat samt därefter av ordföranden i den tilltalades närvaro inför truppen offentligen avkunnat.

Sedan ståndrätt är upplöst, överlämne rättens ordförande genast till högste befälhavaren på stället protokollet och utslaget, försett med anteckning om dagen och timmen för dess avkunnande.

89 §.

Ståndrätts utslag, varigenom någon blivit dömd till dödsstraff, må, sedan det blivit överlämnat till högste befälhavaren på stället, av honom genast befordras till verkställighet. Finner befälhavaren sig på grund av föreliggande förhållanden ej böra låta verkställa utslaget, eller har verkställighet ej följt inom tjugofyra timmar, efter det utslaget avkunnades; då skall befälhavaren genast insända handlingarna i målet till vederbörande krigsöverdomstol, som med målet förfar, såsom vore ståndrättens utslag underställt krigsöverdomstolens prövning.

90 §.

Ståndrätts protokoll skall, jämte därtill hörande handlingar, efter fält- eller sjötågets slut av befälhavaren överlämnas till krigshovrätten att där förvaras.

16 KAP.

Om häktning, förvarsarrest och annat tagande i förvar.

91 §.

I fråga om häktning av den, som hör till krigsmakten, skall, utom vad i allmän lag stadgas om häktning, jämväl lända till efterrättelse vad här nedan i detta kapitel sägs.

92 §.

Rymmer någon, som tillhör manskapet och är tjänstgöringsskyldig vid avdelning av krigsmakten, som för annat ändamål än övning ställes eller är ställd på krigsfot, skall han i häkte tagas.

Lag samma vare, där någon av manskapet gör sig skyldig till olovligt undanhållande från avdelning, varom i 1 mom. sägs, och han för undanhållandet jämlikt strafflagen för krigsmakten bör straffas såsom för rymning.

Har någon av manskapet eljest begått rymningsbrott eller gjort sig skyldig till olovligt undanhållande under sådana omständigheter, att han bör straffas såsom rymmare, må han i häkte tagas.

93 §.

Har officer eller underofficer begått rymningsbrott, eller har han gjort sig skyldig till olovligt undanhållande under sådana omständigheter, att han bör straffas såsom rymmare, skall han i häkte tagas.

Lag samma vare, där dylikt brott blivit begånget av någon vid krigsmakten anställd civil ämbets- eller tjänsteman, som är tjänstgöringsskyldig vid avdelning av krigsmakten, varom i 92 § 1 mom. sägs.

94 §.

Befälhavare, vilken, enligt vad i strafflagen för krigsmakten är stadgat, i disciplinmål äger utan inskränkning utöva bestraffningsrätt över underlydande, äge beträffande dem samma befogenhet att förordna om häktning, som enligt allmän lag tillkommer Konungens befallningshavande i avseende å för brott misstänkta personer.

Enahanda befogenhet tillkommer kommandant och annan befälhavare, som av Konungen förklarats skola vara likställd med kommandant, ävensom fartygschef i fråga om de personer, över vilka de endast i vissa disciplinmål äga utan inskränkning utöva bestraffningsrätt.

95 §.

Varder någon, som är anställd vid krigsmakten, eller ock värnpliktig under den tid, han fullgör sin tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten, häktad efter förordnande av annan myndighet än hans befälhavare; göra den myndighet utan dröjsmål anmälan därom hos den häktades befälhavare.

Där militärhäkte finnes, må häktad person, som är anställd vid krigsmakten eller som häktats, medan han fullgjorde sin tjänstgöringsskyldighet såsom värnpliktig, eller i anledning av uteblivande från honom i sådan egenskap åliggande tjänstgöring, under rannsaking vid domstol hållas i sådant häkte.

96 §.

Förman är berättigad att, då underlydande under tjänstgöring gör sig skyldig till fel, varigenom krigslydnaden eller ordningen inom krigsmakten äventyras, och det för krigslydnadens eller ordningens upprätthållande finnes nödigt, tillsäga den felande förvarsarrest.

Rätt att tillsäga förvarsarrest, då det för ordningens upprätthållande finnes nödigt, tillkommer ock förman i avseende å underlydande, som utom tjänsten stör allmän ordning eller ordningen inom krigsmakten. Enahanda rätt tillkommer även annan överordnad än förman i avseende å underordnad, såvida den överordnade är av officers eller underofficers grad.

Tillsägelse av förvarsarrest, varom i denna § förmäles, är allenast ett förständigande att i arrest avbida, vad den, som över den felaktige äger bestraffningsrätt i disciplinmål, vill i laga ordning besluta.

97 §.

Befälhavare, vilken på grund av stadgandet i 204 § strafflagen för krigsmakten hänskjutit åtal mot honom underlydande person till krigsrätts behandling, må, ändå att skäl till häktning icke förekommer, förordna, att den tilltalade skall hållas i förvarsarrest, varom i 96 §

förmäles, till dess krigsrätten sammanträder. Sådant förordnande må dock icke meddelas i annat fall, än då förseelsen är av svårare beskaffenhet och det för krigslydnadens upprätthållande finnes vara av synnerlig vikt, att den tilltalade icke lämnas på fri fot.

98 §.

Den, som fått sig tillsagd förvarsarrest, skall, om han är officer eller underofficer, under arresttiden vistas i eget rum eller tält eller, om så finnes nödigt, hållas under bevakning i låst ljusst rum eller i tält och, om han tillhör manskapet, hållas under bevakning i sådant rum eller i tält. Den arresterade må ej deltaga i tjänstgöring.

Då den felaktiges arresterande i låst rum eller eljest under bevakning kan erfordras, men han vägrar eller underlåter att efterkomma den erhållna tillsägelsen, äger den, som anbefallt arresteringen, att genom tjänliga åtgärder befordra densamma till verkställighet.

99 §.

Är ej den, som tillsagt förvarsarrest, själv i utövning av bestraffningsrätt i disciplinmål över den arresterade, åligger den förstnämnde att om arresteringen genast och sist inom tjugofyra timmar avgiva rapport till den befälhavare, som äger bestraffningsrätten; och åligger det denne att, så fort ske kan, meddela beslut i ärendet.

100 §.

Träffas underordnad, som är av starka drycker överlastad, inom vederbörande förläggningssort eller å väg, gata eller annat ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles, då må han, ändå att sådant fall, som i 96 § avses, ej finnes vara för handen, när hans behöriga vårdande icke annorledes låter sig verkställa, på befallning av förman eller annan överordnad, vilken är av officers eller underofficers grad, kunna tagas i förvar och insättas i militärhåkte, till dess han återvunnit sina sinnens bruk.

17 KAP.

Allmänna bestämmelser.

101 §.

Skall någon, som icke är krigsman, rannsakas vid krigsdomstol, och är han i den tjänsteställning, att han är att anse såsom likställd med officer, gälle då, evad han är svensk eller utländsk man, vad här ovan i 2, 3, 4, 7 och 9 kap. är stadgat beträffande officer av motsvarande tjänstegrad, men varde i annat fall tillämpade de i fråga om manskap gällande bestämmelser.

102 §.

Ingivas på grund av denna lag besvär eller annan inlaga i rättegång till befälhavare eller ordförande i överkrigsrätt, skall å besvärsskriften eller inlagan tecknas bevis om tiden för dess ingivande; och varde, där ej, enligt vad i denna lag är föreskrivet, ytterligare åtgärd på befälhavaren eller överkrigsrättens ordförande ankommer, inlagan även i de fall, där ej sådant eljest är stadgat, ofördröjligen insänd till den myndighet, som vederbör.

103 §.

I avseende på rättegång vid krigsdomstol och verkställighet av dess utslag skall i allt, varom ej i denna lag eller i annan lag eller författning är särskilt stadgat, lända till efterrättelse, vad i fråga om rättegång vid allmän domstol och verkställighet av dess utslag finnes föreskrivet, där det tillämpligt är.

3:o) Lag om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall.

1 §.

Den strafflag för krigsmakten och den lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes, vilka nu äro antagna, skola, jämte vad här nedan stadgas, lända till efter rättelse från och med den 1 januari 1916.

2 §.

Genom de nya lagarna upphävas, med i 12 § stadgade undantag: strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881 och förordningen om krigsdomstolar och rättegången därstädes den 11 juni 1868 jämte alla de särskilda nu gällande stadganden, som utgöra ändring av nämnda författningar eller tillägg däri; så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning eller i reglementen, instruktioner eller andra särskilda föreskrifter stridande mot de nya lagarnas bestämmelser.

3 §.

Förekommer i lag eller särskild författning hänvisning till straffbestämmelse, som enligt 2 § blivit upphävd, skall brott, varför sådan hänvisning är given, straffas efter nya strafflagen för krigsmakten, så framt straff å det brott däri utsättes; finnes straff å brottet däri ej utsatt, vare hänvisningen förfallen.

Förekommer eljest i lag eller författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i de nya lagarna, skall denna i stället tillämpas.

4 §.

Brott, som är förövat, innan nya strafflagen för krigsmakten blivit gällande, men för vilket dessförinnan straff ej är bestämt genom domstols utslag, som vunnit laga kraft eller ej överklagat varder, eller genom befälhavares beslut i disciplinmål, skall efter nya

lagen straffas, om det straff, som efter densamma bör åläggas, är lindrigare än det, som varit stadgat i äldre lag; och skall i sådant fall disciplinstraff anses lindrigare än böter. Tillika skall iakttagas, att, om enligt äldre lag disciplinstraff skulle följa å brottet, disciplinstraff enligt nya lagen skall åläggas, därest ej sådant fall är för handen, som nedan i denna § sägs.

Har någon, innan nya strafflagen för krigsmakten blev gällande, genom domstols utslag, som vunnit laga kraft eller ej överklagat varder, eller genom befälhavares beslut i disciplinmål blivit belagd med disciplinstraff, och varder han övertygad att förut hava gjort sig skyldig till annan förseelse, därå disciplinstraff bör följa, varde straffet för båda förseelserna bestämt enligt äldre lag.

5 §.

Har verkställighet av straff blivit påbörjad, innan nya strafflagen för krigsmakten blev gällande, men dessförinnan ej hunnit avslutas, skall därmed fortsättas i enlighet med föreskrifterna i äldre lag, där ej här nedan annorlunda stadgas.

6 §.

Vid verkställighet av arreststraff, som blivit någon ålagt, innan nya strafflagen för krigsmakten blev gällande, men ej dessförinnan börjat verkställas, skall iakttagas, att straffet verkställas så, som angående sådant straff i nya lagen är stadgat.

7 §.

Har någon, efter det nya strafflagen för krigsmakten blev gällande, begått förseelse, som ådrager arreststraff, och har dessförinnan enligt äldre lag ålagts honom arreststraff, vilket icke till fullo gått i verkställighet, då skall, med tillämpning av de i 40 § i nya lagen stadgade grunder, det sist ålagda straffet sammanläggas med det tidigare ålagda eller dess återstod till ett arreststraff enligt nya lagen.

Förekomma till verkställighet på en gång flera beslut, varigenom samma person blivit fälld till straff, vilka, efter ty i denna § är sagt, ej kunna jämte varandra verkställas, göres om förhållandet anmälan hos krigsöverdomstolen, som förordnar, huru straffen skola sammanläggas.

8 §.

Där nya strafflagen för krigsmakten utsätter särskilt straff för återfall i brott, skall det straff ådömas, ändå att straffet för förra brottet varit ådömt efter äldre lag eller författning, så framt den brottslige samma straff till fullo undergått.

9 §.

Är brottslig gärning förövad, innan nya strafflagen för krigsmakten blev gällande, skall i fråga om tid för åtal avseende göras å det straff, varmed brottet i nya lagen belägges, dock så att den, som efter äldre lag är till frihet från åtal berättigad, njuter den frihet till godo, ändå att brottet kunde åtalas efter nya lagen.

10 §.

Finnes, sedan nya strafflagen för krigsmakten blivit gällande, tillrättavisning böra meddelas någon för förseelse eller fel, som dessförinnan begåtts, skall tillrättavisning enligt nya lagen meddelas.

Har tillrättavisning meddelats någon, innan nya strafflagen för krigsmakten blev gällande, men ej dessförinnan blivit verkställd, skall därmed förfaras i enlighet med ditills gällande föreskrifter.

11 §.

Mål, som, då nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes träder i kraft, är hos domstol anhängigt, skall, utan hinder av nya lagens bestämmelser, fortfarande handläggas och avgöras av samma domstol, i den mån sådant tillkom densamma enligt äldre lag eller författning, ävensom i övrigt i enlighet därmed behandlas; dock att nya lagen skall tillämpas i fråga om fullföljd av talan mot utslag eller beslut, som meddelats efter den dag, då nya lagen trätt i kraft, ävensom underställning av sådant utslag så ock beträffande förfarandet i högre rätt, där utslag eller beslut, varemot talan fullföljts, meddelats efter nämnda dag; skolande därvid iakttagas, att de för klagan över fältkrigsrätts utslag eller beslut i nya lagen meddelade föreskrifter skola lända till efterrättelse allenast där klagan ifrågakommer över utslag eller beslut, vilket meddelats av sådan enligt äldre lag sammansatt

fältkrigsrätt, som inrättats vid avdelning av krigsmakten, den där är i fält eller på sjötåg under krig, men klagan över annan krigsrätts utslag eller beslut fullföljas enligt de för klagan över regementskrigsrätts, stationskrigsrätts och särskild krigsrätts utslag eller beslut i samma lag givna bestämmelser.

12 §.

Genom vad i 2 § förordnats skola ej anses upphävida:

de i reglementet den 12 april 1808 angående uppbringningar till sjöss och reglementet den 9 augusti samma år angående krigsbyte till lands förekommande stadganden om domstol i mål, som röra tvist om uppbringningar till sjöss eller gjort krigsbyte till lands; dock att vad enligt nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes gäller rörande fullföljd av talan mot krigshovrättens utslag eller beslut skall äga tillämpning jämväl å dess utslag eller beslut i dylika mål.

4:o) Lag om ändrad lydelse av 26 § i 8 kap. strafflagen.

Häri genom förordnas, att 26 § i 8 kap. strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

26 §.

Har någon i uppsåt att undandraga sig sin värnplikt genom stympning eller annorledes gjort sig oduglig till uppfyllande, under längre eller kortare tid, av den krigstjänstskyldighet, som eljest skolat av honom fullgöras, straffes med fängelse eller straffarbete i högst sex månader.

Den, som förleder eller hjälper krigsman till rymning, dömes, om det sker i krigstid, till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år, och, om det sker i fredstid, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1916.

5:o) Lag om ändrad lydelse av 9 och 13 §§ i 10 kap. strafflagen.

Häri genom förordnas, att 9 och 13 §§ i 10 kap. strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

Göra upprorsmän våld å person, eller bryta eller förstöra de hus, eller plundra eller fördärva de annan egendom; då skola de dömas, anstiftare och anförare till straffarbete från och med två till och med tio år, och annan deltagare i upproret till sådant arbete i högst sex år; varde ock för våld eller annan brottslig gärning, som vid uppror begås, gärningsmannen straffad efter ty i 4 kap. 1 § skils.

13 §.

Samlar sig folkmängd tillhopa och stör lugnet eller allmänna ordningen, utan att dock lägga å daga sådant uppsåt, som i 7 § sägs, och skingrar sig ej den folkmängd, på offentlig myndighets befallning, utan visar trotsighet däremot; då skola anstiftare och anförare av det upplopp till straffarbete i högst ett år och annan deltagare i upploppet till böter från och med tio till och med tvåhundra riksdaler dömas. Övergå de till våld å person eller egendom; vare lag, som i 9, 10 och 12 §§ om uppror sägs; dock att för sådan deltagare i upploppet, som ej är anstiftare eller anförare, straff efter 9 § må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, nedsättas till fängelse.

6:o) Lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen angående villkorlig straffdom den 22 juni 1906.

Häri genom förordnas, att 4 och 6 §§ i lagen angående villkorlig straffdom den 22 juni 1906 skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Begår den, som genom villkorlig dom undfått anstånd med straff, inom tre år efter domen brott, och varder han därför till straffarbete eller fängelse dömd; då skall anståndet tillika av domstolen förklaras förverkat. Dömes han till annat straff, må anståndet förklaras förverkat, där brottens sammanhang eller likartade beskaffenhet finnes därtill föranleda; dock må disciplinstraff, som ålägges efter strafflagen för krigsmakten, ej i något fall medföra dylik verkan.

Förverkas ej anståndet, på sätt nu är nämnt, och kommer ej heller av orsak, som i 5 § sägs, ny dom, vare straffet förfallet.

6 §.

Villkorlig dom må ej brukas, då straff ådömes efter 25 kap. strafflagen; ej heller må sådan dom användas vid brott, för vilket straff är utsatt i strafflagen för krigsmakten, i annat fall, än då straffet ådömes efter 8 kap. i sistnämnda lag.

Vad i denna lag är stadgat angående meddelande av villkorlig straffdom skall ej hava avseende å straff, som ådömes för förbrytelse mot tryckfrihetsförordningen.

Ådömes jämte frihets- eller bötesstraff, i fråga varom villkorlig dom enligt denna lag må brukas, disciplinstraff efter strafflagen för krigsmakten, utgöra den omständighet ej hinder för beviljande av anstånd med förstnämnda straff. Beviljas anstånd, äge sammanläggning av straffen ej rum.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1916; dock skall vad 6 § innehåller rörande tillämpning av villkorlig dom i fråga om straff, som ådömes efter 8 kap. strafflagen för krigsmakten, ej av högre rätt tillämpas i mål, som blivit vid första domstol före sagda dag avdömt.

7:o) Lag om ändring i lagen angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad den 14 september 1906.

Häri genom förordnas, att i lagen angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad den 14 september 1906 skall införas en ny § av följande lydelse:

5 §.

Hålles någon häktad såsom misstänkt för brott, som hör under krigsdomstols behandling, gälle angående rättegångsbiträde åt den häktade vad i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes finnes stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1916.

Stockholm den 22 september 1914.

Med undersätlig vördnad.